Bankastraat 77
9715 CJ Groningen

AANGETEKEND
Raad van State
Afdeling Bestuursrechtspraak
Postbus 20019
2500 EA ‘s-Gravenhage

Ons kenmerk: 21-014-EW Groningen, 9 augustus 2021
Betreft: Beroepschrift inzake besluit vaststellen ‘Chw bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord’, gemeente Groningen

Geachte heer, mevrouw,

Hierbij tekenen wij, Natuur en Milieufederatie Groningen, Het Groninger Landschap Collectief Groningen West, Avifauna Groningen, Natuurmonumenten, IVN Groningen Haren, KNNV Groningen, Bomenstichting en Stichting Vleermuiswerkgroep Groningen, beroep aan tegen het besluit van de gemeenteraad van Groningen van 2 juni 2021, onder nummer 6c, tot vaststelling van het bestemmingsplan ‘Chw bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord’ (bekendmaking: bijlage 1).

Aangezien de gemeente van plan is zo spoedig mogelijk te starten met de werkzaamheden, zenden wij u separaat een verzoek voorlopige voorziening (kopie: bijlage 2).

1. Formele opmerkingen
De gemeente heeft een ontheffing op grond van de Wnb aangevraagd voor een aantal soorten bij de provincie Groningen. De aanvraag met de daarbij behorende stukken achten wij noodzakelijk voor een goede beoordeling van het plan Suikerzijde noord, maar lag niet bij de stukken ter inzage.

In par. 5.1 van de toelichting wordt verwezen naar *‘de kaart in bijlage 36 behorende bij het dit besluit’*. Wij hebben 25 bijlagen bij het besluit aangetroffen, een bijlage 36 was daar niet bij. Deze verwijzing kan een typefout zijn, het is ook mogelijk dat een belangrijk deel van de bijlagen, noodzakelijk voor een goede beoordeling van het plan, niet ter visie is gelegd. In het laatste geval zou het plan met alle bijlagen alsnog ter visie moeten worden gelegd.

Wij zijn van oordeel dat het plan, nu met de ontbrekende stukken, nogmaals ter inzage moet worden gelegd.

2. Plan in het kort
In dit bestemmingsplan voor het noordelijk deelgebied van het voormalige Suikerfabriek terrein, De Suikerzijde (hierna kortweg Suikerzijde noord), wordt onder meer wonen en werken toegestaan. Het te ontwikkelen gebied ligt op de vloeivelden van de voormalige suikerfabriek (blauw omlijnd op kaart bijlage 3).

Op en rond de vloeivelden van de voormalige suikerfabriek heeft zich, ook al in de periode dat de fabriek nog in bedrijf was, een uitzonderlijk rijke natuur ontwikkeld. Uit ecologisch onderzoek ten behoeve van dit bestemmingplan blijkt dat er zeldzame en beschermde soorten in het gebied

voorkomen. Als de natuur op dit terrein wordt aangetast kan zelfs op landelijke schaal de gunstige staat van instandhouding van sommige soorten in gevaar komen.

Om het bestemmingsplan desondanks te kunnen uitvoeren, wil de gemeente Groningen twee compensatiegebieden inrichten ten behoeve van de bedreigde soorten.

Compensatiegebied 1 (groen omlijnd op kaart bijlage 3), ten zuiden van de spoorlijn, bestaat ook uit vloeivelden van de voormalige suikerfabriek. Hier had zich, volgens de gemeente, niet zo'n rijke natuur ontwikkeld. Vorig jaar heeft de gemeente hier herinrichtingswerken uitgevoerd om het gebied beter geschikt te maken voor de beschermde soorten uit Suikerzijde noord.

Compensatiegebied 2 (groen omlijnd op kaart bijlage 3), ten noordwesten van Suikerzijde noord, komt in polder De Oude Held. Het is op dit moment agrarisch gebied, open weidegebied, door de provincie aangewezen als 'Leefgebieden weidevogels'. De provincie beschermt weidevogels en concentreert de beschermingsmaatregelen daarbij in die gebieden waar nog levenskrachtige populaties weidevogels voorkomen, de zogenaamde Leefgebieden weidevogels. Het weidevogelbeheer wordt georganiseerd door samenwerkingsverbanden van boeren (de agrarische collectieven). Dankzij de jarenlange inzet van Collectief Groningen West heeft dit gebied zich ontwikkeld tot het rijkste weidevogelgebied in de provincie Groningen. Herinrichting van een deel van dit gebied voor de beschermde soorten die nu in Suikerzijde noord leven, gaat ten koste van deze weidevogels (bijlage 4).

De gemeente heeft bij de provincie ontheffing gevraagd voor het aantasten/vernietigen van het leefgebied van een aantal beschermde soorten in gebied Suikerzijde noord en voor het aantasten/vernietigen van het leefgebied van weidevogels in een deel van polder De Oude Held. Op dit moment zijn de gevraagde ontheffingen (nog?) niet verleend.

3. Leeswijzer
Hieronder, onder A, gaan wij eerst in op de natuurbelangen die bij dit plan in geding zijn. Daarna, onder B, ligt de focus meer op de knelpunten en tekortkomingen in het bestemmingsplan en de bijbehorende stukken. Vervolgens gaan wij onder C nader in op de uitvoerbaarheid van bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord. Wij eindigen onder D met een samenvatting en conclusies.

In dit beroepschrift noemen wij onze beroepsgronden. De onderbouwing van de gronden is echter nog niet compleet: wij zullen de onderbouwing van een aantal gronden zo spoedig mogelijk aanvullen.

A. NATUUR

4. Wettelijk kader
Compenseren van natuurschade is, op grond van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming, een laatste redmiddel als een plan of project onvermijdelijk is (noodzakelijk op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang) en er geen alternatieven zijn die minder schadelijk zijn voor de natuurwaarden.

De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht waarmee de natuurschade kan worden voorkomen of beperkt. Terwijl dergelijke alternatieven er wel zijn. Wij zijn dan ook van oordeel dat het besluit in strijd is met de Habitatrichtlijn (Hrl), de Vogelrichtlijn (Vrl) en de Wet natuurbescherming (Wnb) en niet in stand kan blijven.

Wel heeft de gemeente bij de provincie Groningen een ontheffing op grond van de Wnb gevraagd voor een aantal soorten die uit het plangebied worden verdreven en voor een aantal soorten die uit het natuurcompensatiegebied worden verdreven. Voor zover bekend heeft de provincie nog niet op de aanvraag beslist. Desondanks heeft de gemeenteraad besloten het bestemmingsplan vast te stellen.

De gemeenteraad heeft op 2 juni 2021 onder nummer 6c een positief besluit genomen over het bestemmingsplan. Er lag op dat moment alleen een ontheffingsaanvraag bij de provincie en dat was de raad bekend. Volgens de wethouder zou de provincie daarover medio juli een besluit nemen.

Vooralsnog gaan wij er vanuit dat de gevraagde Wnb-vergunning niet kan worden verleend en dat het bestemmingsplan geen stand kan houden.

5. Compensatiegebieden
Voor geoorde fuut, watervleermuis en meervleermuis en voor alle andere rijke natuur in het Suikerzijde noord gebied betekent uitvoering van het plan Suikerzijde noord dat de staat van instandhouding van de soort dan wel de populatie in gevaar kan komen. Om de nieuwbouw te realiseren is het noodzakelijk om het verlies aan optimaal leefgebied voor deze soorten elders te compenseren.

Probleem hierbij is dat de soorten in het algemeen verschillende eisen stellen aan hun omgeving, die niet met elkaar te verenigen zijn.

De gemeente heeft een algemeen en globaal ecologisch onderzoek laten uitvoeren op het terrein van Suikerzijde noord door bureau Waardenburg. Naar aanleiding van de bevindingen uit dit onderzoek heeft de gemeente een zeer beperkt aanvullend vleermuisonderzoek laten uitvoeren door bureau Regelink Ecologie en Landschap. En de gemeente heeft door Altenburg en Wymenga een onderzoek laten uitvoeren naar de geoorde fuut.

Wij begrijpen dat de gemeente vervolgens aan de hand van deze rapporten, in eigen beheer, het document *'Ecologische opgave bij ontwikkeling van De Suikerzijde, deelgebied noord'* heeft opgesteld (bijlage 20 bij de toelichting van het bestemmingsplan). In dit rapport worden twee gebieden aangewezen ter compensatie van de natuurwaarden die verloren dreigen te gaan in gebied Suikerzijde noord: Compensatiegebied 1, direct ten zuiden van Suikerzijde noord en Compensatiegebied 2 in polder De oude Held.

6. Ecologisch onderzoek Bureau Waardenburg
Het onderzoek van bureau Waardenburg op het Suikerzijde noord terrein schiet, zeker gezien de omvang van het terrein en de moeilijke toegankelijkheid, ernstig tekort. Zeker waar het gaat over de functie van het gebied als foerageergebied voor vleermuizen had de onderzoeksinspanning vele malen hoger moeten liggen en hadden ook andere onderzoekstechnieken toegepast moeten worden. Dit verklaart mogelijk waarom in 2019 slechts eenmalig bij slechts 1 vloeiveld watervleermuizen zijn gedetecteerd. Meervleermuizen zijn zelfs in het gehele plangebied niet waargenomen, terwijl deze in 2019 in grote aantallen door Regelink Ecologie en Landschap werden gevangen. Overigens heeft bureau Waardenburg dit ook onderkend en geadviseerd nader onderzoek te doen.

7. Ecologisch onderzoek Bureau Regelink Ecologie & Landschap
Bureau Regelink kreeg van de gemeente opdracht om een zeer beperkt zender-onderzoek te doen naar watervleermuizen, maar ving ook meervleermuizen.

<u>7.1 Watervleermuis</u>
Het telemetrisch onderzoek van Regelink Ecologie en Landschap geeft globaal inzicht in foerageergebieden van uitsluitend de gezenderde individuen van de watervleermuis. De steekproef van 4 gezenderde dieren die gedurende slechts 2 – 3 nachten werden gevolgd is echter veel te klein om een voldoende representatief beeld te krijgen. Uit dit beperkte onderzoek wordt zelfs niet bij benadering duidelijk welke aantallen watervleermuizen boven de vloeivelden foerageren en welk deel van de lokale subpopulatie dit betreft.

Voldoende zekerheid over de aanwezigheid en ligging van de kraamkolonies is van belang voor het bepalen van de ligging van het zoekgebied voor compensatie van foerageergebied voor watervleermuizen.

Regelink Ecologie en Landschap heeft aan de hand van twee van de vier gezenderde dieren slechts 1 verblijfplaats met zekerheid kunnen opsporen en de uitvliegers kunnen tellen. Twee andere gezenderde watervleermuizen zaten in verblijfplaatsen elders die niet konden worden gelokaliseerd.

Daarbij viel ons op dat het rapport van Regelink geen melding maakt van de meteorologische omstandigheden in de vangnacht: belangrijke informatie bij vleermuisonderzoek. Het was, volgens onze informatie, extreem warm weer (boven de 30^0 C) en vrijwel windstil. In hoeverre het foerageergedrag door dit extreme weer is beïnvloed, is niet bekend en niet onderzocht.

De veel te kleine steekproefgrootte van gezenderde dieren heeft slechts marginale en incomplete informatie over de posities van kraamverblijfplaatsen van watervleermuizen opgeleverd. Regelink neemt aan dat er zich verblijfplaatsen bevinden op de locaties waar de gezenderde dieren niet meer te volgen waren, maar heeft dit niet goed onderbouwd en dit is ook niet bevestigd door eigen onderzoek van de Vleermuiswerkgroep Groningen. Maar deze mogelijk onjuiste conclusie heeft wel grote invloed op de ligging van het zoekgebied voor compensatiegebieden van de watervleermuis.

Regelink stelt zonder verdere bronvermelding *'In Nederland liggen de foerageergebieden maximaal binnen 3 kilometer van de verblijfplaats'*. Met name op basis van deze aanname zijn de compensatiegebieden door de gemeente aangewezen. Uit verschillende wetenschappelijke bronnen blijkt echter dat de aangevoerde maximale afstand van 3 kilometer niet overeenkomt met de resultaten van verschillende wetenschappelijke onderzoeken en aanzienlijk groter kan zijn.

De waterdiepte van compensatiegebied 1 is 50 – 80 cm en van compensatiegebied 2 is slechts 50 cm. Dit is veel te ondiep voor een duurzaam compensatiegebied voor water- en meervleermuizen. Beide compensatiegebieden worden volgens de ontwerptekeningen ingericht met eilandjes van riet en pitrus midden in de wateroppervlaktes. In de ondiepe plasdraszones zullen deze zich onvermijdelijk verder uitbreiden. Afstervende plantendelen zorgen er voor dat binnen enkele jaren een verlandingsproces in de compensatiegebieden op gang komt, waardoor het areaal met wateroppervlak dat voldoet als optimaal foerageergebied voor watervleermuizen zal afnemen. Om het gebied voor de watervleermuis geschikt te houden, is intensief en kostbaar onderhoud noodzakelijk. Uit de gemeentelijke stukken blijkt niet dat de gemeente zich hiervan bewust is en hiertoe ook bereid is.

Luwte is essentieel. Bij de huidige vloeivelden wordt die luwte geleverd door 4 m hoge dijken waarop hoog opgaande begroeiing. Een dergelijke situatie is in De Oude Held niet realiseerbaar: het gebied zal nooit de waarde van het foerageergebied op de vloeivelden kunnen evenaren. Een wal met hoog opgaande bomen en struiken maken een ruim gebied om het compensatiegebied in De Oude Held heen bovendien ook nog ongeschikt als weidevogelgebied.
Regelink stelt daarnaast, zonder verdere bronvermelding, dat water dieper dan 2 m door watervleermuizen wordt gemeden. Dit is een onwaarschijnlijke aanname die niet wordt gestaafd door wetenschappelijk onderzoek.

Conclusie:
De aanwijzing van de compensatiegebieden voor watervleermuizen door de gemeente is gebaseerd op te weinig gezenderde dieren, te weinig volgnachten en onvoldoende onderbouwde aannames over posities van (vermoedelijke) verblijfplaatsen en met onvoldoende inzicht in aantallen dieren per verblijfplaats. En bovendien op vermoedelijk onjuiste aannames over de maximale afstand tussen foerageergebied en verblijfplaats van de watervleermuis.

7.2 Meervleermuis
In hoofdlijnen komt de ecologie van de meervleermuis sterk overeen met dat van de watervleermuis. Voornaamste verschillen in ecologie zijn:
- Meervleermuizen kunnen grotere afstanden afleggen naar hun foerageergebieden.
- Meervleermuizen hebben in vergelijking met watervleermuizen een voorkeur voor grotere meren, plassen en kanalen om te foerageren.

Uit onderzoek blijkt dat de populatie meervleermuizen in Nederland de afgelopen jaren een neerwaartse trend laat zien. Dit maakt dat de achteruitgang van het aantal individuen in lokale populaties een direct effect hebben op de landelijke staat van instandhouding.

Omdat de meervleermuis bij het ecologisch onderzoek van Bureau Waardenburg niet was waargenomen, was het onderzoek van Regelink Ecologie en Landschap op voorhand niet op deze soort gericht. In de vangnacht van 24 op 25 juni 2019 werden echter maar liefst 19 meervleermuizen gevangen (14 mannen en 5 vrouwen) tegenover 6 watervleermuizen. Waarschijnlijk zijn de vloeivelden ook voor de meervleermuis een belangrijk foerageergebied. Slechts 1 van de 19 gevangen meervleermuizen is gezenderd. Dit dier is in de volgnachten niet meer boven de vloeivelden waargenomen.

Op basis van de data van 1 gezenderde vrouwelijke meervleermuis die gedurende drie nachten is gevolgd kunnen geen uitspraken worden gedaan over het relatieve belang van het plangebied voor meervleermuizen. Uit onderzoek naar meervleermuizen in Nederland is gebleken, dat vanaf elke verblijfplaats een deel van de groep dieren elke nacht naar hetzelfde foerageergebied vliegt. Op basis van de aantallen in de vangnacht lijkt het belang van het Suikerzijde noord gebied groot voor minstens twee (separate mannen- en vrouwen) verblijfplaatsen van meervleermuizen, maar dit kan ook beïnvloed zijn door het extreem hete weer op 24 en 25 juni 2019.

Samenvattend kan worden gesteld dat er onvoldoende duidelijkheid bestaat over de functie van de vloeivelden voor de meervleermuis. Er zijn geen gegevens over de aantallen die boven de vloeivelden foerageren bekend. Ook is niet duidelijk wat het relatieve belang van de vloeivelden als foerageergebied is ten opzichte van foerageergebieden in de omgeving, zoals de Skiplas en Ruskenveense plas.

Compensatiegebied 2 in polder De Oude Held zou zowel voor de watervleermuis als voor de meervleermuis geschikt gemaakt moeten worden. Maar meervleermuizen foerageren liever op grotere meren, plassen en kanalen, terwijl watervleermuizen juist een voorkeur hebben voor kleinere, meer beschutte wateren. Een compromis tussen die twee eisen levert voor beide soorten in de door de gemeente voorgestelde compensatiegebieden een minder optimaal foerageergebied op.

7.3 Geoorde fuut

De geoorde fuut is een echte pionier soort die zich makkelijk in een geschikt gebied kan vestigen, waardoor deze soort met de juiste beheermaatregelen zich relatief eenvoudig kan vestigen. Een geschikt compensatiegebied moet wel aan een groot aantal eisen voldoen, maar hoeft niet in de nabijheid van het huidige gebied te liggen.

Altenburg en Wymenga adviseert: "*Waarschijnlijk voldoet de sliblaag van de vloeivelden ten zuiden van de spoorlijn niet als een waterbodem, die voldoende nutriënten levert aan het oppervlaktewater. Een optie is om slib aan te brengen uit de vloeivelden ten noorden van de spoorlijn.*" Uit de beschrijving van de compensatie zoals beschreven in bijlage 20 van bestemmingsplan De Suikerzijde – deelgebied Noord, blijkt nergens dat dit advies is opgevolgd. Er is dus geen sprake van optimaal leefgebied voor de geoorde fuut en compensatiegebied 1 voldoet niet aan de eisen voor de geoorde fuut. Het valt dan ook te betwijfelen of de geoorde fuut in compensatiegebied 1 een broedpopulatie zal gaan ontwikkelen.

Het tweede compensatiegebied ligt in Polder De Oude Held. Het is zeer de vraag of dit optimaal leefgebied voor de geoorde fuut oplevert:
- bij de inrichting wordt de bovenste bodemlaag van het weiland afgegraven, waardoor er geen sprake zal zijn van eutrofe of hypertrofe (extreem voedselrijke) omstandigheden;
- door de lage ligging bestaat er onvoldoende mogelijkheid voor peilfluctuaties en droogvallen, terwijl dit volgens Altenburg en Wymenga wel één van de terreineisen is van de geoorde fuut;
- in het gebied zal water worden ingelaten, waardoor er ook vissen in het gebied komen. Vanwege de lage ligging en de hydrologische omstandigheden in Polder De Oude Held behoort een dynamisch waterpeil en droogvallen daar niet tot de mogelijkheden. Omdat de waterpartijen niet kunnen droogvallen, zullen de vissen hier overleven en een negatieve invloed hebben op het voedselaanbod voor de geoorde fuut.

Geconcludeerd kan worden dat beide compensatiegebieden hooguit suboptimaal leefgebied opleveren voor de geoorde fuut en dat de huidige compensatie ontoereikend is.

8. Conclusie compensatie vleermuizen en geoorde futen

Watergebonden vleermuizen eisen een wateroppervlak zonder uitstekende waterplanten, geoorde futen broeden juist graag tussen deze vegetatie. Optimaal foerageergebied voor vleermuizen levert daardoor suboptimaal leefgebied voor geoorde futen op en vice versa. De voormalige vloeivelden, met een combinatie van eutroof tot hypertroof water, een voedselrijke slibbodem, periodiek droogvallen en een zeer beschutte ligging vormen hierop een unieke uitzondering. Bij de vloeivelden is sprake van een unieke situatie vanwege de 4 meter hoge wallen met hoog opgaande beplanting rondom de verschillende vloeiveldcompartimenten. Dit zorgt voor veel luwte, waardoor watervleermuizen niet alleen luwte aan de randen van het wateroppervlak vinden, maar ook midden op de vloeivelden. De voedselrijke slibbodem zorgt voor veel insecten en voedselbeschikbaarheid.

Door de juiste inrichtingsmaatregelen is de situatie van de noordelijke vloeivelden in compensatiegebied 1 redelijk goed na te bootsen. Maar dan moet de gemeente wel aanvullende maatregelen nemen. Dat lijkt de gemeente niet van plan.

Dit geldt niet voor Compensatiegebied 2: hoe dit ook wordt ingericht, het blijft een minder dan optimaal gebied. De door de gemeente berekende compensatie-oppervlakte gaat uit van de ideale inrichting van het gebied voor de betreffende soorten. Wordt daar niet aan voldaan, dan is het gebied minder geschikt of ongeschikt voor de betreffende soort. Bij mindere geschiktheid is een grotere compensatie-oppervlakte noodzakelijk. De eisen die de te compenseren soorten aan het ideale gebied stellen zijn tegenstrijdig: de ideale inrichting van compensatiegebied 2 voor al deze soorten bestaat niet. Van volledige compensatie is dan ook geen sprake: daarvoor zou een groter gebied moeten worden ingericht.

Compensatiegebied 2 zal voor de geoorde fuut waarschijnlijk niet interessant zijn: andere compensatie is voor deze soort noodzakelijk. De compensatie mag op afstand liggen. Voor de meervleermuis en de watervleermuis zal het een veel minder optimaal gebied worden dan het Suikerzijde noord gebied. Voor gelijkwaardige compensatie is dan ook een veel groter compensatiegebied noodzakelijk. Gezien het beperkte onderzoek is het de vraag of de locatie van het compensatiegebied optimaal gekozen is ten opzichte van de vaste verblijfplaatsen van, met name, de watervleermuis.

Conclusie:
Compensatiegebied 2 zou, volgens de gemeente, een optimale compensatie moeten bieden voor het huidige leefgebied van geoorde futen, meervleermuizen en watervleermuizen. Maar gezien de vaak tegengestelde eisen die de soorten aan hun leefomgeving stellen lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat dit in polder De Oude Held kan worden gerealiseerd. Een onafhankelijk en steekhoudend onderzoek naar de kans van slagen van deze compensatie ontbreekt. De gemeente heeft daarmee, in strijd met de Algemene wet bestuursrecht, onvoldoende informatie vergaard om alle belangen af te wegen. Dit besluit kan dan ook niet in stand blijven.

9. Polder De Oude Held: Compensatiegebied 2
Polder de Oude Held ligt dicht relatief tegen de stad Groningen en Hoogkerk, maar is desondanks een rijk weidevogelgebied. Het is het weidevogelgebied met het hoogste broedsucces van de provincie Groningen (bijlage 4).

Er komen zes soorten voor die op de landelijke Rode lijst staan: grutto, tureluur, slobeend, gele kwikstaart, graspieper en kneu (bron SOVON Vogelonderzoek). De laatste jaren is er een toename van het aan broedparen Grutto van 25 paar in 2014 tot ruim veertig in 2020, wat circa 4% van de totale grutto populatie in de provincie Groningen is. De toename van broedparen grutto is opvallend en vormt een positieve uitzondering in vergelijking met veel andere weidevogelgebieden in Nederland, waar de aantallen van jaar op jaar achteruitgaan (zie bijlage 5).

Naast deze broedvogelsoorten vormt Polder De Oude Held eveneens een geschikt leefgebied van vier zoogdiersoorten die op de Rode lijst staan: haas, bunzing, hermelijn en wezel (bron NDFF).

De gemeente Groningen wil bruto 9 ha van deze polder gebruiken als compensatiegebied 2 ten behoeve van de geoorde futen, watervleermuizen en meervleermuizen die uit het Suikerzijde noord gebied worden verdreven. Omdat dit gebied binnen het gebied ligt dat bureau Regelink als voorkeurslocatie van een compensatiegebied voor vleermuizen had aangegeven. Vermoedelijk speelt ook een rol dat de grond eigendom van de gemeente Groningen is. Realisering van Compensatiegebied 2 gaat onherroepelijk ten koste van de weidevogels, niet alleen op de 9 ha die anders wordt ingericht, maar ook op een strook daarnaast. Weidevogels broeden niet op korte afstand (zeg binnen 200 m) van bomen. Dus er gaat veel meer dan 9 ha als broedgebied voor hen verloren.

Omdat Polder De Oude Held onderdeel uitmaakt van het provinciaal beschermd Leefgebied weidevogels, met grote aantallen broedparen van onder andere grutto, kievit, tureluur en scholekster, zal ook dit gebied op zijn beurt gecompenseerd moeten worden. De door de gemeente Groningen voorgestelde compensatie voor de weidevogels van Polder De Oude Held bestaat uit een verbetering / intensivering van het weidevogelbeheer in een bestaand weidevogelgebied bij Leegkerk. Dit

compensatievoorstel van de gemeente is volstrekt onvoldoende. Bovendien ontbreekt de garantie dat dit compensatiegebied in de toekomst in stand blijft.

De gemeente Groningen heeft, voorafgaand aan deze keuze, geen onafhankelijk ecologisch onderzoek laten uitvoeren naar de natuurwaarden in dit gebied, dus is niet bekend welke natuurwaarden bij de inrichting van het compensatiegebied verloren gaan.

Ook is door de gemeente onvoldoende onderzocht of er alternatieven mogelijk zijn waarbij dit weidevogelgebied gespaard kan worden.

Conclusie:
De gemeente heeft geen onafhankelijk ecologisch onderzoek laten uitvoeren naar de natuurwaarden in polder De Oude Held, alvorens het gebied aan te wijzen als Compensatiegebied 2. De gemeente heeft daarmee, in strijd met de Algemene wet bestuursrecht, onvoldoende informatie vergaard om alle belangen af te wegen. Dit besluit kan dan ook niet in stand blijven.

Daar komt bij dat de door de gemeente voorgestelde compensatiemaatregen voor de verdreven weidevogels volstrekt onvoldoende zijn en voor de lange termijn niet zijn geborgd.

Aantasting van weidevogelgebied Polder De Oude Held is onnodig; er zijn alternatieven beschikbaar die voor de doelsoorten beter uitpakken en het weidevogelgebied ongemoeid laten. Deze alternatieven zijn door de gemeente niet onderzocht en de gemeente is niet ingegaan op ons aanbod om deze alternatieven gezamenlijk nader uit te werken.

10. Verlichting
Ondanks het feit dat de eigen adviseurs van de gemeente (Waardenburg en Regelink) daar nadrukkelijk op wijzen, lijkt de gemeente er nog niet van overtuigd dat verlichting nabij de vleermuisroutes, maar vooral nabij de foerageergebieden, die routes en gebieden ongeschikt voor vleermuizen kan maken. Uit onderzoek blijkt dat water- en meervleermuizen bij volle maan stoppen met foerageren en beschutting zoeken in de schaduw van beplanting of onder bruggen e.d. als de maan van achter de wolken tevoorschijn komt: de maan geeft dan een lichtsterkte van 0,1 lux (volgens Wikipedia).

In het plan Suikerzijde noord hebben wij geen voorschriften aangetroffen om de lichthinder voor vleermuizen te beperken. Zonder maatregelen vrezen wij dat op zich geschikte vliegroutes en foerageergebieden door lichthinder onbruikbaar kunnen worden. Dit klemt temeer nu aantasting dreigt van het leefgebied van de vleermuizen door uitvoering van dit plan.

Conclusie:
De gemeente heeft geen onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijke toename van lichthinder voor vleermuizen in de huidige en toekomstige situatie, waar relevant binnen én buiten het plangebied. De gemeente heeft daarmee, in strijd met de Algemene wet bestuursrecht, onvoldoende informatie vergaard om alle belangen af te wegen. Dit besluit kan dan ook niet in stand blijven.

De gemeente lijkt niet van plan maatregelen voor te schrijven en te treffen om lichthinder bij routes en foerageergebieden van vleermuizen afdoende te beperken. Daarmee handelt de gemeente in strijd met de zorgplicht in artikel 1.11 Wnb.

11. Gemeentelijk kapbeleid
In plan Suikerzijde noord moet volgens de gemeente ruim 6,6 ha (66.467 m2) houtopstand worden gekapt.

Op grond van artikel 4 van de ‘Beleidsregels APVG Behoud van groen - kap en herplant 2021’ geldt een herplantplicht voor gekapte houtopstand. Als herplanten niet mogelijk is, geldt op grond van artikel 6 van dezelfde APVG een financiële compensatie: de initiatiefnemer moet € 42,50 per m2 storten in het groencompensatiefonds.

De gemeente wil 62,700 m2 spontaan gegroeide houtopstanden echter niet via herplant compenseren en vindt storten van ruim 2,6 miljoen in het groencompensatiefonds ook niet nodig. Het gaat hier immers om spontaan gegroeide houtopstand, aldus de gemeente.

In de Bomen Effect Analyse lezen wij hierover: *"In het gemeentelijk beleid is ruimte gereserveerd om voor houtige beplanting, die spontaan is opgekomen op bouwterreinen tussen aankoop en ontwikkeling, geen compensatieplicht op te leggen".*

Deze regel, of liever gezegd deze uitzondering op een regel, wordt hier onterecht toegepast: het terrein waarop zich de houtopstanden bevinden, maakte bij aankoop namelijk onderdeel uit van de Stedelijke Ecologische Structuur. In het bestemmingsplan Ruskenveen 2012 stonden de vloeivelden beschreven als *ecologisch waardevolle gronden.* Bureau Waardenburg adviseerde de gemeente in 2019 om de vloeivelden te sparen *wegens zeer hoge natuurwaarden*. Uit verschillende ecologische onderzoeken is gebleken, dat het terrein essentieel leef- en foerageergebied is voor meerdere beschermde soorten. De houtopstanden bevinden zich dus in erkend waardevol natuurgebied. Er is geen sprake van een *bouwterrein* zoals in bovengenoemde uitzondering wordt bedoeld.

Hier komt bij dat het terrein is aangekocht in 2010, nadat de Suikerfabriek in 2008 haar deuren sloot. Bij bomen van ruim 13 jaar oud is het label *spontaan opgekomen* niet meer aan de orde. De hierboven genoemde ruimte in het beleid is bedoeld voor een situatie waarin jonge houtopstanden spontaan zijn opgekomen in de periode vóór de bebouwing van een *tijdelijk* braakliggend bouwterrein. Dat de duur van die periode niet beschreven is, betekent natuurlijk niet dat er geen einde aan komt. Tegenwoordig is er de regeling *Tijdelijke Natuur*. In dit verband worden voorwaarden gesteld, zoals een ecologische nulmeting en/of vrijstelling via een provinciale ontheffing. Maar zelfs als er is voldaan aan deze eisen c.q. voorwaarden gaat het om een periode van maximaal tien jaar. Ook t.a.v. de beleidsregels rond 'spontaan opgekomen houtopstanden op bouwterreinen', waar de gemeente zich in dit geval op beroept, geldt logischerwijs een beperkte periode. Deze houtopstanden hebben ruim dertien jaar lang de tijd gehad om zich verder te ontwikkelen als groene zone en leefgebied voor verschillende diersoorten. De ruimte binnen de beleidsregels is hier dus allang niet meer van toepassing.

Een grootschalig verlies aan houtopstanden zonder compensatieopgave past ook helemaal niet in de huidige tijd. Met het toepassen van deze uitzondering op de duidelijke beleidsregels in de AVPG wordt in feite de compensatieplicht omzeild. Dit terwijl in de rapporten die in opdracht van de gemeente zijn opgesteld, juist duidelijk is vastgesteld dat hier sprake is van waardevolle natuur: er valt hier dus heel wat te compenseren!

Blijkbaar is aangeplante natuur in de gemeente Groningen beter beschermd en meer waard dan echte, spontane natuur.

De gemeente heeft zichzelf overigens al een kapvergunning verstrekt hoewel de Wnb-ontheffing (nog?) niet verleend is.

12. Cumulatieve effecten
Noch in het MER, noch in de verschillende deelstudies, is onderzocht wat de mogelijke gevolgen zijn voor de betreffende natuurwaarden van plan Suikerzijde noord in samenhang met andere plannen en projecten. Zo dreigt ten gevolge van dit plan een deel van het weidevogelgebied in polder De Oude Held verloren te gaan. Maar ook door het Groningse woningbouwplan de Held III zal het weidevogelgebied ernstig worden aangetast. Wij verwachten dat met de optelsom van compensatiegebied 2 en de Held III de populatie weidevogels in het resterende deel van Polder De Oude Held geen overlevingskans zal hebben. Naar de gevolgen van dit en andere plannen en projecten in samenhang met Suikerzijde noord is geen onderzoek ingesteld. Dit achten wij in strijd met de Hrl en de Wnb. Het besluit kan dan ook niet in stand blijven.

13. Realiseren van de Compensatie
De gemeente stelt:
'Voor het oostelijke deelgebied wordt de ontwikkeling afgestemd op de voortgang van de compensatie van ecologische waarden. Zodra deze compensatie geregeld is, zullen in het westelijke deel de fietsverbinding langs het spoor onder de Johan van Zwedenlaan door naar Hoogkerk en de ontsluitingsweg (OV en auto) naar de Johan van Zwedenlaan worden aangelegd.'

De compensatie van natuurwaarden hoort niet alleen "geregeld" te zijn, maar ook gerealiseerd te zijn en voor de beschermde soorten in voldoende mate te functioneren voordat de ingreep plaats vindt. De gemeente denkt daar blijkbaar anders over. Dit achten wij in strijd met de Hrl, de Vrl en de Wnb.

B. HET PLAN

14. Toelichting bestemmingsplan Suikerzijde noord

14.1 Strijdig met Rijksbeleid

Het Rijk hanteert het Rijk de Ladder voor duurzame verstedelijking. Op grond van Artikel 3.1.6, lid 2, Besluit ruimtelijke ordening (Bro) bevat de toelichting bij een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling.

De gemeente stelt: *'Gesteld kan worden dat het plan voorziet in een behoefte. (...) De locatie bevindt zich binnen bestaand stedelijk gebied en wordt middels herstructurering geschikt gemaakt voor de bouw van woningen. Het plan voldoet daarmee aan de Ladder.'* (Toelichting, par. 2.1)

Met de enkele stelling dat het plan voorziet in een behoefte, is nog geen beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling gegeven. De behoefte is in de toelichting niet onderbouwd en blijkt ook niet uit landelijk onderzoek. De toelichting van het bestemmingsplan voldoet dan ook niet aan artikel 3.1.6 Bro. Dat de burgemeester van Groningen en minister Ollongren in 2019 een Woondeal ondertekenden, maakt dit niet anders.

14. Strijdig met provinciaal beleid

Onder verwijzing naar de Omgevingsvisie 2016 - 2020 van de provincie Groningen concludeert de gemeente dat het plan Suikerzijde noord past in het provinciale omgevingsbeleid en voldoet aan de in regioverband gemaakte woningbouwafspraken.

Het plan Suikerzijde noord is echter alleen uitvoerbaar is door vernietiging van het leefgebied van beschermde soorten. De gemeente wil hiervoor onder meer compensatie realiseren in polder De Oude Held. Deze compensatie maakt, volgens de gemeente, een noodzakelijk en onlosmakelijk deel uit van het plan Suikerzijde noord. Dit gebied is echter op grond van provinciaal beleid (Omgevingsvisie 2016 – 2020 en Provinciale Omgevingsverordening, artikel 16.2.2) aangewezen als 'Leefgebied weidevogels' (bijlage 6). De provincie zet zich in dit gebied in om weidevogels te beschermen, het weidevogelbeheer te stimuleren en de weidevogelstand te monitoren. Aantasting van dit weidevogelgebied is dan ook in strijd met het provinciale beleid.

Nu de gemeente bovendien onvoldoende inzicht biedt in de maatregelen die nodig zijn om de mogelijke schade aan de waarde van het leefgebied voor weidevogels te voorkomen en restschade elders te compenseren, is het plan tevens in strijd met de Provinciale omgevingsverordening.

De gemeentelijke conclusie dat het plan Suikerzijde noord past in het provinciale omgevingsbeleid is dan ook onjuist.

14.3 Planbeschrijving

De gemeente meldt: *'De gemeente wil met dit eerste bestemmingsplan als eerste stap in het bestemmingsplangebied ruimte bieden voor maximaal 750 woningen en 12.500 m² aan commerciële en maatschappelijke voorzieningen.*
(...)
Zodra meer bekend is hoe het gebied zich na de eerste stap gaat ontwikkelen, wil de gemeente later, via aparte procedures, het aantal woningen en de voorzieningen in Deelgebied Noord vergroten.' (Toelichting, par. 3.3).

Suikerzijde noord maakt dus de bouw van maximaal 750 woningen en 12.500 m² aan commerciële en maatschappelijke voorzieningen mogelijk. Hier is ook het MER op gebaseerd. Ondertussen is het duidelijk de bedoeling de bouw van veel meer woningen en commerciële en maatschappelijke voorzieningen mogelijk te maken: de benodigde infrastructuur voor die verdere groei wordt in dit plan al inbestemd. Daarmee wordt die toekomstige verder groei vrijwel onvermijdelijk. Bij de huidige planomvang wordt, zowel voor bestaande als voor nieuwbouwwoningen, de grens van de maximale toelaatbare geluidsbelasting al bereikt. De verdere toename van het aantal woningen en voorzieningen zal een verdere groei van de geluidshinder door verkeer tot gevolg hebben. Wij achten deze aanpak dan ook ontoelaatbaar. Hier komen wij bij het MER op terug.

14.4 Omgevingsaspecten
Het streven naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving vormt binnen de Omgevingswet het toetsingskader voor onder andere ruimtelijke plannen.

Het plan Suikerzijde noord ligt binnen de geluidszone van het industrieterrein 'Groningen West – Hoogkerk'. Het plan maakt woningbouw met een hoogte van 36 meter binnen deze zone, binnen de 50 dB(A) geluidbelastingscontour op 36 meter hoogte. *'Op deze locatie moeten hogere grenswaarden worden vastgesteld.'* erkent de gemeente. Daarnaast geeft de bestaande spoorlijn geluidshinder en zal het verkeer toenemen: alles bij elkaar gaan de woningen een forse geluidsbelasting ondervinden.

De Commissie voor de MER concludeert (Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop, 17 december 2020 / projectnummer: 3313):
'Daarom laten de aangevulde geluidberekeningen zien dat in het hele gebied de voorkeursgrenswaarden overschreden worden. Bij Deel-gebied Noord worden deze voorkeursgrenswaarden bij 90% van de onderzochte woningen overschreden. In het overige gebied van de Suikerzijde is dat bij 100% van de onderzochte woningen.'

Zeker waar het hier om nieuw te bouwen woningen gaat, achten wij dit in strijd met het streven naar een veilige en gezonde fysieke leefomgeving: dit is een ongezond plan. Bij het MER gaan wij hier nader op in.

15. Regels
In de toelichting van het bestemmingsplan, het MER en de verschillende bijlagen wordt er vanuit gegaan dat de nieuwe groenstructuur, die in Suikerzijde noord wordt gerealiseerd, tevens een belangrijke functie zal hebben als ecologische verbinding. *'Zo ontstaat ruimte voor een groenblauw netwerk. Het park voorziet in een ecologische verbinding van noord naar zuid: van de landerijen rondom Leegkerk en het Westpark naar – zodra de ontwikkeling ten zuiden van het spoor start – Polder Bangeweer, het Stadspark en de Onlanden.'*
(par. 3.3 Toelichting). Deze groenstructuur zou ook moeten waarborgen dat vleermuizen na realisering van dit plan nog steeds gebruik kunnen maken van een goede vliegroute tussen hun verblijfplaatsen en de nieuwe, als compensatie aangelegde, foerageergebieden.

Hiervoor is het wel vereist dat de potentiële vliegroutes rustig en duister zijn. Hoog opgaande, zo veel mogelijk aaneengesloten boomkruinen, weinig (maar dan wel goed, en ook aan de zijkanten door ruime mantelzoomvegetatie, afgeschermd) of geen verlichting, geen nachtelijke onrust en verstoring.

In artikel 6 Groen - Park stelt het bestemmingsplan geen regels ter beperking van de verlichting. Ook in de andere artikelen zijn geen beperkende regels opgenomen. Ook straatverlichting langs de openbare weg kan de duisternis in het groene gebied verstoren.

Wel maakt het bestemmingsplan het mogelijk dat in het gebied dat als groen - park is aangeduid ten hoogste 30 dagen per jaar evenementen worden gehouden, na een melding bij de gemeente. Het plan verstaat onder een evenement:
'1.25 evenement
Elke voor publiek toegankelijke gebeurtenis waarbij muziek, cultuur, recreatie, religie, wetenschap, commercie of een combinatie centraal staat, inbegrepen herdenkingsplechtigheden / huldigingen / betogingen, circussen, wedstrijden met uitzondering van sportwedstrijden, markten en braderieën, optochten en feesten.'

Hierbij stelt het bestemmingsplan geen beperkingen aan de tijd van het jaar (in de winter houden vleermuizen winterslaap) de mogelijke locaties, het geluidsniveau, het aantal bezoekers, de toegepaste verlichting. De enige beperking is dat het evenement om 23:00 uur afgelopen moet zijn. Voordat iedereen weg is en alles is opgeruimd is het dan al snel middernacht. Midden in de zomer gaat de zon rond 22.00 uur onder en worden de vleermuizen die een kwartier later actief worden, uitvliegen en gaan foerageren door zulke evenementen gestoord. Eerder en later in het jaar is het tijdstip waarop zij actief worden en dus gestoord kunnen worden vroeger op de avond. Medio april en medio augustus is dit al om 21.00 uur.

Als de regels van het plan niet worden aangepast, vrezen wij dat de op papier bedachte vleermuisroutes niet gaan functioneren. Daarmee zou het voortbestaan van verschillende vaste

verblijfplaatsen van vleermuizen op het spel komen te staan: het gaat immers om essentiële foerageergebieden.

Wij concluderen dat de gemeente, door in dit plan, door geen regels te stellen ter bescherming van de vleermuisroutes, handelt in strijd met artikel 3.5 lid 2 en 4 Wnb (verbod op opzettelijke verstoring en verbod om voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tevens is het nalaten nadere regels te stellen in strijd met de zorgplicht in artikel 1.11 Wnb.

Wij verzoeken u het plan wegens strijd met de Wnb te vernietigen.

16. MER (inclusief de beide aanvullingen)

16.1 Alternatieven Structuurvisie

Er zijn in het MER drie alternatieven voor de Structuurvisie onderzocht. Alle drie de alternatieven hadden betrekking op dezelfde locatie en gaan er op voorhand vanuit dat de natuur hier moet wijken.
- Er zijn geen 'natuurvriendelijke' alternatieven onderzocht.
- Er zijn geen alternatieven onderzocht op andere locaties.
- Er is niet onderzocht of de woningbouwopgave aangepast kan worden.
- Er is niet onderzocht hoe op een andere manier invulling kan worden gegeven aan de door de gemeente geconstateerde woningbehoefte (bij voorbeeld door een andere invulling van Meerstad, nog ruimte voor 10.000 woningen).
- Er is niet onderzocht of het mogelijk is, binnen het gebied van de structuurvisie De Suikerzijde, de woningdichtheid in andere delen van het gebied en ook in het deel ten oosten van de vloeivelden in deelgebied noord, zodanig te verhogen dat aantasting van de vloeivelden vermeden kan worden. Dit is niet onrealistisch. In de Structuurvisie worden bij variant Hoog 5.000 woningen gebouwd, wat neer komt op ca. 32 woningen per hectare. In stedelijk gebied gaat men in het algemeen uit van 60 of meer woningen/ha (tot zelfs 90 woningen/ha), terwijl landelijke bebouwing minder dan 25 woningen/ha heeft. Verdere verdichting in delen van het Structuurvisiegebied is dan ook zeker mogelijk.
- Bureau Waardenburg heeft, in het kader van het ecologisch onderzoek in opdracht van de gemeente, een alternatief ontwikkeld waarbij in het structuurplan Suikerzijde en ook in Suikerzijde noord woningbouw mogelijk is, maar waarbij ook de belangrijkste natuurwaarden behouden blijven (bijlage 7). Nadere uitwerking van dit alternatief lijkt ons alleszins de moeite waard. De gemeente blijkt hier niet toe bereid: het past niet in het gemeentelijk beleid.

Bij de keuze om niet naar andere oplossingen te zoeken beroept de gemeente zich vooral op eigen beleid. In de gemeentelijke belangenafweging lijken beleidsvoornemens belangrijker dan natuurbehoud.

16.2 Alternatieven Suikerzijde noord

Compenseren van natuurschade is, op grond van de Habitatrichtlijn, de Vogelrichtlijn en de Wet natuurbescherming, een laatste redmiddel als een plan of project onvermijdelijk is (noodzakelijk op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang) en er geen alternatieven zijn die minder schadelijk zijn voor de natuurwaarden.

De gemeente was er mee bekend dat in het gebied Suikerzijde noord uitzonderlijk hoge natuurwaarden aanwezig zijn. Toch zijn er voor bestemmingsplan Suikerzijde noord in het MER geen alternatieven onderzocht.
Het MER meldt (p16):
'Voor de invulling van Deelgebied Noord is één alternatief onderzocht: invulling van dat deelgebied met 750 woningen en 750 arbeidsplaatsen. Qua aantallen valt dit alternatief daarmee binnen de bandbreedte van het voor de Structuurvisie onderzochte alternatief Laag (waarin voor Deelgebied Noord meer woningen/arbeidsplaatsen zijn voorzien dan de nu onderzochte 750). In het algemeen zijn de effecten beperkt, zowel waar het negatieve als positieve effecten betreft. Voor beschermde soorten zijn de effecten negatief.'

De gemeente heeft in de Structuurvisie gekozen voor 'alternatief hoog', maar in het MER voor Suikerzijde noord is uitgangspunt dat er minder woningen en minder werkgelegenheid komt dan volgens alternatief laag. Het MER is dus niet uit gegaan van het 'worst case' scenario, waarin het plangebied maximaal wordt benut. Noch in het MER, noch in de toelichting van het plan wordt deze keuze onderbouwd.

In het Voorlopig toetsingsadvies over het milieueffectrapport (29 juni 2020 / projectnummer: 3313) stelt de Commissie voor de MER:
'De Commissie constateert dat de alternatieven in het MER alleen zijn vormgegeven vanuit de opgave voor woningbouw en het creëren van arbeidsplaatsen. In het MER is niet onderbouwd waarom geen ruimtelijke alternatieven of thematische varianten zijn onderzocht.'

De Commissie constateert:
'doorontwikkeling woningen Deelgebied Noord, uit het MER wordt niet duidelijk hoe het in eerste instantie relatief bescheiden aantal woningen in Deelgebied Noord zich kan ontwikkelen tot het bouwprogramma dat in de eindsituatie is voorzien (2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen), wat daarvan de milieueffecten zijn (BP) en of daaruit randvoorwaarden volgen voor de ontwikkeling van de eerste 750 woningen.'

Wij zijn van oordeel dat het MER onvoldoende onderzoek heeft gedaan naar mogelijke alternatieven en onvoldoende onderzoek heeft gedaan naar de mogelijke gevolgen van het plan, waardoor het MER niet de informatie bevat die noodzakelijk is om de natuur- en milieubelangen volwaardig mee te wegen in de bestuurlijke keuze. Er zijn geen alternatieven onderzocht waarmee de natuurschade kan worden voorkomen of beperkt. Terwijl dergelijke alternatieven er wel zijn. Wij zijn dan ook van oordeel dat het besluit in strijd is met de Habitatrichtlijn (Hrl), de Vogelrichtlijn (Vrl) en de Wet natuurbescherming (Wnb) en niet in stand kan blijven.

16.3 Structuurvisie
Er is één MER gemaakt voor Structuurvisie De Suikerzijde (op bijlage 3 rood omlijnd) en bestemmingsplan Suikerzijde noord (op bijlage 3 blauw omlijnd).

Het Structuurvisiegebied omvat:
• Voorterrein: Het terrein is ca. 14 ha en grotendeels verhard.
• Deelgebied Noord: Dit deelgebied is ca. 53 ha en ligt tussen het spoor en het kanaal Hoendiep. Momenteel zijn hier oude vloeivelden aanwezig.
• Deelgebied Zuid: Dit deelgebied is ca. 80 ha groot en omvat de zuidelijke vloeivelden en het overige gebied ten zuiden van de spoorlijn. Hiertoe behoren tevens de voormalige droogbedden en de aan de percelen van de Peizerweg grenzende weilanden.
• Deelgebied Hoendiep-Zuid: Dit gebied van ca. 10 ha is reeds bestaand stedelijk gebied. Er is veel verharding en bedrijfsbebouwing aanwezig.

Het gaat in totaal om ca. 157 ha.

Uit het MER blijkt vaak niet wat er is onderzocht, wat daarbij de uitgangspunten/aannames waren en of het onderzoek en de conclusies betrekking hebben op het Structuurvisie-gebied of op plan Suikerzijde noord. Wel is ten aanzien van de Structuurvisie de gemeentelijke keuze duidelijk: *'Uit de effectanalyse van dit MER blijkt dat het verschil in effecten tussen de 3 onderzochte alternatieven gering is. Op grond daarvan kiest de gemeente als voorkeursalternatief voor de Structuurvisie het alternatief Hoog.'* (MER, p. 15).

Over de Structuurvisie kunnen wij uw oordeel niet vragen, wij beperken ons tot bestemmingsplan Suikerzijde noord.

16.4 Suikerzijde noord
Volgens de gemeente zal het bestemmingsplangebied ruimte bieden voor maximaal 750 woningen en 12.500 m² aan commerciële en maatschappelijke voorzieningen. De gemeente is echter van plan hier 2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen te realiseren.

16.5 Leefomgevingskwaliteit, gezondheid
'De gemeente zet zich in voor een gezonde bevolking in een gezonde leefomgeving.' (MER, p. 27).
Hoe werkt de gemeente deze inzet uit in het huidige plan Suikerzijde noord?

Het plan grenst aan bestaande drukke wegen en aan de spoorlijn Groningen-Leeuwarden. De bestaande wegen veroorzaken een aanzienlijke geluidsbelasting op de toekomstige woningen. Maar bovendien zal de nieuwe woonwijk extra verkeer genereren, dus de geluidsbelasting neemt nog veder

toe. Het plangebied grenst bovendien aan vier industrieterreinen: Hoogkerk Oost, Hoendiep, Peizerweg en Kranenburg. Er worden woningen gebouwd binnen de geluidszones van deze industrieterreinen.

Voor verkeerslawaai meldt het MER (p. 80):
'Uit de contouren blijkt dat voor de eerstelijns bebouwing langs de 50 km/u wegen in Deelgebied Noord sprake kan zijn van gevelbelastingen rond de 60 dB (GES-score 5 – zeer matig). Waarschijnlijk kan hier wel worden voldaan aan de maximale hogere waarde van 63 dB. Nieuwe woningen aan de noordrand van Deelgebied Noord zullen geluidbelasting ondervinden van de bestaande weg Hoendiep. Hier kunnen naar verwachting ook gevelbelastingen tot 63 dB (GES-score 5 – zeer matig) optreden.'

Wij verwachten dat de geluidsbelasting nog verder zal toenemen als in Suikerzijde noord 2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen worden gerealiseerd. Ook realisering van nieuwe woongebieden buiten het Suikerzijde-terrein zal bijdragen aan een toename van verkeersgeluid.

'Omdat er meer mensen komen te wonen op locaties met een milieugezondheidskwaliteit voor geluid van 'zeer matig' (GES-score 5) en 'onvoldoende' (GES-score 6) wordt het effect van Deelgebied Noord beoordeeld als beperkt negatief (0/-).' (MER, p. 86, over Structuurvisie).

Wat betekenen dergelijke GES-scores?

GES-score*	L_{den} in dB**	Ernstig gehinderden in %	Classificering milieugezondheidkwaliteit
0	<43	0	Zeer goed
1	43-47	0-3	Goed
2	48-52	3-5	Redelijk
4	53-57	5-9	Matig
5	58-62	9-14	Zeer matig
6	63-67	14-21	Onvoldoende
7	68-72	21-31	Ruim onvoldoende
8	≥73	≥31	Zeer onvoldoende

* Voor wegverkeerlawaai wordt de GES-score 3 en de daarbij behorende kwalificatie overgeslagen.

** Cumulatieve geluidbelasting exclusief aftrek conform artikel 110g van de Wet geluidhinder.

Bij GES 5 krijgt 9-14 % van de bewoners gezondheidsklachten die hun gemiddelde levensverwachting nadelig beïnvloeden: zij zullen (gemiddeld) eerder sterven. Gaat de gemeente toekomstige bewoners hiervoor waarschuwen?

De Commissie voor de MER concludeert (Toetsingsadvies over het milieueffectrapport en de aanvulling daarop, 17 december 2020 / projectnummer: 3313):
'Voor vrijwel alle woningen geldt dat sprake is van een geluidniveau boven de voorkeursgrenswaarden. Dit heeft negatieve effecten op de gezondheid door slaapverstoring.

Om negatieve effecten op de gezondheid vanwege het hoge geluidsniveau te verminderen, zijn maatregelen en/of sturing op minder automobiliteit nodig.

Daarom laten de aangevulde geluidberekeningen zien dat in het hele gebied de voorkeursgrenswaarden overschreden worden. Bij Deel-gebied Noord worden deze voorkeursgrenswaarden bij 90% van de onderzochte woningen overschreden. In het overige gebied van de Suikerzijde is dat bij 100% van de onderzochte woningen.'

De gemeente gaat geen extra maatregelen nemen om de geluidshinder te beperken, zo blijkt uit de stukken.

Bij de huidige invulling van Suikerzijde noord (750 woningen) worden de voorkeursgrenswaarden bij 90% van de onderzochte woningen overschreden. Waarbij voor een deel van de woningen sprake is van GES-score 5, wellicht 6.

Dit is in ieder geval in strijd met *'een gezonde bevolking in een gezonde leefomgeving'*, dus in strijd met het gemeentelijk beleid.

Wat worden de GES-scores in Suikerzijde noord bij uitbreiding naar 2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen? Heeft de gemeente doelbewust de huidige capaciteit van het plan laag gehouden om te zorgen dat er sprake is van een uit milieuoogpunt nog net vergunbare situatie? Een dergelijke salamitactiek acht de Europese Commissie in strijd met de MER-richtlijn (Richtlijn 85/337/EEG als gewijzigd bij Richtlijn 97/11/EG), dus in strijd met Europees recht.

Wij zijn van oordeel dat in het MER de maximale milieugevolgen onderzocht hadden moeten worden van plan Suikerzijde noord na uitbreiding naar 2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen. De huidige aanpak lijkt op een salamitactiek en is daarmee in strijd met Europees recht. Wij verzoeken u het plan te vernietigen wegens strijd met Europees recht.

16.6 Station

In het MER (noot onderaan p. 81) wordt opgemerkt: *'Het realiseren van een station zal ertoe leiden dat een deel van de treinen (namelijk de treinen die halteren op het nieuwe station) met een lagere snelheid door het plangebied rijdt. Deze lagere snelheid leidt tot een afname van de geluidbelasting op woningen langs het spoor.'*

Het gaat om de spoorlijn Groningen – Leeuwarden. Daar is geen bovenleiding, er rijden dieseltreinen. Juist bij het optrekken maken de dieselmotoren veel lawaai: de geluidshinder in het plangebied zal na realisatie van het station juist toenemen.

16.7 Bodemsanering

Het MER meldt (p.50): *'In het noordwesten van het plangebied ligt de voormalige stortplaats de Halm, welke in gebruik was tussen 1960 en 1991. Het stortgedeelte binnen het plangebied van het Suikerunieterrein heeft een oppervlakte van 1,4 hectare. De exacte dikte van het stortpakket en de deklaag ter plaatse is niet bekend. Het stortmateriaal is verontreinigd met zware metalen en cresolen. In het grondwater in de stort zijn zware metalen en minerale olie in concentraties boven de interventiewaarde aangetoond. De bodem waarmee het stortmateriaal is afgedekt bevat verhoogde gehalten van zware metalen. Gelet op de periode waarin de stortplaats in gebruik was, kan worden aangenomen dat er asbest aanwezig is. (...) Uit het BIS blijkt dat sanering van deze locatie is aangemerkt als "niet spoedeisend".*

Volgens de Toelichting, par. 4.2: *'Daarnaast geldt voor nieuwe bodemverontreiniging, ontstaan na 1987, een ander regiem. Op deze gevallen is de zorgplicht van toepassing. Dit betekent dat nieuwe bodemverontreiniging altijd zoveel mogelijk ongedaan gemaakt moet worden, ongeacht hoe ernstig de bodemverontreiniging is.'*

Bij De Halm gaat het om een bodemverontreiniging die deels na 1987 is ontstaan. Hier is de zorgplicht van toepassing: de bodemverontreiniging moet zoveel mogelijk ongedaan gemaakt worden, ongeacht hoe ernstig de bodemverontreiniging is.

Het MER adviseert (p. 93):
'Om de effecten op bodem en water te mitigeren wordt geadviseerd de volgende maatregelen te nemen: Bodem
Ernstige bodemverontreiniging De Halm saneren. De bodem niet functiegericht maar multifunctioneel saneren, zodat na sanering elk grondgebruik mogelijk is.'

Zonder deugdelijke motivatie besluit de gemeente: (MER, p. 117): *'De voormalige stortplaats De Halm blijft gehandhaafd en wordt opgenomen in een groenstructuur.'*
Volgens de Structuurvisie is saneren alleen nodig voor bewoning. Er wordt ofwel een bult met uitzichtpunt op de stortplaats gemaakt, of het gebied wordt afgesloten voor publiek.

Uit milieuoogpunt is dit onbegrijpelijk en onaanvaardbaar. De gemeente zegt zich in te zetten *'voor een gezonde bevolking in een gezonde leefomgeving.'* Maar gaat niet over tot sanering van een ernstige bodemverontreiniging, terwijl de gemeente daar wel toe verplicht is! Dit klemt temeer nu het hierbij onder meer gaat om cresolen en minerale olie in het grondwater in concentraties boven de interventiewaarde. Dergelijke stoffen kunnen zich, met het grondwater, over een veel groter gebied verspreiden en vormen dus een ernstig risico voor de toekomst.

16.8 Natuurcompensatie
Een MER hoort alle milieugevolgen van een plan in beeld te brengen. Ook als die gevolgen zich buiten het plangebied voordoen.

Zowel Compensatiegebied 1 als Compensatiegebied 2 vallen buiten het plangebied, maar zijn wel onlosmakelijk aan de uitvoering van het plan verbonden. De milieugevolgen van de realisatie van beide compensatiegebieden horen dan ook in het MER te worden mee genomen. Dit is nagelaten.

Compensatiegebied 1 is inmiddels aangelegd, zonder dat er voorafgaand een grondig ecologisch onderzoek was uitgevoerd naar de natuurwaarden, de soorten in het gebied (bureau Waardenburg heeft slechts, op structuurvisie-niveau, een QuickScan uitgevoerd). Compensatiegebied 2 is wel aangewezen, maar er zijn nog geen werkzaamheden uitgevoerd. Hier is geen ecologisch onderzoek uitgevoerd.

Daarmee is het MER onvolledig: niet alle milieugevolgen zijn in beeld gebracht. Het MER biedt daarmee onvoldoende basis voor een goede afweging van het milieubelang.

16.9 Leemten in kennis en monitoring (hoofdstuk 11 MER)
'Hieronder is een beschrijving opgenomen van voor dit project gesignaleerde onzekerheden.
• Voor het bepalen van de effecten op woon- en leefmilieu is gebruik gemaakt van aannames op het gebied van aantallen woningen / bedrijfsactiviteiten, inwoners en verkeersbewegingen. Deze kunnen in werkelijkheid anders uitpakken.' (MER, p. 148).
Deze leemte in kennis had opgevuld kunnen worden door uit te gaan van een worst case-scenario. Het is een duidelijk gebrek dat het MER daar niet vanuit gaat.

Verder constateren wij dat:
- het onderzoek naar de natuurwaarden in het plangebied grote leemten in kennis vertoont;
- er onvoldoende onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden in compensatiegebied 1 (Bureau Waardenburg heeft hier vluchtig gekeken in het kader van de Structuurvisie, maar dat is voor een wijziging van bestemming en gebruik van de grond onvoldoende). Dit gemis valt niet te repareren: de gemeente heeft hier vorig jaar, op basis van de opvatting dat vergunning niet nodig was, reeds inrichtingswerkzaamheden uitgevoerd;
- er geen ecologisch en geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd naar compensatiegebied 2.
- er is niet onderzocht hoe groot de kans van slagen is dat de nieuwe compensatiegebieden de rol van het verloren gebied volledig kunnen overnemen;
- er is niet onderzocht hoe zeker het is dat de optimalisering van weidevogelgebieden elders een achteruitgang in de Groningse weidevogelstand kan voorkomen.

C. UITVOERBAARHEID

17. Zorgvuldigheid en belangenafweging
Op grond van artikel 3:2 Algemene wet bestuursrecht (Awb) dient het bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen te vergaren. Uit het bovenstaande blijkt dat dit onvoldoende is gebeurd:
- De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht waarmee de natuurschade kan worden voorkomen of beperkt.
- Het uitgevoerde ecologische onderzoek was te beperkt en vertoont belangrijke gebreken.
- Er is geen ecologisch onderzoek uitgevoerd naar de natuurwaarden in de beide natuurcompensatiegebieden: welke natuurwaarden door de herinrichting van de gebieden verdwijnen, is niet in beeld.
- Er is geen ecologisch advies gevraagd over de kans dat de beide compensatiegebieden daadwerkelijk voldoende leefgebied gaan bieden aan de betreffende soorten.

- Er is geen onderzoek gedaan naar het risico dat vleermuisroutes en foerageergebieden door lichthinder onbruikbaar worden.
- Er is geen onderzoek gedaan naar de mogelijke cumulatieve effecten op de betreffende soorten van plan Suikerzijde noord samen met andere plannen en projecten.
- Er zijn in het MER geen alternatieven onderzocht.
- De mogelijke toekomstige geluidshinder voor de bewoners van en rond het gebied is niet onderzocht op basis van een 'worst case' scenario.
- Gezien de geconstateerde gebreken bevat het MER niet de informatie die noodzakelijk is om de natuur- en milieubelangen volwaardig mee te wegen in de bestuurlijke keuze.

Dit heeft tot gevolg dat het bestuursorgaan niet in staat is geweest alle rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af te wegen. Ook is het bestuursorgaan niet in staat geweest te bepalen of de voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van het besluit al dan niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Wij verzoeken u dan ook het besluit te vernietigen wegens strijd met de artikelen 3:2 en 3:4 Awb.

18. Ladder voor duurzame verstedelijking
Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moet de toelichting van een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een beschrijving bevatten van de behoefte aan die ontwikkeling.

De toelichting van het bestemmingsplan stelt dat plan in een behoefte voorziet, maar een beschrijving van die behoefte ontbreekt.

Wij verzoeken u het besluit te vernietigen wegens strijd met artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

19. Natuurbescherming
Bij uitvoering van dit plan kan de goede staat van instandhouding van verschillende soorten in gevaar komen. Dit is in strijd met de Vogelrichtlijn (Vrl), de Habitatrichtlijn (Hrl) en de Wet natuurbescherming (Wnb).

<u>19.1 Onderzoek</u>
Hierboven hebben wij aangegeven dat het onderzoek naar de in het gebied aanwezige natuur erg globaal was. Uit het feit dat bureau Regelink verrast werd door de aanwezigheid van meervleermuizen (en zelfs in grote aantallen), blijkt dat de kans groot is dat ook andere belangrijke soorten in het onderzoek zijn gemist. Dit plan had dan ook niet vastgesteld mogen worden zonder uitgebreid aanvullend veldonderzoek.

<u>19.2 Vogelrichtlijn</u>
Alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het terrein Suikerzijde noord worden door de Vrl beschermd (artikel 1 Vrl). De goede staat van instandhouding van de populatie van deze soorten mag door uitvoering van het plan niet worden bedreigd (artikel 1 Vrl).

Geconstateerd is dat de goede staat van instandhouding van de geoorde fuut bij uitvoering van het plan wordt bedreigd. Alleen als er geen andere bevredigende oplossing bestaat (geen alternatief) en uitvoering van het plan is noodzakelijk in het belang van de volksgezondheid en openbare veiligheid, de veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij en wateren, of ter bescherming van flora en fauna, mag in strijd worden gehandeld met de verboden van artikel 5 Vrl. Onder de voorwaarde dat (artikel 2 Vrl) zodanige compensatie wordt geboden dat gegarandeerd kan worden dat de goede staat van instandhouding van de populatie niet in gevaar komt.

Dit plan is niet noodzakelijk in het belang van één van de genoemde belangen, maar in het belang van wonen en werken. De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht. Wij zijn er van overtuigd dat er alternatieven zijn om het belang van wonen en werken te dienen. Dat die alternatieven niet passen in het huidige gemeentelijke beleid doet hier niets aan af.

De bepalingen van de Vrl staan uitvoering van het plan Suikerzijde noord in de weg. Het plan is dan ook niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

19.3 Habitatrichtlijn
De Raad van de Europese Gemeenschappen overwoog bij het vaststellen van de Hrl dat *'behoud, bescherming en verbetering van de kwaliteit van het milieu, met inbegrip van de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna, een wezenlijk doel van algemeen belang is waarnaar de Gemeenschap overeenkomstig artikel 130 R van het Verdrag streeft;'*
Wie afbreuk doet aan dat streven, handelt dus in strijd met Europees recht.

De Hrl wil de biologische diversiteit waarborgen door maatregelen die er voor zorgen dat de wilde dier- en plantensoorten van communautair belang in een gunstige staat van instandhouding blijven of komen (artikel 2 Hrl). In bijlagen staat aangegeven welke soorten van communautair belang zijn.

Op grond van artikel 12 Hrl worden strikte beschermingsmaatregelen voorgeschreven ter bescherming van de in bijlage IV, letter a), vermelde diersoorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied. Het is in ieder geval verboden de dieren opzettelijk te vangen, te doden, te verstoren. En het is verboden de voortplantings- of rustplaatsen te vernielen.

Slechts als er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieven) en op voorwaarde dat de gunstige staat van instandhouding van de populaties van de betrokken soort in het gebied niet in gevaar komt, mag van artikel 12 Hrl worden afgeweken, mits dat noodzakelijk is *'in het belang van de volksgezondheid en de openbare veiligheid of om andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten'* (artikel 16 Hrl).

De meervleermuis en de watervleermuis worden vermeld in bijlage IV, letter a) Hrl. Uit onderzoek blijkt dat de vloeivelden in gebied Suikerzijde noord essentieel foerageergebied zijn voor verschillende voortplantings- of rustplaatsen. Dit klemt temeer nu de meervleermuis een neergaande trend vertoont en de staat van instandhouding als 'Matig ongunstig' wordt beoordeeld.

Vernietiging van dit foerageergebied kan dus alleen worden toegestaan in geval er geen alternatieven zijn en op voorwaarde dat er (voor de vleermuizen) gelijkwaardige compensatie wordt geboden, zodat gegarandeerd kan worden dat de goede staat van instandhouding van de populatie niet in gevaar komt.

De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht. Wij zijn er van overtuigd dat er alternatieven zijn om het belang van wonen en werken te dienen. Dat die alternatieven niet passen in het huidige gemeentelijke beleid doet hier niets aan af.

De bepalingen van de Hrl staan uitvoering van het plan Suikerzijde noord in de weg. Het plan is dan ook niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

19.4 Wet natuurbescherming
Doel van de wet is het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde, en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit (artikel 1.10, eerste lid onder a Wnb). Bij het uitoefenen van zijn taken en bevoegdheden dient het bestuursorgaan dit doel in het oog te houden. Dit geldt zowel voor de gemeente Groningen, initiatiefnemer, als voor de provincie Groningen, bevoegd gezag inzake vergunningverlening op grond van deze wet.

19.4.1 Geoorde fuut en andere wilde vogels
Het ecologisch onderzoek van het Suikerzijde noord terrein is onvoldoende en vertoont leemten. Bij deugdelijk onderzoek kunnen meer bedreigde vogelsoorten in beeld komen, waarop het onderstaande ook van toepassing is.

Op grond van artikel 3.1 Wnb is het verboden in het wild levende vogels opzettelijk te doden, te vangen, nesten, rustplaatsen en eieren te vernielen, te beschadigen, nesten van vogels weg te nemen. Ook is het verboden vogels opzettelijk te storen, voor zover dit van wezenlijke invloed kan zijn op de staat van instandhouding van de soort.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing van deze verboden verlenen, mits er geen andere bevredigende oplossing bestaat en overtreding nodig is in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid, de veiligheid van het luchtverkeer, ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen, vee, bossen, visserij of wateren, ter bescherming van flora of fauna (...). Er kan alleen ontheffing worden verleend als de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort (artikel 3.3 Wnb).

Op grond van artikel 1.12 moeten de provincies zorg dragen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle in het wild levende vogelsoorten. Bij het beoordelen van ontheffingsaanvragen moeten gedeputeerde staten deze verplichting in acht nemen.

Geconstateerd is dat bij uitvoering van het plan Suikerzijde noord een belangrijk leef- en voortplantingsgebied van de geoorde fuut verdwijnt. De gevolgen zijn zodanig dat de gunstige staat van instandhouding in gevaar komt.

De gemeente Groningen heeft aan de provincie een ontheffing gevraag. De door de gemeente aangewezen compensatiegebieden maken een onlosmakelijk deel uit van de ontheffing. Zonder deze ontheffing is het plan niet uitvoerbaar.

Dit plan is niet noodzakelijk in het belang van één van de genoemde belangen, maar in het belang van wonen en werken. De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht. Wij zijn er van overtuigd dat er alternatieven zijn om het belang van wonen en werken te dienen. Dat die alternatieven niet passen in het huidige gemeentelijke beleid doet hier niets aan af. De provincie dient de gevraagde ontheffing dan ook te weigeren.

De geboden compensatie is onvoldoende. De gemeentelijke verwachting dat deze compensatie het verlies aan leef- en voortplantingsgebied van de geoorde fuut volledig zal compenseren is niet met ecologisch onderzoek onderbouwd en zeer onzeker. Bovendien is de uitvoerbaarheid van de compensatie onzeker en het voortbestaan van de compensatiegebieden niet juridisch geborgd. De provincie dient de gevraagde ontheffing dan ook te weigeren.

Conclusie:
Zonder ontheffing op grond van de Wnb is het plan niet uitvoerbaar. Omdat niet aan de randvoorwaarden voor het verlenen van de ontheffing is voldaan, dient de provincie de ontheffing te weigeren. Het plan Suikerzijde noord is, wegens strijd met de Wnb, niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

19.4.2 Vleermuizen en andere beschermde soorten
Het ecologisch onderzoek van het Suikerzijde noord terrein is onvoldoende en vertoont leemten. Bij eerder onderzoek is de poelkikker aangetoond. De gemeente betwijfelt of de poelkikker op dit moment nog in het gebied aanwezig is. Bij deugdelijk onderzoek kunnen meer beschermde soorten in beeld komen, waarop het onderstaande ook van toepassing is.

Op grond van artikel 3.5 Wnb is het verboden in het wild levende dieren (behalve vogels) van soorten genoemd in bijlage IV en enige andere verdragen, opzettelijk te doden, te vangen, te verstoren, eieren te vernielen of te rapen. Ook is het verboden voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van die dieren te beschadigen of te vernielen. Bovendien is het verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel b, bij de Habitatrichtlijn en enige andere verdragen opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing van deze verboden verlenen, mits er geen andere bevredigende oplossing bestaat en overtreding nodig is in het belang de bescherming van de wilde flora of fauna, de instandhouding van de natuurlijke habitats, ter voorkoming van ernstige schade aan met name de gewassen, veehouderijen, bossen, visgronden, wateren of andere vormen van eigendom, in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang (...). Er kan alleen ontheffing worden verleend als de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de gunstige staat van instandhouding van de betreffende populaties (artikel 3.8 Wnb).

Op grond van artikel 1.12 moeten de provincies zorg dragen voor de bescherming, de instandhouding of het herstel van biotopen en leefgebieden in voldoende gevarieerdheid voor alle in het wild levende vogelsoorten. Bij het beoordelen van ontheffingsaanvragen moeten gedeputeerde staten deze verplichting in acht nemen.

Geconstateerd is dat bij uitvoering van het plan Suikerzijde noord essentieel foerageergebied verdwijnt van de watervleermuis en de meervleermuis. Dit klemt temeer nu de meervleermuis een neergaande trend vertoont en de staat van instandhouding als 'Matig ongunstig' wordt beoordeeld.

De gemeente Groningen heeft aan de provincie een ontheffing gevraagd. De door de gemeente aangewezen compensatiegebieden maken een onlosmakelijk deel uit van de ontheffing. Zonder deze ontheffing is het plan niet uitvoerbaar.

De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht. Wij zijn er van overtuigd dat er alternatieven zijn om het belang van wonen en werken te dienen. Dat die alternatieven niet passen in het huidige gemeentelijke beleid doet hier niets aan af. De provincie dient de gevraagde ontheffing dan ook te weigeren.

De geboden compensatie is onvoldoende. De gemeentelijke verwachting dat deze compensatie het foerageergebied voor de watervleermuis en de meervleermuis volledig zal compenseren is niet met ecologisch onderzoek onderbouwd en zeer onzeker. Daarbij komt dat het in stand blijven van beschutte, duistere, rustige vliegroutes voor de vleermuizen tussen hun verblijven en de foerageergebieden niet geborgd is en zeer onzeker is. Bovendien is de uitvoerbaarheid van de compensatie onzeker en het voortbestaan van de compensatiegebieden niet juridisch geborgd. De provincie dient de gevraagde ontheffing dan ook te weigeren.

Conclusie:
Zonder ontheffing op grond van de Wnb is het plan niet uitvoerbaar. Omdat niet aan de randvoorwaarden voor het verlenen van de ontheffing is voldaan, dient de provincie de ontheffing te weigeren. Het plan Suikerzijde noord is, wegens strijd met de Wnb, niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

19.4.3 Overige soorten
Algemeen wordt erkend dat het Suikerzijde noord terrein een uitzonderlijk rijke biodiversiteit herbergt. Het ecologisch onderzoek van het Suikerzijde noord terrein heeft dit onvoldoende in beeld gebracht. Aanvullend onderzoek is noodzakelijk.

Op grond van artikel 3.10 Wnb is het verboden in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A, bij de Wnb, opzettelijk te doden, te vangen, of hun vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Ook is het verboden vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B, bij de Wnb opzettelijk te plukken, te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

Gedeputeerde staten kunnen ontheffing van deze verboden verlenen, mits er geen andere bevredigende oplossing bestaat. Er kan onder meer ontheffing worden verleend in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden. Er kan alleen ontheffing worden verleend als de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de gunstige staat van instandhouding van de betreffende populaties (artikel 3.10 + 3.8 Wnb).

Conclusie:
Welke soorten die vallen onder artikel 3.10 Wnb in het gebied voorkomen, is niet gebleken uit het (gebrekkige) onderzoek. De gemeente Groningen heeft aan de provincie geen ontheffing gevraagd. Nader onderzoek moet uitwijzen of ontheffing noodzakelijk is voor de uitvoering van het plan. Het feit dat de gemeente geen alternatieven heeft onderzocht, staat aan het eventueel verlenen van een ontheffing in de weg.

20. Zorgplicht
Het gaat slecht met de natuur in Nederland. Compendium voor de Leefomgeving (bijlage 8) constateert in 2016:
'In Nederland is het verlies aan oppervlakte en kwaliteit van oorspronkelijke natuur aanzienlijk groter geweest dan gemiddeld in Europa of de wereld. (...) Op wereldschaal wordt de MSA geschat op circa 70% in het jaar 2010. In Europa als geheel resteert
minder dan de helft. In Nederland bedraagt deze circa 15%. Dit relatief lage percentage is het gecombineerde resultaat van een historisch verlies aan natuurareaal en de kwaliteit van de resterende natuurgebieden. Daarnaast is de natuurkwaliteit van het landelijk gebied afgenomen door landbouwintensivering en verstedelijking.'

In 2010 was er nog zo'n 15% van de oorspronkelijke natuurwaarden over in Nederland. Daarmee scoort Nederland het slechtst in de wereld. Hoewel het er op lijkt dat de achteruitgang de laatste jaren tot stilstand komt, gaat het nog steeds dramatisch slecht met veel soorten. Er is dan ook alle aanleiding om het schamele restje natuur in Nederland te koesteren.

De gemeente Groningen denkt daar blijkbaar anders over. De gemeente stelt: *'Het doel van het plan voor De Suikerzijde, deelgebied noord is de realisatie van 750 woningen en appartementen op gronden waar zich in het verleden bedrijfsbebouwing en bedrijfsgronden bevond.'* (Toelichting, par. 2.1).

Daarmee wordt de indruk gewekt dat het hier om een bedrijfsterrein gaat dat een poosje braak heeft gelegen. De werkelijkheid is anders. Het terrein had wel een bedrijfsbestemming, maar in het plangebied was weinig bedrijfsbebouwing aanwezig. Het grootste deel van het terrein was in gebruik als vloeivelden van de suikerfabriek. Ook ten tijde van het gebruik door de suikerfabriek was hier unieke natuur, zoals blijkt uit het bijgaande verslag uit 1979 (bijlage 9). De suikerfabriek is in januari 2008 gesloten: sindsdien ligt het terrein er rustig bij en is de natuur hier verder tot bloei gekomen. Het terrein heeft zich ontwikkeld tot een uniek gebied met een zeer rijke natuur. En juist dit terrein is door de gemeente Groningen bestemd tot woningbouwgebied: plan Suikerzijde noord.

Het totale plangebied heeft een oppervlakte van 57 ha. De unieke natuurwaarden in dit gebied hebben zich vooral ontwikkeld op een deel van het terrein, op en rond de vloeivelden, met een oppervlakte van 42 ha (bijlage 10).

Artikel 1.11 Wnb legt aan iedereen, dus ook aan de gemeente Groningen, de verplichting op om voldoende zorg in acht te nemen voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving. Handelingen die vermoedelijk nadelige gevolgen kunnen veroorzaken voor in het wild levende dieren en planten zijn niet toegestaan. Kunnen die handelingen redelijkerwijs niet vermeden worden, dan moeten de noodzakelijke maatregelen getroffen worden om die gevolgen te voorkomen, of, als dat onmogelijk is, zo veel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Dit geldt niet alleen voor soorten die op grond van internationale verdragen of Nederlandse of provinciale regels een bijzondere beschermde status hebben, maar voor alle in het wild levende soorten.

De gemeente Groningen is van plan (overigens niet op grond van hun algemene zorgplicht, maar slechts vanwege de aanwezigheid van bijzonder beschermde soorten in het gebied) twee terreinen in te richten ter compensatie van de verloren natuur. Compensatiegebied 1 heeft een bruto oppervlakte van 15 ha (bijlage 11) en compensatiegebied 2 (bijlage 12) met een bruto oppervlakte van 9 ha.

Het valt te betwijfelen of in compensatiegebied 1 dezelfde unieke natuurkwaliteit gerealiseerd kan worden. De vloeivelden in plan noord zijn hypertroof. In compensatiegebied 1 valt dat alleen te bereiken door veel slib uit de vloeivelden in gebied Suikerzijde noord hierheen over te brengen. En dat is de gemeente niet van plan.

Compensatiegebied 2 ligt in het meest succesvolle weidevogelgebied in de provincie: extreem hoge broedvogeldichtheid, zeer goede broedresultaten. Deze weidevogels worden verdreven en hier wordt een op z'n best matig geschikt compensatiegebied aangelegd.

Ten gevolge van plan Suikerzijde noord gaat 42 ha unieke, zeer rijke natuur verloren. Dit wordt door de gemeente gecompenseerd met 24 ha suboptimaal compensatiegebied. En ten behoeve van die compensatie wordt een uniek weidevogelgebied ernstig aangetast dat elders gecompenseerd zou moeten worden. De natuur gaat bij dit plan weer verder achteruit.

Conclusie:
Nu dit plan schadelijk is voor in het wild levende dieren en planten en de gemeente Groningen geen alternatieven voor dit plan heeft onderzocht, is het plan Suikerzijde noord strijdig met deze wettelijke zorgplicht op grond van artikel 1.11 Wnb. Het plan kan niet in stand blijven.

21. Compensatiegebied 1

21.1 Ecologisch onderzoek

De gemeente Groningen was van oordeel dat voor het inrichten van Compensatiegebied 1 geen vergunningen of ontheffingen noodzakelijk waren. De werkzaamheden zijn vorig najaar uitgevoerd. Voorafgaand aan de uitvoering van de werkzaamheden is er slechts zeer globaal ecologisch onderzoek uitgevoerd.

Op grond van eigen waarnemingen zijn wij er van overtuigd dat er, voor de werkzaamheden, beschermde soorten in het gebied voorkwamen. Of deze na de ingreep nog steeds in het gebied aanwezig zijn, valt bij sommige soorten te betwijfelen. Zijn de soorten inmiddels verdwenen (of gaan er nog soorten verdwijnen), dan is de gemeente mogelijk verplicht dit te compenseren.

Nu er onvoldoende voorafgaand onderzoek heeft plaats gevonden, valt de omvang van de compensatieverplichting wellicht moeilijk in beeld te brengen. Wat niet weg neemt dat de gemeente op grond van Vrl, Hrl en Wnb verplicht kan zijn alsnog voldoende compensatie te realiseren.

Wel is het mogelijk om, door vergelijking van verzamelde gegevens uit het verleden (databanken) met de huidige ecologische waarden (ecologisch onderzoek), een beeld te krijgen van wat verloren is gegaan en wat gecompenseerd zou moeten worden. Wij zijn van oordeel dat de gemeente Groningen de plicht heeft om dit onderzoek alsnog uit te voeren en om, zo nodig, extra compenserende maatregelen te treffen.

Conclusie:
Uit nader ecologisch onderzoek en een vergelijking met waarnemingen uit het verleden moet blijken of de gemeente Groningen, door de aanleg van Compensatiegebied 1, wellicht soorten heeft verdreven die eveneens gecompenseerd dienen te worden.

21.2 Juridische borging van de compensatie

Compensatiegebied 1 heeft in het thans geldende Bestemmingsplan Ruskenveen 2012 voor het grootste deel de bestemming Bedrijventerrein 1 met functieaanduiding gronddepot en voor een smalle strook de bestemming Groen.

Het terrein met de bestemming Bedrijventerrein 1 is bestemd voor bedrijven (...), wegen, voet- en fietspaden, gronddepot, groenvoorzieningen, water, nutsvoorzieningen en additionele voorzieningen (voorzieningen, die een onderdeel vormen van en ondergeschikt zijn aan een bestemming of functie). Deze bestemming is primair gericht op het faciliteren van bedrijvigheid. Het op deze locatie gerealiseerde Compensatiegebied 1 past niet in deze bestemming. De mogelijkheden die deze bestemming biedt zijn strijdig met de beoogde functie van het gebied als natuurgebied.

Het terrein met de bestemming Groen is bestemd voor groenvoorzieningen, bermen en beplantingen, recreatieve voorzieningen, speelvoorzieningen, fiets- en voetpaden, nutsvoorzieningen, waterlopen en waterpartijen, nutsvoorzieningen en additionele voorzieningen. De groenbestemming is primair gericht op het realiseren van een parkfunctie binnen de bebouwde kom. Het op deze locatie gerealiseerde Compensatiegebied 1 past niet in deze bestemming. De mogelijkheden die deze bestemming biedt (recreatieve voorzieningen, speelvoorzieningen, fiets- en voetpaden) zijn strijdig met de beoogde functie van het gebied als natuurgebied.

Op grond van de bestemming kunnen dus binnen Compensatiegebied 1 bedrijven worden gevestigd, wegen, voet- en fietspaden, gronddepots, nutsvoorzieningen, recreatieve voorzieningen en speelvoorzieningen worden gerealiseerd. Gezien de ligging van het terrein aan de rand van

Suikerzijde 2 is het niet denkbeeldig dat Compensatiegebied 1 in de praktijk een recreatieve functie krijgt en honden-uitlaatplek wordt voor de nieuwe woonwijk. Daarmee verdwijnt de rust uit het gebied en gaat de natuurcompensatie verloren. En op grond van het huidige bestemmingsplan is dit mogelijk!

Wij zijn van oordeel dat de natuurcompensatie ook planologisch geborgd dient te worden. Nu het compensatiegebied een voorwaarde is voor de uitvoerbaarheid, had het voor de hand gelegen dit gebied mee te nemen in bet bestemmingsplan Suikerzijde noord.

Noch binnen de regels van het huidige bestemmingsplan Bestemmingsplan Ruskenveen 2012, noch binnen de regels van plan Suikerzijde noord, is een regeling opgenomen voor natuurgebieden. Ook artikel 6 Groen – Park uit plan Suikerzijde noord biedt niet de gewenste bescherming aan een natuurgebied. Er zou een nieuwe natuurbestemming in het plan moeten worden opgenomen. Zonder goede planologische regeling van het nieuwe natuurgebied is duurzame instandhouding van dit compensatiegebied niet geborgd. En zonder deze borging kan dit natuurgebied niet als natuurcompensatie worden aangemerkt, omdat de zekerheid dat het gebied na realisatie van Suikerzijde noord in stand blijft ontbreekt.

Conclusie:
Het nieuwe natuurgebied 'Compensatie 1' is strijdig met het huidige bestemmingsplan. Het maakt bovendien, ten onrechte, geen deel uit van plan Suikerzijde noord, maar is wel een randvoorwaarde voor de uitvoerbaarheid van het plan. Zonder goede planologische regeling van het nieuwe natuurgebied is duurzame instandhouding van dit compensatiegebied niet geborgd.

Zonder ontheffing op grond van de Wnb is het plan niet uitvoerbaar. Omdat niet aan de randvoorwaarden voor het verlenen van de ontheffing is voldaan, dient de provincie de ontheffing te weigeren. Het plan Suikerzijde noord is, wegens strijd met de Wnb, niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

22. Compensatiegebied 2

22.1 Ecologisch onderzoek

De gemeente Groningen heeft voor Compensatiegebied 2 een deel van polder De Oude Held aangewezen. De gemeente heeft echter geen ecologisch onderzoek gedaan naar de nu in het gebied aanwezige natuurwaarden. Welke soorten bij uitvoering van de werkzaamheden verdreven worden en voor welke soorten hieruit een compensatieopgaaf ontstaat, is niet bekend. Een uitzondering hierop vormen de weidevogels. Niet door eigen onderzoek van de gemeente, maar door jaarlijkse monitoring van de weidevogels door Collectief Groningen West.

Conclusie:
Omdat de gemeente geen onderzoek heeft laten uitvoeren naar de huidige ecologische waarden in Compensatiegebied 2, valt de omvang van de compensatieopgaaf niet te bepalen. Zo lang hier geen duidelijkheid over is, dient de provincie de ontheffing te weigeren. Het plan Suikerzijde noord is, wegens strijd met de Wnb, niet uitvoerbaar. Wij verzoeken u het besluit te vernietigen.

22.2 Provinciaal beleid

Compensatiegebied 2 is door de provincie Groningen aangewezen als 'Leefgebieden weidevogels'. De provincie beschermt weidevogels en concentreert de beschermingsmaatregelen daarbij in die gebieden waar nog levenskrachtige populaties weidevogels voorkomen, de zogenaamde Leefgebieden weidevogels.

Realisering van Compensatiegebied 2 vernietigt een deel van dit Leefgebied, dit gaat ten koste van de weidevogels en is dus strijdig met het provinciaal beleid. Wij vertrouwen er dan ook op dat de provincie medewerking aan dit compensatiegebied zal weigeren.

22.3 Bestemmingsplan

Compensatiegebied 2 is gelegen in Bestemmingsplan Hoogkerk-Gravenburg. De grond heeft de een agrarische bestemming. Ongeveer de helft van het compensatiegebied heeft de dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 2'.

22.3.1 Agrarische bestemming
De grond is op dit moment in gebruik als weiland, dus agrarisch gebruik. Het huidige gebruik komt overeen met het bestemmingsplan. In afwijking van het bestemmingsplan wil de gemeente de grond aan het agrarisch gebruik onttrekken en inrichten als natuurgebied. Dit betekent in feite een wijziging van de bestemming. Een wijziging, die ook planologisch geregeld zou moeten worden. Er zijn geen binnenplanse mogelijkheden om het nieuwe gebruik als natuurgebied te legaliseren.

Voor (onder meer) het graven of dempen, verdiepen of verbreden van sloten en daarmee gelijk te stellen waterlopen en het afgraven en ophogen van gronden met meer dan 40 centimeter is een omgevingsvergunning noodzakelijk. Deze vergunning kan niet worden verleend voor werkzaamheden ten behoeve van een grondgebruik in strijd met de bestemming.

22.3.2 Dubbelbestemming 'Waarde – Archeologie 2'
De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn (mede) bestemd voor het behoud van archeologische waarden. Voor het ontgronden, afgraven, egaliseren en ophogen van de gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur en het verwijderen en/of aanbrengen van bomen en diepwortelende beplanting is een vergunning vereist. De omgevingsvergunning kan alleen worden verleend als met een deugdelijk archeologisch rapport de archeologische waarde van het terrein is vastgesteld en als de aanvrager duidelijk heeft gemaakt hoe de aangetroffen archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

De gemeente heeft geen archeologisch onderzoek laten uitvoeren. Dus is vooralsnog onduidelijk of een dergelijke omgevingsvergunning zou kunnen worden verleend.

Conclusie:
Compensatiegebied 2 is strijdig met de huidige agrarische bestemming. Aanleg van compensatiegebied 2 is onder het huidige bestemmingsplan niet vergunbaar. Bovendien heeft de gemeente geen archeologisch onderzoek laten uitvoeren. Dus is vooralsnog onduidelijk of een omgevingsvergunning voor werkzaamheden in het gebeid met Waarde – Archeologie 2 zou kunnen worden verleend.

Compensatiegebied 2 is niet realiseerbaar. Zo lang realiseerbaarheid van dit compensatiegebied niet onherroepelijk geborgd is, mag de provincie Groningen de benodigde Wnb-ontheffing niet verlenen.

23. Behoud vliegroutes vleermuizen
De beide compensatiegebieden kunnen alleen een functie hebben als foerageergebied voor de watervleermuis als de vliegroutes tussen de verblijfplaatsen en de nieuwe compensatiegebieden in stand blijven. Hiervoor is het noodzakelijk dat de vliegroutes rustig en duister blijven. Hoog opgaande, zo veel mogelijk aaneengesloten boomkruinen, weinig (maar dan wel goed, en ook aan de zijkanten door ruime mantelzoomvegetatie afgeschermd) of geen verlichting, geen nachtelijke onrust en verstoring.

Op de lange duur kan dit alleen slagen als de vleermuisroutes ook planologisch goed geborgd zijn. Zonder deze borging verdwijnen de routes op den duur door schadelijk ingrepen (bij voorbeeld door het kappen van oude bomen, waardoor er gaten in de beplanting vallen, of door extra verlichting, of door activiteiten die de rust verstoren). Hierboven stelden wij dat Compensatiegebied 1 een natuurbestemming zou moeten hebben om de instandhouding van het gebied planologisch te borgen. Ook voor een voldoende brede noord-zuid strook in het westelijke park van Suikerzijde noord zou deze natuurbestemming moeten gelden.

Conclusie:
Wij zijn van oordeel dat de provincie geen Wnb-ontheffing mag geven voor plan Suikerzijde noord als de vleermuisroutes tussen verblijfplaatsen en compensatiegebieden niet voldoende planologisch geborgd is.

24. Wnb-ontheffing
De raad van de gemeente Groningen heeft bestemmingsplan Suikerzijde noord vastgesteld, hoewel het de gemeenteraad bekend was dat een Wnb-ontheffing onontbeerlijk is voor de uitvoerbaarheid van het plan en de provincie nog niet op de aanvraag voor een Wnb-ontheffing heeft beslist. Gezien de grote ecologische belangen die hier in het geding zijn (met name de unieke ecologische rijkdom op

het Suikerzijde noord terrein en de aantasting van het meest succesvolle weidevogelgebied van de provincie Groningen ten behoeve van Compensatiegebied 2) zou het wel erg naïef van het gemeentebestuur zijn om te veronderstellen dat het verkrijgen van een Wnb-ontheffing slechts een formaliteit zou zijn. Wij kunnen ons dan ook niet aan de indruk onttrekken dat dit besluit vooral is genomen om daarmee de provincie onder druk te zetten.

Gezien alle gebreken die aan het plan kleven, gezien ook de formele en feitelijke hindernissen die vooralsnog aan realisering van de benodigde compensatie in de weg staan, had de gemeenteraad op voorhand moeten inzien dat de provincie de gevraagde ontheffing moet weigeren. De gemeenteraad heeft met dit besluit een onuitvoerbaar bestemmingsplan vastgesteld.

Wij verzoeken u het raadsbesluit tot vaststelling van bestemmingsplan Suikerzijde noord te vernietigen.

D. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

25. Alternatieven

Het gebied van bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord, moet ruimte bieden aan woninghouw en werkgelegenheid. Het gebied heeft op dit moment een uitzonderlijk hoge ecologische waarde. Bij realisering van dit plan worden deze natuurwaarden vernietigd. De gemeente heeft niet onderzocht of er alternatieven mogelijk zijn om woninghouw en werkgelegenheid te realiseren zonder aantasting van de natuurwaarden of met minder schade aan de natuurwaarden in dit gebied. Die alternatieven zijn er.

Zorgplicht: artikel 1.11 Wnb

Nu dit plan schadelijk is voor in het wild levende dieren en planten en de gemeente Groningen geen alternatieven voor dit plan heeft onderzocht, is het plan Suikerzijde noord strijdig met de wettelijke zorgplicht op grond van artikel 1.11 Wnb.

Beschermde soorten, Vrl, Hrl, Wnb

Het gebied is een belangrijk broedgebied voor de geoorde fuut, beschermd onder de Vrl en par. 3.1 Wnb. De gunstige staat van instandhouding van deze soort kan in gevaar komen bij uitvoering van dit plan. Tevens vormt het gebied essentieel foerageergebied voor watervleermuizen en meervleermuizen, beschermd onder de Hrl en par. 3.2 Wnb. Als dit foerageergebied bij realisering van dit plan wegvalt, komt de populatie in gevaar.

De gemeente heeft voor deze soorten een Wnb-ontheffing aangevraagd, waarbij wordt gesteld dat de schade aan het leefgebied van deze soorten volledig wordt gecompenseerd.

Compenseren van natuurschade is, op grond van de Vrl, de Hrl en Wnb, een laatste redmiddel als een plan of project onvermijdelijk is (noodzakelijk op grond van dwingende redenen van groot openbaar belang) en er geen alternatieven zijn die minder schadelijk zijn voor de natuurwaarden. De ontheffing kan slechts worden verleend als er geen andere bevredigende oplossing bestaat.

De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht waarmee de natuurschade kan worden voorkomen of beperkt. Terwijl dergelijke alternatieven er wel zijn. Wij zijn dan ook van oordeel dat het besluit in strijd is met de Vrl, de Hrl en de Wnb.

MER

Een milieueffectrapport dient inzicht te geven in alle mogelijke milieugevolgen van een plan of project, zodat het milieubelang volwaardig kan worden afgewogen bij de besluitvorming. Daarbij horen alternatieven te worden onderzocht. Immers: als het bestuur niets te kiezen heeft, speelt het milieubelang bij de belangenafweging geen rol.

Nu er geen alternatieven zijn onderzocht, biedt het MER niet de informatie die nodig is om het natuur- en milieubelang volwaardig mee te wegen in de bestuurlijke keuze.

Conclusie
Onderzoek naar alternatieven is, zeker bij dit plan, essentieel voor een goede besluitvorming en randvoorwaarde voor verlening van de benodigde vergunningen. De gemeente heeft geen onderzoek naar alternatieven gedaan. Wij verzoeken u dan ook dit plan te vernietigen.

26. Onderzoek
Natuurwaarden
Er is een globaal onderzoek uitgevoerd naar de natuurwaarden in het Structuurvisie-gebied. Dit onderzoek is vervolgens tevens gebruikt voor het bestemmingsplan Suikerzijde noord. Voor een structuurvisie voldoet het onderzoek, voor een concreet plan is het onderzoek veel te globaal en onvoldoende.

Op basis van adviezen uit het globale onderzoek is gericht onderzoek gedaan naar de geoorde fuut en is een zeer beperkt zender-onderzoek gedaan naar de watervleermuis, waarbij toevallig ook meervleermuizen werden aangetroffen.

Dit laatste onderzoek was zo beperkt dat het geen inzicht geeft in de waarde van dit gebied als foerageergebied voor de verschillende vaste verblijfplaatsen van de vleermuizen. Ook werden niet alle vaste verblijfplaatsen achterhaald.

Soorten artikel 3.10 Wnb
Welke soorten die vallen onder artikel 3.10 Wnb in het gebied voorkomen, is niet gebleken uit het (gebrekkige) onderzoek. De gemeente Groningen heeft aan de provincie geen ontheffing gevraagd. Nader onderzoek moet uitwijzen of ontheffing noodzakelijk is voor de uitvoering van het plan. Het feit dat de gemeente geen alternatieven heeft onderzocht, staat aan het eventueel verlenen van een ontheffing in de weg.

Cumulatieve effecten
Noch in het MER, noch in de verschillende deelstudies, is onderzocht wat de mogelijke gevolgen zijn voor de betreffende natuurwaarden van plan Suikerzijde noord in samenhang met andere plannen en projecten. Dit achten wij in strijd met de Hrl en de Wnb.

Conclusie
Het uitgevoerde onderzoek vertoont teveel gebreken en vormt onvoldoende basis voor de vaststelling van een bestemmingsplan, waardoor essentiële informatie voor een goede besluitvorming ontbreekt. Wij verzoeken u dan ook dit plan te vernietigen.

27. Compensatie
Onderzoek
Ten behoeve van de aanvraag voor een Wnb-ontheffing heeft de gemeente een compensatieplan gemaakt. De aanwijzing van de compensatiegebieden voor watervleermuizen is door de gemeente is gebaseerd op onvoldoende en gebrekkig onderzoek en vermoedelijk onjuiste aannames over het foerageergedrag van de vleermuizen. Vervolgens heeft de gemeente besloten dat die compensatiegebieden dan tevens geschikt gemaakt moeten worden voor geoorde fuut en meervleermuis. Terwijl uit literatuuronderzoek blijkt dat de soorten verschillende, vaak tegenstrijdige, eisen aan hun leefomgeving stellen.

Compensatiegebied 1
Compensatiegebied 1 is inmiddels aangelegd, zonder dat er voorafgaand een grondig ecologisch onderzoek was uitgevoerd naar de natuurwaarden, de soorten in het gebied (bureau Waardenburg heeft slechts, op structuurvisie-niveau, een QuickScan uitgevoerd). Uit nader ecologisch onderzoek en een vergelijking met waarnemingen uit het verleden moet blijken of de gemeente Groningen, door de aanleg van Compensatiegebied 1, wellicht soorten heeft verdreven die eveneens gecompenseerd dienen te worden.

Door de juiste inrichtingsmaatregelen is de situatie van de noordelijke vloeivelden in Compensatiegebied 1 redelijk goed na te bootsen, aldus Altenburg en Wymenga. Maar dan moet de gemeente wel aanvullende maatregelen nemen. Dat lijkt de gemeente niet van plan. De gemeente presenteert dit als een optimaal compensatiegebied, maar dat wordt het niet. De hier geboden compensatie is onvoldoende: bij deze lagere kwaliteit is een groter compensatiegebied noodzakelijk.

Compensatiegebied 2
De gemeente heeft geen onafhankelijk ecologisch onderzoek laten uitvoeren naar de natuurwaarden in polder De Oude Held, alvorens het gebied aan te wijzen als Compensatiegebied 2.

Dit gebied is nu het meest succesvolle weidevogelgebied in de provincie Groningen. Bij realisering van Compensatiegebied 2 verdwijnen de broedende weidevogels. Op grond van provinciaal beleid is het aangewezen als 'Leefgebied weidevogels'. Aantasting van dit weidevogelgebied is dan ook in strijd met het provinciale beleid. Dus de gemeente zal de schade aan de weidevogels moeten compenseren.

De gemeente heeft ook hier onvoldoende onderzoek gedaan naar alternatieve mogelijkheden om de bestaande natuurwaarden te sparen. Die alternatieven zijn er.

Nu de gemeente bovendien onvoldoende inzicht biedt in de maatregelen die nodig zijn om de mogelijke schade aan de waarde van het leefgebied voor weidevogels te voorkomen en restschade elders te compenseren, is het plan tevens in strijd met de Provinciale omgevingsverordening.

Compensatie voldoet niet
Compensatiegebied 2 zou, volgens de gemeente, een optimale compensatie moeten bieden voor het huidige leefgebied van geoorde futen, meervleermuizen en watervleermuizen. Maar gezien de vaak tegengestelde eisen die de soorten aan hun leefomgeving stellen lijkt het zeer onwaarschijnlijk dat dit in polder De Oude Held kan worden gerealiseerd. Een onafhankelijk en steekhoudend onderzoek naar de kans van slagen van deze compensatie ontbreekt.

Geconcludeerd kan worden dat beide compensatiegebieden hooguit suboptimaal leefgebied opleveren voor de geoorde fuut, de watervleermuis en de meervleermuis, terwijl de gemeente voor de berekening van de benodigde compensatieoppervlakte uitgaat van optimaal leefgebied. De huidige compensatie is ontoereikend.

Vleermuisroutes
De functie van compensatiegebieden als foerageergebied voor de vleermuizen staat of valt met de bereikbaarheid van die gebieden. Vleermuizen hebben veilige, beschutte, rustige en vooral duistere routes nodig. Wij zijn dan ook van oordeel dat de provincie geen Wnb-ontheffing mag geven voor plan Suikerzijde noord als de vleermuisroutes tussen verblijfplaatsen en compensatiegebieden niet voldoende planologisch geborgd is.

De gemeente heeft geen onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijke toename van lichthinder voor vleermuizen in de huidige en toekomstige situatie, waar relevant binnen én buiten het plangebied.

De gemeente lijkt niet van plan maatregelen voor te schrijven en te treffen om lichthinder bij routes en foerageergebieden van vleermuizen afdoende te beperken. Daarmee handelt de gemeente in strijd met de zorgplicht in artikel 1.11 Wnb.

Wij concluderen dat de gemeente, door in dit plan, door geen regels te stellen ter bescherming van de vleermuisroutes, handelt in strijd met artikel 3.5 lid 2 en 4 Wnb (verbod op opzettelijke verstoring en verbod om voortplantingsplaatsen of rustplaatsen te beschadigen of te vernielen. Tevens is het nalaten nadere regels te stellen in strijd met de zorgplicht in artikel 1.11 Wnb.

Houtopstand
De gemeente wil ten behoeve van het bestemmingsplan meer dan 6 ha houtopstand in gebied Suikerzijde noord kappen. Waarmee ook de natuurwaarden hier verloren gaan. Hoewel de gemeentelijke APVG tot herplant verplicht, beroept de gemeente zich op een uitzondering voor spontaan gegroeide houtopstand op bouwterreinen en weigert aan de herplantplicht te voldoen. Met het toepassen van deze uitzondering op de duidelijke beleidsregels in de AVPG wordt in feite de compensatieplicht omzeild. Dit terwijl in de rapporten die in opdracht van de gemeente zijn opgesteld, juist duidelijk is vastgesteld dat hier sprake is van waardevolle natuur: er valt hier dus heel wat te compenseren!

Borging compensatie
Het nieuwe natuurgebied ‘Compensatie 1’ is strijdig met het huidige bestemmingsplan. Het maakt bovendien, ten onrechte, geen deel uit van plan Suikerzijde noord, maar is wel een randvoorwaarde voor de uitvoerbaarheid van het plan. Zonder goede planologische regeling van het nieuwe natuurgebied is duurzame instandhouding van dit compensatiegebied niet geborgd.

Compensatiegebied 2 is strijdig met de huidige agrarische bestemming. Aanleg van Compensatiegebied 2 is onder het huidige bestemmingsplan niet vergunbaar.

Bovendien heeft de gemeente geen archeologisch onderzoek laten uitvoeren. Dus is vooralsnog onduidelijk of een omgevingsvergunning voor werkzaamheden in het gebied met Waarde – Archeologie 2 zou kunnen worden verleend. Compensatiegebied 2 is niet realiseerbaar. Zo lang realiseerbaarheid van dit compensatiegebied niet onherroepelijk geborgd is, mag de provincie Groningen de benodigde Wnb-ontheffing niet verlenen.

De gemeente wil plan Suikerzijde 2 bouwrijp gaan maken zodra de compensatie van natuurwaarden ‘geregeld’ is. De compensatie van natuurwaarden hoort niet alleen ‘geregeld’ te zijn, maar ook gerealiseerd te zijn en voor de beschermde soorten in voldoende mate te functioneren voordat de ingreep plaats vindt. De gemeente denkt daar blijkbaar anders over. Dit achten wij in strijd met de Hrl, de Vrl en de Wnb.

Conclusie
Uitvoering van het gemeentelijk compensatieplan biedt geen garantie dat de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten niet wordt aangetast. Het is de vraag of de omvang van de compensatie voldoet. Bovendien is er onvoldoende (Compensatiegebied 1) of geen (Compensatiegebied 2) ecologisch onderzoek gedaan naar de soorten die uit de compensatiegebieden worden verdreven. Daarbij komt dat Compensatiegebied 2 vooralsnog niet realiseerbaar is wegens strijd met het bestemmingsplan, archeologische waarden en provinciaal weidevogelbeleid. En juridisch-planologische borging van de compensatiegebieden ontbreekt.

Hier is, in strijd met Vrl, Hrl, Wnb en provinciaal beleid, geen sprake van een realistische en betrouwbare compensatie van de natuurwaarden die ten gevolge van plan Suikerzijde noord verloren gaan. Wij verzoeken u dan ook dit plan te vernietigen.

28. Wnb-ontheffing
Zonder een Wnb-ontheffing voor de geoorde fuut, de watervleermuis en de meervleermuis is het bestemmingsplan niet uitvoerbaar. De gemeente heeft een ontheffing aangevraagd bij de provincie Groningen.

Geoorde fuut
De geoorde fuut is beschermd op grond van de Vrl en par. 3.1 Wnb. De provincie kan de ontheffing slechts verlenen (art. 3.3 lid 4 Wnb) als er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieven) en als uitvoering van het plan noodzakelijk is in het belang van één van de genoemde belangen. Bovendien mogen de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.
- De gemeente kan niet aantonen dat er geen alternatieven zijn om het belang, wonen en werken, te bereiken, want dat heeft de gemeente niet onderzocht. Die alternatieven zijn er wel.
- Wonen en werken valt onder geen van de belangen die genoemd worden.
- Het gemeentelijk compensatieplan biedt ontoereikende compensatie om verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort gegarandeerd te voorkomen. Bovendien is de realiseerbaarheid van de door de gemeente geboden compensatie onzeker en is instandhouding van de compensatie op de lange termijn niet juridisch / planologisch geborgd.

De provincie moet dan ook de Wnb-ontheffing voor de geoorde fuut weigeren. Als de provincie desondanks de gevraagde ontheffing verleent, gaan wij er vanuit dat deze voor de rechter geen stand zal houden.

Watervleermuis en meervleermuis
De watervleermuis en de meervleermuis zijn beschermd op grond van de Hrl en par. 3.2 Wnb. De provincie kan de ontheffing slechts verlenen (art. 3.8 lid 5 Wnb) als er geen andere bevredigende oplossing bestaat (alternatieven) en als uitvoering van het plan noodzakelijk is in het belang van één van de genoemde belangen. Bovendien mogen de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.
- De gemeente kan niet aantonen dat er geen alternatieven zijn om het belang, wonen en werken, te bereiken, want dat heeft de gemeente niet onderzocht. Die alternatieven zijn er wel.
- Beoordeeld zou moeten worden of wonen en werken in deze situatie een dwingende reden van groot openbaar belang vormt. Nu er niet is gekeken naar alternatieven, gaan wij daar niet op voorhand vanuit.
- De gemeente zou niet alleen foerageergelegenheid moeten bieden, maar ook de vleermuisroutes tussen die gebieden en de verblijfplaatsen moeten waarborgen wil de compensatie functioneren. Hier heeft de gemeente niet naar gekeken, dit maakt geen deel uit van het compensatieplan.
- Het gemeentelijk compensatieplan biedt ontoereikende compensatie om verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort gegarandeerd te voorkomen. Bovendien is de realiseerbaarheid van de door de gemeente geboden compensatie onzeker en is instandhouding van de compensatie op de lange termijn niet juridisch / planologisch geborgd.

Conclusie
De provincie moet dan ook de Wnb-ontheffing voor de meervleermuis en de watervleermuis weigeren. Als de provincie desondanks de gevraagde ontheffing verleent, gaan wij er vanuit dat deze voor de rechter geen stand zal houden.

29. Ladder voor duurzame verstedelijking
Op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) moet de toelichting van een bestemmingsplan dat een nieuwe stedelijke ontwikkeling mogelijk maakt, een beschrijving bevatten van de behoefte aan die ontwikkeling.

Met de enkele stelling dat het plan voorziet in een behoefte, is nog geen beschrijving van de behoefte aan die ontwikkeling gegeven. De behoefte is in de toelichting niet onderbouwd en blijkt ook niet uit landelijk onderzoek. De toelichting van het bestemmingsplan voldoet dan ook niet aan artikel 3.1.6 Bro.

Conclusie
Wij verzoeken u het besluit te vernietigen wegens strijd met artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

30. Gebreken MER
Salamitactiek
Wij zijn van oordeel dat in het MER de maximale mogelijke milieugevolgen onderzocht hadden moeten worden van plan Suikerzijde noord na uitbreiding naar 2.000 woningen en 20.000 m² aan voorzieningen. De huidige aanpak lijkt op een salamitactiek en is daarmee in strijd met Europees recht. Wij verzoeken u het plan te vernietigen wegens strijd met Europees recht.

Stortplaats De Halm
Stortplaats De Halm is ernstig vervuild. Op grond van de zorgplicht moet de bodemverontreiniging, (deels) ontstaan na 1987, zoveel mogelijk ongedaan gemaakt worden. De gemeente gaat de stortplaats niet saneren en handelt daarmee in strijd met de zorgplicht.

Leemten in kennis
Het MER signaleert dat voor het bepalen van de effecten op woon- en leefmilieu gebruik is gemaakt van aannames op het gebied van aantallen woningen / bedrijfsactiviteiten, inwoners en verkeersbewegingen. Het MER gaat dus uit van aannames, niet van een worst case-scenario. Het MER geeft daarmee onvoldoende inzicht in de mogelijke milieugevolgen van het plan.

Verder constateren wij dat:
- het onderzoek naar de natuurwaarden in het plangebied grote leemten in kennis vertoont;
- er onvoldoende onderzoek is uitgevoerd naar de aanwezige natuurwaarden in compensatiegebied 1;
- er geen ecologisch en geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd naar compensatiegebied 2;

- er is niet onderzocht hoe groot de kans van slagen is dat de nieuwe compensatiegebieden de rol van het verloren gebied volledig kunnen overnemen;
- er is niet onderzocht hoe zeker het is dat de optimalisering van weidevogelgebieden elders een achteruitgang in de Groningse weidevogelstand kan voorkomen.

Conclusie
Gezien de gebreken en de leemten in kennis geeft dit MER onvoldoende informatie om de mogelijke milieugevolgen van dit plan goed in beeld te brengen. De mogelijke milieugevolgen kan dan dan ook bij de belangenafweging niet naar behoren worden meegewogen. Wij verzoeken u dan ook dit plan te vernietigen.

31. Algemene wet bestuursrecht
Op grond van artikel 3:2 Algemene wet bestuursrecht (Awb) dient het bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit de nodige kennis omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen te vergaren. Uit het bovenstaande blijkt dat dit onvoldoende is gebeurd:
- De gemeente heeft geen alternatieven onderzocht waarmee de natuurschade kan worden voorkomen of beperkt.
- Het uitgevoerde ecologische onderzoek was te beperkt en vertoont belangrijke gebreken.
- Er is geen ecologisch onderzoek uitgevoerd naar de natuurwaarden in de beide natuurcompensatiegebieden: welke natuurwaarden door de herinrichting van de gebieden verdwijnen, is niet in beeld.
- Er is geen ecologisch advies gevraagd over de kans dat de beide compensatiegebieden daadwerkelijk voldoende leefgebied gaan bieden aan de betreffende soorten.
- Er is geen onderzoek gedaan naar het risico dat vleermuisroutes en foerageergebieden door lichthinder onbruikbaar worden.
- Er is geen onderzoek gedaan naar de mogelijke cumulatieve effecten op de betreffende soorten van plan Suikerzijde noord samen met andere plannen en projecten.
- Er zijn in het MER geen alternatieven onderzocht.
- De mogelijke toekomstige geluidshinder voor de bewoners van en rond het gebied is niet onderzocht op basis van een ‘worst case’ scenario.
- Gezien de geconstateerde gebreken bevat het MER niet de informatie die noodzakelijk is om de natuur- en milieubelangen volwaardig mee te wegen in de bestuurlijke keuze.

Dit heeft tot gevolg dat het bestuursorgaan niet in staat is geweest alle rechtstreeks bij het besluit betrokken belangen af te wegen. Ook is het bestuursorgaan niet in staat geweest te bepalen of de voor een of meer belanghebbenden nadelige gevolgen van het besluit al dan niet onevenredig zijn in verhouding tot de met het besluit te dienen doelen.

Wij verzoeken u dan ook het besluit te vernietigen wegens strijd met de artikelen 3:2 en 3:4 Awb.

32. Raadsbesluit
De gemeente heeft bij de provincie Groningen een ontheffing op grond van de Wnb gevraagd voor een aantal soorten die uit het plangebied worden verdreven en voor een aantal soorten die uit het natuurcompensatiegebied 2 worden verdreven. Voor zover bekend heeft de provincie nog niet op de aanvraag beslist. Desondanks heeft de gemeenteraad besloten het bestemmingsplan vast te stellen.

De gemeenteraad heeft op 2 juni 2021 onder nummer 6c een positief besluit genomen over het bestemmingsplan. Er lag op dat moment alleen een ontheffingsaanvraag bij de provincie en dat was de raad bekend. Volgens de wethouder zou de provincie daarover medio juli een besluit nemen, maar dat heeft de provincie niet gedaan.

Conclusie
Gezien alle gebreken die aan het plan kleven, gezien ook de formele en feitelijke hindernissen die vooralsnog aan realisering van de benodigde compensatie in de weg staan, had de gemeenteraad op voorhand moeten inzien dat de provincie de gevraagde ontheffing moet weigeren. De gemeenteraad heeft met dit besluit een onuitvoerbaar bestemmingsplan vastgesteld. Wij verzoeken u dan ook dit plan te vernietigen.

CONCLUSIE
Het plan is niet uitvoerbaar zonder provinciale Wnb-ontheffing. Die ontheffing kan niet worden verleend. Mocht de provincie anders besluiten, dan zal de ontheffing voor de rechter geen stand houden. Wij verzoeken u dit onuitvoerbare raadsbesluit te vernietigen.

Gezien alle overige hier boven genoemde gronden en gebreken verzoeken wij u het bestemmingsplan Suikerzijde noord te vernietigen.

Tevens verzoeken wij u de gemeente Groningen te veroordelen tot vergoeding van onze kosten in verband met de behandeling van het beroep, waaronder het voor de behandeling van het beroep betaalde griffierecht.

Een kopie van dit beroepschrift hebben wij, ter informatie, gezonden aan de provincie Groningen en, in verband met ons verzoek voorlopige voorziening, aan de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak.

Hoogachtend,

mr. ing. E. de Waal

namens het bestuur van de Natuur en Milieufederatie Groningen
en namens het bestuur van:
Het Groninger Landschap
Collectief Groningen West
Avifauna Groningen
Natuurmonumenten
IVN Groningen Haren (zonder streepje dus! En ook zeker niet IVN Noord)
KNNV Groningen
Bomenstichting
Stichting Vleermuiswerkgroep Groningen

Bijlagen:
1. bekendmaking bestreden besluit;
2. verzoek voorlopige voorziening;
3. Suikerzijde en natuurcompensatie;
4. pamflet Collectief Groningen west;
5. broedvogels polder De Oude Held 2020;
6. Provinciaal weidevogelbeleid en Compensatiegebied 2;
7. alternatief Waardenburg herinrichting Suikerunieterrein;
8. Compendium voor de Leefomgeving (2016);
9. Grauwe Gors 1979 tellingen;
10. Verloren natuur;
11. Compensatie 1, oppervlak;
12. Compensatie 2, bestemming en oppervlak.

STAATSCOURANT
Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814
Nr. 34135
30 juni
2021

Reageren op besluit vaststellen 'Chw bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord'

Gemeente Groningen

Een bestemmingsplan regelt wat er mag op het gebied van bouwen en gebruiken van grond en water. De gemeenteraad besloot op 2 juni 2021 onder nummer 6c positief over het vaststellen van het bestemmingsplan 'Chw bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord'. Nu de gemeenteraad akkoord is, heet het een vastgesteld bestemmingsplan. Het vastgestelde bestemmingsplan is veranderd ten opzichte van de ontwerpversie van dit bestemmingsplan. Dit heet gewijzigd vastgesteld. Hieronder leest u waar en wanneer u het bestemmingsplan kunt bekijken en in welke gevallen u kunt reageren.

Waar gaat het bestemmingsplan over?

Voor het noordelijk deelgebied van het voormalige Suikerfabriekterrein, De Suikerzijde, is een bestemmingsplan vastgesteld. In dit bestemmingsplan is onder meer wonen en werken toegestaan. Het te ontwikkelen gebied ligt op de vloeivelden van de voormalige Suikerfabriek en ligt globaal tussen het kanaal Hoendiep aan de noordzijde en het spoor naar Zuidhorn aan de zuidzijde. Aan de westzijde wordt het plangebied begrensd door de Johan van Zwedenlaan en aan de oostzijde door de Energieweg en het kanaal Hoendiep. Voor het bestemmingsplan is een Milieueffectrapport (MER) met twee aanvullingen opgesteld.

Het bestemmingsplan/uitwerkingsplan is gewijzigd vastgesteld

Het vastgestelde 'Chw bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord' is veranderd vergeleken met de ontwerpversie van het bestemmingsplan. Dit noemen we 'gewijzigd' vastgesteld. Op het ontwerp bestemmingsplan kon u zes weken reageren van 10 december 2020 tot en met 20 januari 2021. Een reactie op een ontwerp bestemmingsplan noemen we een 'zienswijze'. De belangrijkste wijzigingen gaan vooral over de uitleg ('onderbouwing') van verschillende milieu- en natuurwaarden in en rondom het plangebied en het verplaatsen van de aanduiding voor de waterkering op de kaart.

U leest alle veranderingen in het raadsvoorstel en in de stukken die 'staat van wijzigingen' en 'zienswijzenverslag heten.

Waar en wanneer kunt u het bestemmingsplan bekijken?

U kunt met ingang van 1 juli tot en met 11 augustus 2021 het vastgestelde bestemmingsplan bekijken. En de stukken die daarbij horen. Dat kan op deze plekken:

1. Op de landelijke website www.ruimtelijkeplannen.nl. U kunt zoeken op de naam of de code van het bestemmingsplan: NL.IMRO.0014.BP646SuikerzijdNrd-vg01.
2. Op de gemeentelijke website gemeente.groningen.nl/actuele-bestemmingsplannen.
3. Bij het gemeentelijk Loket Bouwen en Wonen, Harm Buiterplein 1. In verband met corona is het loket open op dinsdag- en vrijdagochtend op afspraak. Een afspraak maakt u via het contactformulier op gemeente.groningen.nl/bezoekadressen-en-openingstijden of u belt met 14050.

Hoe en wanneer kunt u een reactie geven?

U schrijft een reactie tegen het besluit van vaststellen van het bestemmingsplan. De reactie die u geeft heet een 'beroepschrift'. Dat kan met ingang van 1 juli tot en met 11 augustus 2021. U kunt ook reageren tegen het besluit om geen exploitatieplan vast te stellen. In het exploitatieplan staat een berekening van de kosten die een grondeigenaar aan de gemeente moet betalen voor zijn nieuwe rechten. De gemeente heeft geen exploitatieplan gemaakt omdat alle gronden in eigendom zijn van de gemeente Groningen. Deze periode van zes weken om te reageren noemen we de 'beroepstermijn'. U verstuurt uw reactie *binnen* de beroepstermijn. Niet iedereen mag zomaar een beroepschrift sturen naar de Raad van State. Het bestemmingsplan moet wel echt gevolgen voor u hebben, of voor uw bedrijf of organisatie. Bijvoorbeeld omdat het over uw eigendommen gaat. Of er verandert iets in uw omgeving waar u last van heeft. Volgens de wet bent u dan een 'belanghebbende'.

Wilt u uitstel van de werking van het bestemmingsplan/uitwerkingsplan?

Het bestemmingsplan gaat meteen gelden als de beroepstermijn is afgelopen. Het ‘treedt in werking’. Wilt u dit niet dan moet u nóg een brief sturen. U vraagt hierin om uitstel van in werking treden. Die brief noemen we een ‘verzoek om voorlopige voorziening’. Hiermee geldt het bestemmingsplan niet eerder dan dat de rechter een uitspraak heeft gedaan over uw beroepschrift. Deze brief moet u binnen de beroepstermijn versturen, net als het beroepschrift.

Waar moet u om denken in het beroepschrift?

De Crisis- en herstelwet geldt voor dit bestemmingsplan. Dat heeft gevolgen voor uw beroepschrift.

In het beroepschrift moet u de redenen noemen waarom u het niet eens bent met het besluit. Dat noemen we ‘beroepsgronden’. Het beroepschrift is ongeldig (dit heet ‘niet-ontvankelijk’) als u uw beroepsgronden niet binnen de beroepstermijn opstuurt. U kunt uw beroepsgronden na afloop van de beroepstermijn niet meer alsnog toesturen.

Naar welk adres kunt u schrijven?

U stuurt uw beroepschrift sturen naar de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA, Den Haag. De vraag om een voorlopige voorziening stuurt u naar de voorzitter van deze Afdeling, op hetzelfde adres.

Groningen, 30 juni 2021

Bankastraat 77
9715 CJ Groningen
e.dewaal@nmfgroningen.nl

AANGETEKEND
Raad van State
t.a.v. de voorzitter van de Afdeling Bestuursrechtspraak
Postbus 20019
2500 EA ‘s-Gravenhage

Ons kenmerk: 21-015-EW
Groningen, 9 augustus 2021

Betreft: Verzoek voorlopige voorziening
inzake besluit vaststellen ‘Chw bestemmingsplan
De Suikerzijde, deelgebied noord’,
gemeente Groningen

Geachte voorzitter,

De gemeenteraad van Groningen heeft onlangs het bestemmingsplan De Suikerzijde, deelgebied noord vastgesteld. Wij, Natuur en Milieufederatie Groningen, Het Groninger Landschap, Collectief Groningen West, Avifauna Groningen, Natuurmonumenten, IVN Groningen Haren, KNNV Groningen, Bomenstichting en Stichting Vleermuiswerkgroep Groningen, zijn vandaag in beroep gegaan tegen dit plan. Bijgaand zenden wij u ons beroepschrift, ons kenmerk 21-014-EW, met bijlagen.

Spoedeisend belang
Uit de stukken bij het bestemmingsplan maken wij op dat de gemeente Groningen van plan is nog ‘dit najaar’ (meteen na de bouwvak?) de nodige werkzaamheden uit te voeren om het terrein bouwrijp te maken (waaronder de kap van ruim 6 ha houtopslag). Tevens vrezen wij dat de gemeente werkzaamheden zal uitvoeren in gebieden, gelegen buiten het plangebied, die de gemeente wil inrichten als natuurcompensatie ten behoeve van dit plan. Bij deze werkzaamheden zal onomkeerbare schade worden veroorzaakt aan de natuurwaarden in het plangebied en de beide compensatiegebieden.

Gevraagde voorziening
Wij verzoeken u de gemeente Groningen te verbieden om werkzaamheden uit te voeren of te laten uitvoeren in het plangebied en in de gebieden die zijn aangewezen als Compensatiegebied 1 en Compensatiegebied 2 (zie bijlage 3 bij het beroepschrift) totdat uitspraak is gedaan in ons beroep.

Voor onze argumenten verwijzen wij u naar ons beroepschrift.

Tevens verzoeken wij u de gemeente Groningen te veroordelen tot vergoeding van onze kosten in verband met de behandeling van dit verzoek, waaronder het voor de behandeling van het verzoek voorlopige voorziening betaalde griffierecht.

Een kopie van dit verzoek voorlopige voorziening hebben wij gezonden aan de gemeente Groningen.

Hoogachtend,

namens het bestuur van de Natuur en Milieufederatie Groningen
en namens het bestuur van
Het Groninger Landschap
Collectief Groningen West
Avifauna Groningen
Natuurmonumenten
IVN Groningen Haren (zonder streepje dus! En ook zeker niet IVN Noord)
KNNV Groningen
Bomenstichting
Stichting Vleermuiswerkgroep Groningen

mr. ing. E. de Waal

Bijlage:
Beroepschrift, ons kenmerk 21-014-EW met bijlagen.

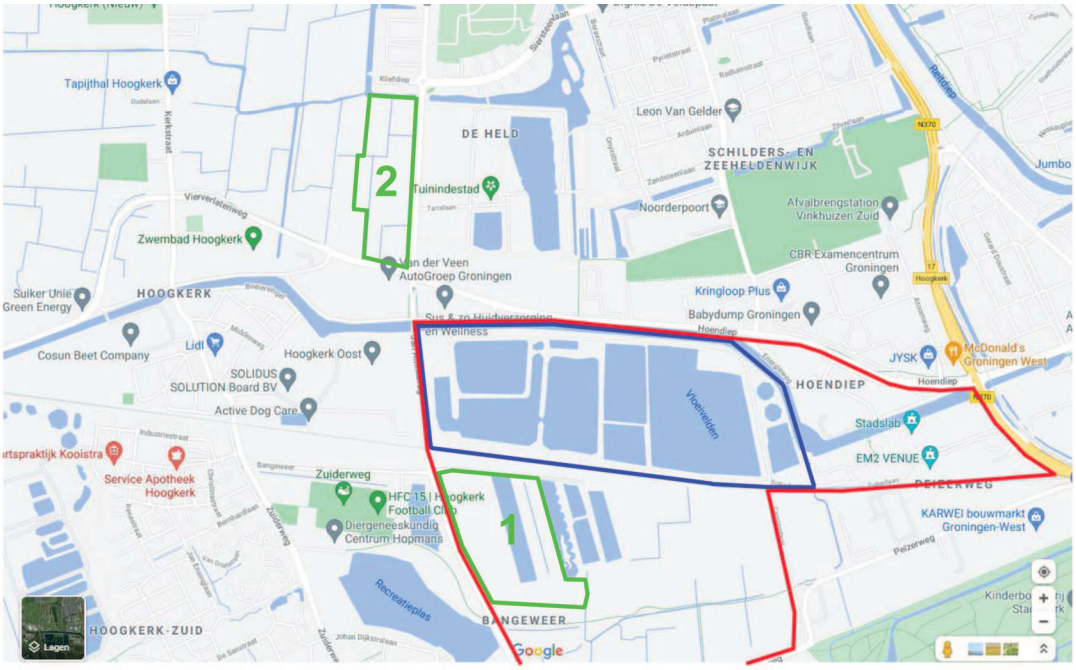

Suikerzijde
deelgebied noord
natuurcompensatie

Moet de grutto wijken voor geoorde futen en vleermuizen? NEE!

De Oude Held, een rijk weidevogelgebied ingeklemd tussen Stad Groningen en Hoogkerk, dreigt te worden opgeofferd voor natuurcompensatie als gevolg van de woningbouwplannen op het voormalige Suikerunieterrein. De gemeente wil de geoorde futen (een moerasvogelsoort) en vleermuizen die nu rond het Suikerunieterrein voorkomen een andere plek geven, namelijk in Polder De Oude Held.
Dit betekent dat de weilanden aan het Kliefdiep permanent onder water worden gezet en er dus geen ruimte meer is voor weidevogels zoals de grutto, tureluur, kievit en scholekster. Onbegrijpelijk.

Hoogste broedsucces provincie Groningen
Op deze relatief kleine maar zeer bijzondere postzegel grond broedt maar liefst 4 procent van het totaal aantal grutto-broedparen van de hele provincie Groningen! Een vijftal boeren van Collectief Groningen West zorgt samen met vrijwilligers uit de wijk al meer dan 10 jaar voor bescherming en vergroting van het aantal weidevogels in de polder. Denk hierbij aan bemesting met ruige stalmest (goed voor het bodemleven), later maaien (zodat de kuikens veilig kunnen opgroeien), aanleg van plasdras gebieden (nattige gebieden waarin veel voedsel zit), verhoging van het waterpeil in de sloten voor voedselrijke slootoevers en bescherming van nesten. Doordat het ingeklemd zit tussen wegen, komen bijvoorbeeld vossen en steenmarters niet of nauwelijks in het gebied. Dit samen zorgt ervoor dat de polder het hoogste broedsucces van de provincie Groningen heeft.

De grutto: onze nationale vogel
Wij vinden dat natuurcompensatie als gevolg van woningbouwprojecten niet ten koste mag gaan van onze nationale vogel (!) de grutto en andere (weide)vogelsoorten. En daar staan we niet alleen in. Samen met andere milieu- en natuurorganisaties maken we een vuist tegen deze plannen. Helemaal omdat door deze organisaties alternatieven zijn aangedragen voor andere oplossingen. Het gaat om: Het Groninger Landschap, Vleermuiswerkgroep Groningen, IVN afdeling Groningen, KNNV Groningen, Vogelbescherming Nederland en Natuur- en Milieufederatie Groningen.

In dit pamflet willen we u graag zelf informeren over wat deze plannen betekenen voor dit waardevolle stuk landschap aan de hand van verhalen van een aantal betrokken vrijwilligers/buurtbewoners en boeren.

Mede namens de betrokken organisaties, boeren en vrijwilligers,
Freek Nieuwenhuis, voorzitter Collectief Groningen West

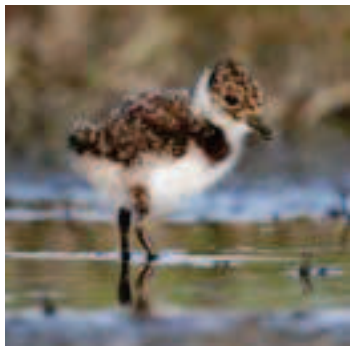

Weidevogelvrijwilligers: “Wij waren met stomheid geslagen!”

Dat er zoveel weidevogels in het gebied zitten is mede te danken aan een handvol zeer betrokken weidevogelvrijwilligers. Zij helpen de boeren door goed te kijken waar precies de vogels hun nesten of jongen hebben en delen dit met de boeren zodat ze er rekening mee kunnen houden tijdens hun werkzaamheden.

Jannie Snel, Dick van der Bij en Ben Schepers zijn drie van de groep van vijf vrijwilligers. Ze werken nauw samen met Joop de Vries die veldmedewerker is bij Collectief Groningen West. Allen wonen ze in de wijk bij polder De Held. Samen houden ze het rijke weidevogelgebied al jaren in de gaten. “De betrokkenheid is extra groot omdat het hier natuurlijk om onze ‘achtertuin’ gaat. Met name de afgelopen jaren is het aantal weidevogels hier gegroeid en daar genieten we heel erg van. Wij waren daarom ook met stomheid geslagen toen bekend werd dat de gemeente uitgerekend dit rijke weidevogelgebied wil opofferen voor andere natuur. Uitgangspunt bij dergelijke plannen moet juist behoud zijn van wat er al is, zeker als het notabene gaat om onze nationale vogel, de grutto!”, aldus de vrijwilligers.

Onbegrijpelijk
“Ga nou niet een stuk prachtige weidevogelnatuur dat toch niet bebouwd gaat worden opofferen ten koste van de grutto en andere weidevogels. Hoe kun je dit nou doen? Dat vinden wij onbegrijpelijk. Wij zijn voor natuurcompensatie, maar dat mag niet worden uitgeruild tegen een gebied voor weidevogels die het toch al moeilijk hebben in ons land. Sterker nog: dit gebied behoort tot één van de gebieden met het hoogste broedsucces voor weidevogels van onze provincie!”.

Strijdbaar
De vrijwilligers zijn van plan om een vereniging op te richten: ‘De vereniging tot realisatie en behoud van het vogelreservaat in polder De Oude Held’. “Wij zijn strijdbaar om dit rijke stuk weidevogelnatuur te behouden. Als blijkt dat dit onzalige plan inderdaad doorgaat, zullen wij alles uit de kast halen om dit te stoppen. De oprichting van bovengenoemde vereniging is één van de acties”.

Boeren aan het woord

Melkveehouder Kor van der Vis

Kor van der Vis heeft zijn melkveehouderij in Aduard en pacht al zo’n 15 jaar percelen in De Held. “De gemeente verwacht van de pachters in het pachtcontract dat ze nesten beschermen. Samen met Collectief Groningen West doen we van alles op deze percelen om het de weidevogel naar de zin te maken. Ik rijd vaste mest uit, maai laat en heb een plasdras gebied dat als een magneet op de weidevogels werkt. Het is een prachtig en rustig gebied voor de vogels waar ze hun jongen kunnen grootbrengen. Ik zie er vaak jonge vogels lopen en daar geniet ik enorm van. Het plan om hier de ene natuur te vervangen door de andere vind ik absurd. Het kan niet zo zijn dat dit ten koste gaat van de grutto en andere weidevogels, dus ik hoop echt dat er een andere oplossing wordt gevonden”.

“Absurd als dit ten koste van de grutto gaat”

“Dit is doodzonde voor de weidevogels hier”

Schapenboer Piet Siertsema

Piet Siertsema woont al 45 jaar pal naast het gebied. De afgelopen 20 jaar houdt hij schapen in een deel van de polder. Door de beweiding met schapen zijn de percelen die hij pacht aantrekkelijk voor weidevogels. “Ze halen hier voornamelijk voedsel en broeden in de omliggende percelen. Het stikt hier ieder voorjaar van de weidevogels. Prachtig om te zien en te horen. Als deze plannen doorgaan zou dat doodzonde zijn voor de weidevogels, maar ook voor de energie en het geld dat erin is gestoken om het gebied aantrekkelijk te houden voor de weidevogels. Wat mij betreft blijft het zoals het nu is!”.

Melkveehouder Sijtze Wobbes

Sijtze Wobbes kent het gebied als geen ander. Hij is er vlakbij geboren. “Ik ben een enorme weidevogelliefhebber, al van al kinds af aan. Zo’n 12 jaar geleden heb ik mijn percelen hier weidevogelvriendelijk gemaakt met maatregelen zoals de aanleg van natte gebieden, laat maaien en het uitrijden van stalmest. Met name dat laatste is heel belangrijk voor voedsel en variatie in het gebied. Ik begon daar destijds mee en heb de andere boeren aangespoord om dat ook te doen. En dat gezamenlijke beheer voor de weidevogels heeft zijn vruchten afgeworpen, het stikt hier inmiddels van de vogels. Tien jaar geleden zaten hier bijvoorbeeld 6 paar grutto’s, nu 45 paar”. Sijtze zijn motto is simpel: Als je als boer niet voor de natuur op en rond je land kunt zorgen, moet je geen boer worden. “Ik vind het ongelooflijk dat uitgerekend dit gebied wordt opgeofferd voor andere natuur. Het is bizar hoe op deze manier een probleem wordt verlegd, waardoor de weidevogels maar moeten wijken. Maar niet alleen de weidevogels; dit gebied is een parel wat betreft biodiversiteit, met naast vogels ook vele bijzondere planten en libellen. Het is ronduit stuitend om te zien dat overheden zo met de grutto omgaan, notabene onze nationale vogel”.

“Tien jaar geleden zaten hier 6 paar grutto’s, nu 45 paar”

BEKIJK HET FILMPJE OP ONS YOUTUBE KANAAL!

Wist u dat...

- In dit gebied vaak het eerste kievitsei van de provincie Groningen wordt gevonden?
- De polder niet alleen een weidevogelparadijs is, maar ook de kraamkamer voor vogelsoorten zoals kluut, gele kwikstaart, krakeend, slobeend en oeverzwaluw?
- Als je alle jonge vogels die hier ieder voorjaar groot worden tegelijk in de lucht zou zien, het een wolk van vele honderden vogels per seizoen zou zijn?
- Grutto’s ieder jaar uit Afrika hierheen komen om hun nesten te maken en hun jongen groot te brengen?
  En dat ze behoorlijk honkvast zijn en ieder voorjaar naar dezelfde plek komen om te broeden?
- De polder het hoogste broedsucces van weidevogels van de provincie Groningen heeft?

Meer weten?
Neem dan contact op met Collectief Groningen West:
Bel 0594-721013 of kijk op www.collectiefgroningenwest.nl

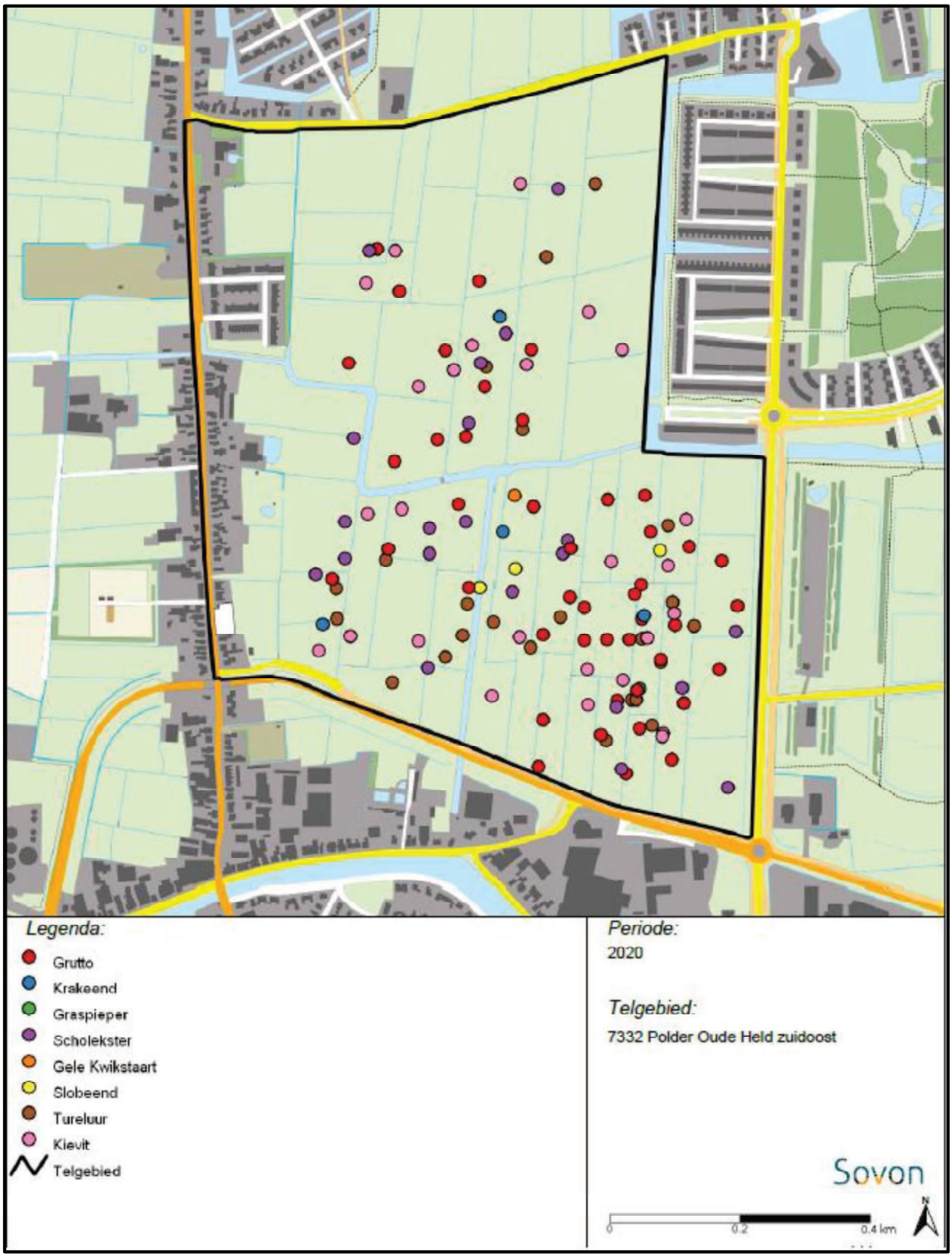
Legenda:
Grutto
Krakeend
Graspieper
Scholekster
Gele Kwikstaart
Slobeend
Tureluur
Kievit
Telgebied
Periode:
2020
Telgebied:
7332 Polder Oude Held zuidoost
Sovon
0
0.2
0.4 km
N

<u>Provinciaal weidevogelbeleid en Compensatiegebied 2</u>

OMGEVINGSVISIE PROVINCIE GRONINGEN 2016 - 2020
Vastgesteld door Provinciale Staten op 1 juni 2016

16.2.2 Leefgebieden weidevogels
Wij beschermen weidevogels en concentreren onze beschermingsmaatregelen daarbij in de gebieden waar nog levenskrachtige populaties weidevogels voorkomen, de zogenaamde leefgebieden. Het weidevogelbeheer wordt georganiseerd door samenwerkingsverbanden van boeren (de agrarische collectieven). Wij zetten instrumenten in om het weidevogelbeheer te stimuleren en wij monitoren de weidevogelstand.

OMGEVINGSVERORDENING PROVINCIE GRONINGEN 2016
Vastgesteld door Provinciale Staten Groningen op 1 juni 2016

Afdeling 2.23 Leefgebied weide- en akkervogels
Artikel 2.48.1 Leefgebied weidevogels
1. Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een op kaart 6 aangegeven ‘leefgebied weidevogels’ en dat voorziet in een nieuwe grootschalige ruimtelijke ontwikkeling biedt inzicht in de maatregelen die nodig zijn om de mogelijke schade aan de waarde van het leefgebied voor weidevogels te voorkomen en restschade elders te compenseren als die ontwikkeling in significante mate afbreuk kan doen aan de waarden van het leefgebied voor weidevogels door aantasting van de landschappelijke openheid, of door verstoring van vogels en aantasting van het areaal.
2. Het eerste lid is niet van toepassing op normaal agrarisch gebruik.

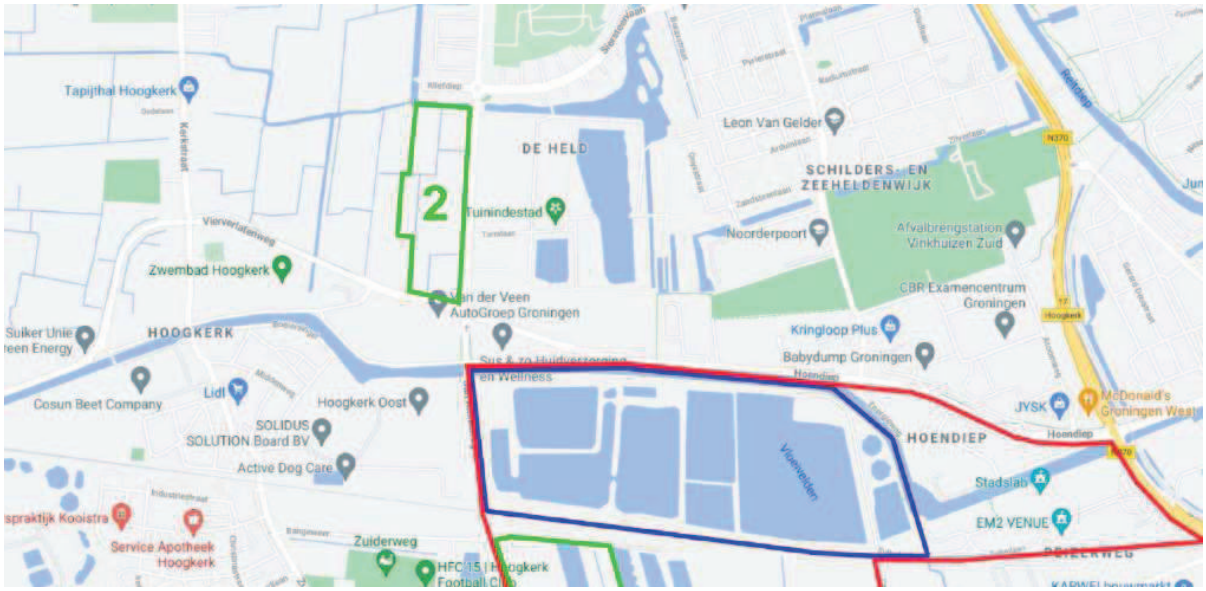

Compensatiegebied 2

Kaart 6 (detail) Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016

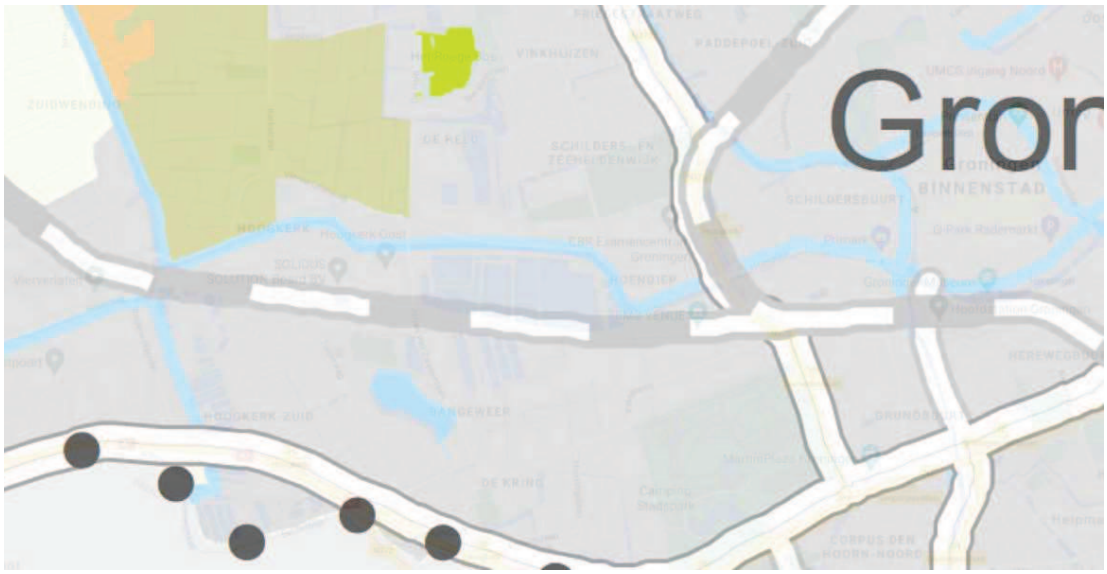

Detail kaart 6 geprojecteerd op kaart Google Maps

Conclusie

Het Compensatiegebied 2 is op kaart 6 van de Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016 (POV) aangewezen als ‘Leefgebied weidevogels’. Artikel 2.48.1van de POV is op dit terrein van toepassing. Herinrichting van dit gebied ten behoeve van andere natuur, ten koste van de weidevogels, is strijdig met het provinciaal beleid en met de POV.

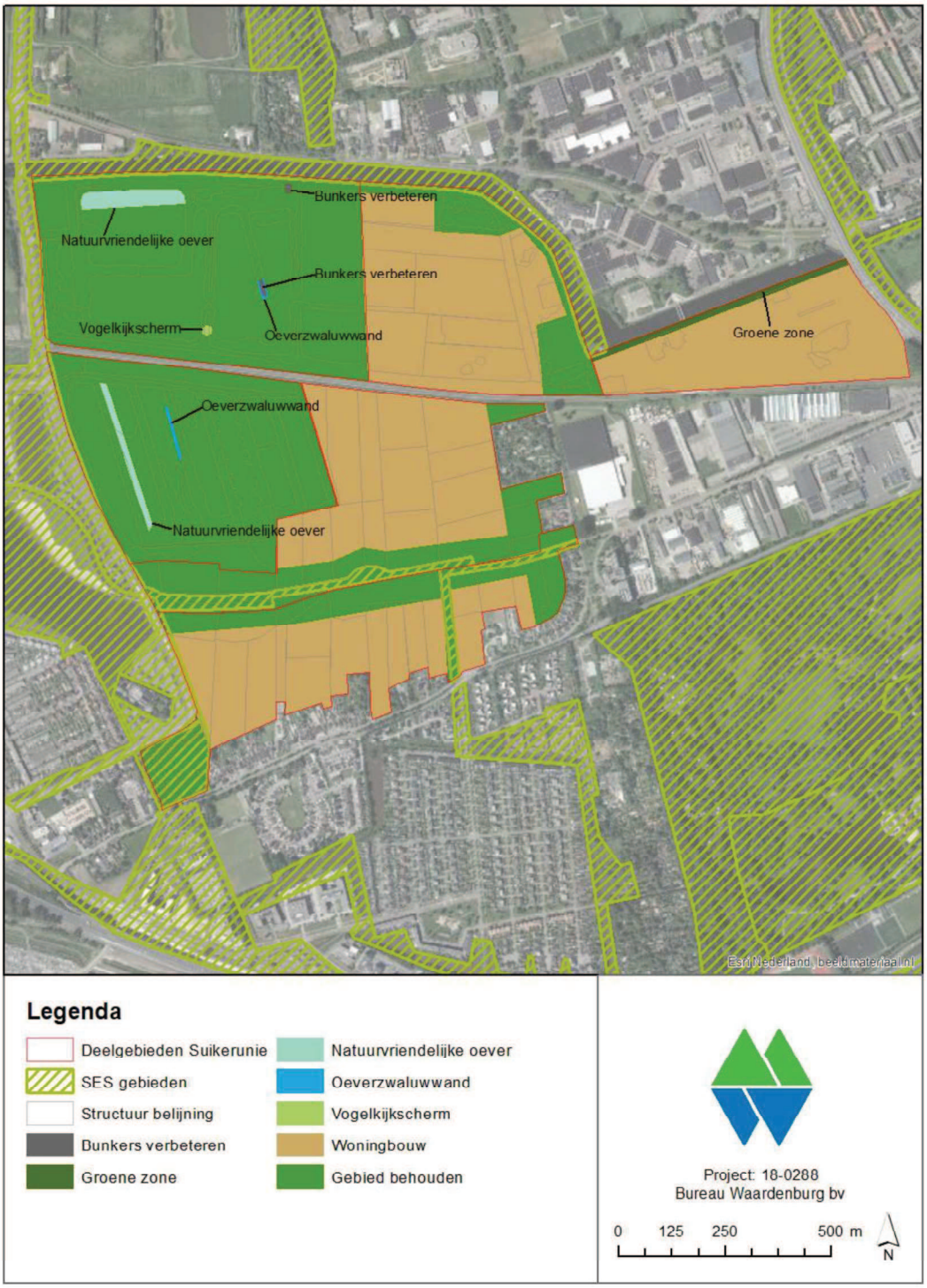

Figuur 18 Voorstel voor herinrichting van het suikerunieterrein. De omliggende SES-gebieden zijn groen gearceerd weergegeven.

Verlies natuurlijkheid in Nederland, Europa en de wereld

Indicator | 10 juni 2016
U bekijkt op dit moment een archiefversie van deze indicator. De actuele indicatorversie met recentere gegevens kunt u via deze link [1] bekijken.

Zowel in Nederland, in Europa als wereldwijd is veel oorspronkelijke natuur verloren gegaan. Door drukfactoren zoals landgebruik en versnippering is de populatieomvang van inheemse soorten gedaald. Sommige soorten zijn zelfs helemaal verdwenen. In Nederland is het verlies aan oppervlakte en kwaliteit van oorspronkelijke natuur aanzienlijk groter geweest dan gemiddeld in Europa of de wereld. De laatste decennia lijkt deze afname in Europa te vertragen en in Nederland tot stilstand gekomen te zijn. Mondiaal vindt biodiversiteitsverlies nog steeds plaats vooral door de achteruitgang in het areaal aan natuurlijke bossen, natuurlijke graslanden en savannes.

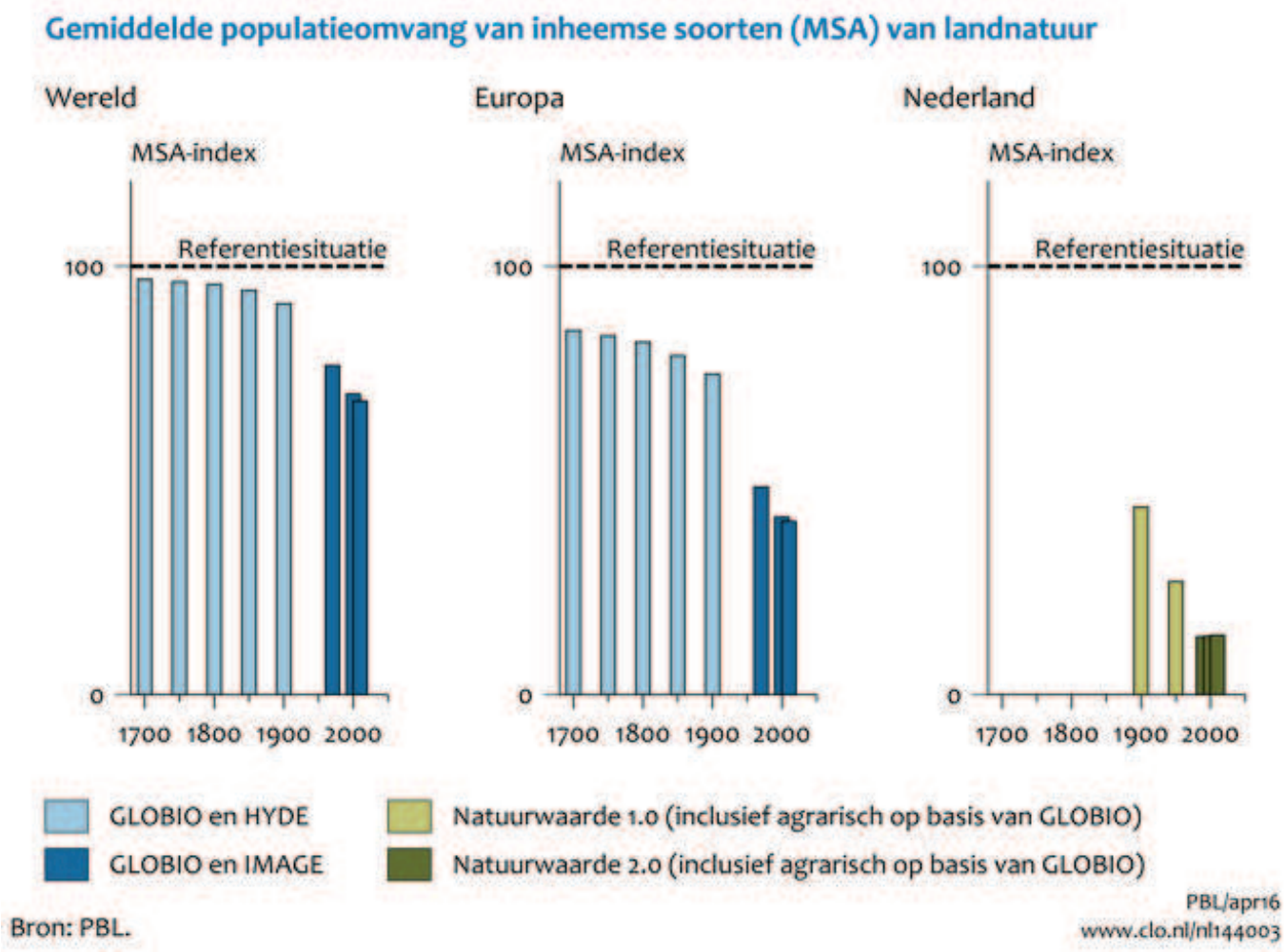

- Download figuur [2]
- Download data (ods) [3]
- Download data (xlsx) [4]

'Mean Species Abundance' als een maat voor natuurlijkheid

Bovenstaande grafieken zijn bedoeld om de toestand en ontwikkeling van biodiversiteit voor landnatuur te vergelijken in tijd en ruimte. Daarbij wordt gekeken naar zowel het areaal als de kwaliteit van ecosystemen in termen van de inheemse soorten die er voorkomen. De indicator is één van de internationaal veel gebruikte indicatoren voor biodiversiteit en heet de "relative Mean Species Abundance of originally occurring species", ofwel MSA.
Deze wordt onder meer gebruikt in de Global Environment Outlook van UNEP, de Global Biodiversity Outlook van CBD (Convention on Biological Diversity) en de OECD Environmental Outlook.

De MSA is gedefinieerd als de gemiddelde populatieomvang van *inheemse* soorten in een ecosysteem of gebied ten opzichte van hun populatieomvang in een ongestoorde situatie. De MSA kijkt daarmee niet naar soorten die niet van oorsprong voorkwamen in de ongestoorde situatie. Een MSA van 33% bijvoorbeeld betekent dat de populaties van inheemse planten- en diersoorten gemiddeld een omvang hebben van een derde van de omvang in een natuurlijke, ongestoorde toestand. Bij een MSA van 100% zijn de populaties gelijk aan de ongestoorde toestand. De MSA is hiermee een indicator voor natuurlijkheid ('naturalness'). Dit is de toestand waarin de invloed van de mens op de biodiversiteit verwaarloosbaar klein is.
De MSA kan worden bepaald met kennis over huidige ongestoorde en verstoorde situaties en kennis over de effecten van drukfactoren op populatiegroottes van soorten, zoals landgebruik en stikstofdepositie. Door aan te nemen dat ongestoorde en verstoorde situaties er vroeger net zo hebben uitgezien als ongestoorde en verstoorde situaties van nu kan een (modelmatige) reconstructie van de MSA in de tijd worden gemaakt. Volgens deze reconstructie was rond 1700 op wereldschaal de MSA circa 95% en in Europa ongeveer 85%. De getoonde grafieken hebben betrekking op landnatuur (terrestrische natuur). Wateren, zoals het IJsselmeer, de Waddenzee, en de oceanen zijn niet meegenomen.
Zie de Technische toelichting voor meer uitleg over de berekeningswijze en gehanteerde gegevens.

Verlies van oorspronkelijke natuur in Nederland groter dan elders

De MSA-indicator is met name geschikt voor het beschrijven van veranderingen over langere perioden en het vergelijken van verschillende ruimtelijke eenheden. Omdat wordt uitgegaan van natuurlijkheid als referentie kan de MSA van Nederland vergeleken worden met de toestand in andere delen van de wereld.
Op wereldschaal wordt de MSA geschat op circa 70% in het jaar 2010. In Europa als geheel resteert minder dan de helft. In Nederland bedraagt deze circa 15%. Dit relatief lage percentage is het gecombineerde resultaat van een historisch verlies aan natuurareaal en de kwaliteit van de resterende natuurgebieden. Daarnaast is de natuurkwaliteit van het landelijk gebied afgenomen door landbouwintensivering en verstedelijking. Ter vergelijking, rond 1900 resteerde nog ruim 40%.

Verlies in Nederland gemiddeld tot stilstand gebracht

Vanuit de internationale Convention on Biological Diversity (CBD) en in EU-verband zijn er doelstellingen geformuleerd om het biodiversiteits*verlies* te stoppen, dat wil zeggen, de achteruitgang in de diversiteit van ecosystemen, soorten en genen een halt toe te roepen. De verandering van MSA kan worden gebruikt om inzicht geven in hoeverre deze hoofddoelstelling van het natuurbeleid wordt gerealiseerd. Realisatie van de referentiesituatie (100% MSA), dus overal een volledig natuurlijke situatie, is geen beleidsdoel, noch in Nederland noch internationaal. Op sommige plekken in de wereld is het in theorie mogelijk het doel gelijk te stellen aan de referentie, bijvoorbeeld in grote, relatief ongestoorde natuurgebieden.

De Nederlandse beleidsdoelstellingen zijn gericht op het stoppen van het verlies en waar mogelijk een gedeeltelijk herstel van biodiversiteit. In Nederland neemt de MSA, gemiddeld over alle terrestrische ecosystemen, de laatste jaren niet meer verder af. Het areaal natuurgebied in Nederland is toegenomen door de verwerving en inrichting van 'nieuwe natuur' ten behoeve van de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (vroeger Ecologische Hoofdstructuur -EHS- genoemd). Verder zijn er in natuurgebieden, waaronder Natura-2000 gebieden, allerlei maatregelen genomen

om de milieucondities te verbeteren en zijn inheemse soorten die waren verdwenen geherintroduceerd.

In Europa en op wereldniveau neemt de milieudruk nog steeds toe waardoor de MSA nog steeds afneemt. De afname in Europa lijkt sinds 2000 minder snel te gaan maar is nog niet gestopt. Mondiaal vindt biodiversiteitsverlies nog steeds plaats, met name door de achteruitgang in het areaal natuurlijke bossen, natuurlijke graslanden en savannes. De achteruitgang wordt vaak in verband gebracht met een proces dat homogenisatie wordt genoemd (Lockwood & McKinney (2001). Dit proces wordt gekenmerkt door een afname in de populaties van vele oorspronkelijke soorten en een toename in populaties van enkele andere, vaak algemeen voorkomende soorten, door menselijke activiteiten. Die laatste soorten worden ook wel cultuurvolgers genoemd. In sommige gevallen kan het zelfs tot plagen leiden. Deze geleidelijke vervanging van lokale soorten door algemene soorten leidt aanvankelijk tot lokale uitstervingen, maar indien doorgezet uiteindelijk tot een wereldwijd uitsterven. Het netto resultaat van dit vervangingsproces is dat ecosystemen steeds meer op elkaar gaan lijken en de MSA afneemt.

Meerdere indicatoren voor biodiversiteit

De MSA-indicator heeft betrekking op de natuurlijkheid van terrestrische ecosystemen (dus alleen landnatuur en geen waternatuur) en is geen indicator voor bijvoorbeeld soortenrijkdom. Naast de MSA zijn er andere indicatoren nodig om een compleet beeld te krijgen van de toestand en ontwikkeling van biodiversiteit. Voor complementaire informatie over biodiversiteit wordt daarom naast de MSA onder andere de Rode Lijst indicator gebruikt, deze geeft informatie over welke soorten wel en niet bedreigd zijn in Nederland en in welke mate. Momenteel wordt gewerkt aan een uitgebreide toelichting op het begrip biodiversiteit en uitleg over de samenhang tussen de biodiversiteitsindicatoren op het Compendium.

Referenties

- Alkemade, R., M. van Oorschot, L. Miles, C. Nellemann, M. Bakkenes, & B.J.E. ten Brink (2009). GLOBIO3: a framework to investigate options for reducing global terrestrial biodiversity loss. Ecosystems, 12(3), 374-390.
- Brink, B.J.E. ten, A. Hinsberg, M. de Heer, B. de Knegt, O. Knol, W. Ligtvoet, R. Rosenboom en R. Reijnen (2002). Technisch ontwerp Natuurwaarde 1.0 en toepassing in de Natuurverkenning 2. [5] Rapport nr. 408657007. RIVM, Bilthoven.
- Lockwood, J.L. en M.L. McKinney (2001) Biotic homogenization. Kluwer, New York.
- OESO (2008). OECD Environmental Outlook to 2030. Rapport, OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, Parijs.
- Reijnen, M.J.S.M., A. van Hinsberg, M.L.P. van Esbroek, B. de Knegt, R. Pouwels, S. van Tol & J. Wiertz (2010). Natuurwaarde 2.0 land. Graadmeter natuurkwaliteit landecosystemen voor nationale beleidsdoelen [6]. Wageningen, Wettelijke Onderzoekstaken Natuur & Milieu, WOt-rapport 110.
- PBL (2012). Druk op biodiversiteit in Nederland is hoogste van de EU [7]. Balans van de Leefomgeving 2012.
- PBL (2014). Het aantal bedreigde soorten in Nederland neemt niet langer toe, maar de toestand is nog lang niet op het gewenste niveau [8]. Balans van de Leefomgeving 2014.
- PBL (2014) Biodiversiteit bekeken: hoe evalueert en verkent het PBL het natuurbeleid? [9]

Technische toelichting

Naam van het gegeven

Gemiddelde populatieomvang van inheemse soorten ten opzichte van de natuurlijke, ongestoorde situatie voor landnatuur in Nederland, Europa en de wereld. In het Engels: relative Mean Species Abundance of originally occurring species, afgekort: MSA

Omschrijving

De MSA geeft de impact van mensen op natuur weer. De MSA wordt uitgedrukt als de gemiddelde populatieomvang (populatiedichtheid x areaal van voorkomen) van inheemse soorten in vergelijking tot een ongestoorde situatie. Het gebruik van een ongestoorde referentiesituatie is bedoeld om de MSA betekenis te geven als een indicator voor de mate van 'natuurlijkheid' ofwel 'oorspronkelijkheid'. Andere indicatoren gebruiken bijvoorbeeld het begin van een meetreeks of hebben een beleidsdoel als referentiewaarde. De MSA is één van de geaggregeerde indicatoren die het PBL gebruikt om veranderingen in de biodiversiteit te beschrijven. De indicator is met name geschikt voor het beschrijven van veranderingen over langere perioden en het onderling vergelijken van verschillende ruimtelijke eenheden zoals landen en werelddelen.

Verantwoordelijk instituut

Planbureau voor de Leefomgeving (PBL)

Berekeningswijze

De MSA wordt op de volgende wijze berekend:

- De MSA is bepaald als de kwantiteit (areaal) van een ecosysteem ten opzichte van het totaal beschouwde areaal vermenigvuldigd met zijn kwaliteit ten opzichte van de ongestoorde referentiesituatie.
- De kwaliteit wordt bepaald door de gemiddelde populatieomvang van soorten ten opzichte van de referentiesituatie. De berekening wordt uitgevoerd voor een verzameling van karakteristieke soorten voor elk beschouwd ecosysteemtype. Selectie van soorten vindt plaats op grond van ecosysteemrepresentativiteit, meetbaarheid en beschikbaarheid van data.
- Kwaliteit is maximaal gelijk aan 100%. De indexwaarde per soort per ecosysteem wordt afgekapt op de waarde van de referentie (=100 %) als deze boven de referentiewaarde uitstijgt. Dit vanuit de redenatie dat een ecosysteem niet 'natuurlijker' dan natuurlijk kan zijn dan gedefinieerd door de referentie.
- Een MSA waarde wordt per deelgebied (gridcel of ecosysteemtype) berekend en vervolgens areaal-gewogen gemiddeld tot een MSA voor het gehele gebied, zoals individuele landen, continenten of de gehele wereld.

Kwaliteitscijfers kunnen zowel gemeten als gemodelleerd zijn.
Twee verschillende manieren van berekenen zijn noodzakelijk als gevolg van verschillende beschikbaarheid van data voor de verschillende schaalniveaus. Voor de wereld en Europa zijn onvoldoende ruimtelijk dekkende meetgegevens beschikbaar om de MSA direct te bepalen op basis van soort-specifieke populatiegegevens. Voor Nederland is de MSA een combinatie van metingen en modelberekeningen. Voor de Nederlandse natuurgebieden zijn de MSA waarden vanaf 1990 direct berekend op basis van metingen. Voor het intensieve agrarisch gebied is aangenomen dat de kwaliteit 10% is, analoog aan de waarde uit GLOBIO. Voor 1900 en 1950 is met historische gegevens en kwaliteitsschattingen over soortvoorkomen een MSA voor Nederland bepaald. De periode van vóór 1900 is niet apart voor Nederland berekend omdat onvoldoende historische gegevens op het ruimtelijke schaalniveau van Nederland bekend zijn.

Berekeningswijze Wereld en Europa

Voor elk van de drukfactoren landgebruik (zoals landbouw, bosbouw en verstedelijking), atmosferische stikstofdepositie, infrastructuur, versnippering en klimaatverandering is op basis van empirische studies de empirische relatie vastgesteld tussen elke drukfactor en de gemiddelde populatieomvang van inheemse soorten ten opzichte van de referentiesituatie. Per deelgebied (gridcel) worden de kwaliteits-waarden van alle aanwezige drukfactoren bepaald, en vervolgens met elkaar vermenigvuldigd. De aldus verkregen kwaliteits-waarden van alle onderscheiden deelgebieden worden tot slot areaal-gewogen gemiddeld tot een MSA index voor geografische gebieden, zoals Europa of de Wereld. Zie voor meer informatie Alkemade et al. (2009) en PBL (2016).

Berekeningswijze Nederland

Voor Nederland zijn 5 terrestrische ecosysteemtypen onderscheiden: bos, moeras, (half)natuurlijk grasland, heide en open duin. Voor de eerste drie typen is een verdere verdeling gemaakt naar enkele fysisch geografische regios (FGR). Voor ieder van deze deelgebieden (combinatie van ecosysteemtype en FGR) is een set van karakteristieke soorten gedefinieerd. Hiervoor is de huidige populatiedichtheid vergeleken met de populatiedichtheid in de referentiesituatie per deelgebied. Wat betreft graslanden is een onderscheid gemaakt in natuurlijke graslanden en agrarische graslanden. Daarbij is aangenomen dat er niet meer natuurlijke graslanden kunnen bestaan dan in een natuurlijke situatie in Nederland aanwezig zouden kunnen zijn. De schatting van het areaal natuurlijke graslanden in die situatie is gebaseerd op Bal et al 2001. De populatiedichtheid van karakteristieke soorten van natuurlijke graslanden is vergeleken met de referentiewaarden. In de overige, als agrarisch beschouwde, graslanden is aangenomen dat de kwaliteit 10% is, analoog aan de waarde uit GLOBIO. Het stedelijk gebied heeft een dusdanig lage MSA bijdrage (ongeveer 0,5% landelijk op basis van gegevens uit GLOBIO) dat deze hier in de MSA-NL berekening op nul is gesteld.

Als kwaliteitsreferentie (samenstelling en populatiedichtheden inheemse soorten) is voor de meeste ecosysteemtypen en soortgroepen de situatie van 1950 in natuurgebieden gebruikt. Voor broedvogels en dagvlinders in het bos was de situatie in 1950 relatief ongunstig door de aangetaste staat van de bossen en is daarom informatie over een intact systeem elders (een geografische referentie) gebruikt. Vanaf 1990 is een jaarlijkse berekening van de MSA voor Nederland mogelijk op basis van meetgegevens over het voorkomen van soorten uit het Netwerk Ecologische Monitoring. Op basis van alle MSA-waarden van de onderscheiden ecosysteemtypen is tot slot een areaal-gewogen gemiddelde MSA voor Nederlandse landnatuur berekend.

Basistabel

MSA periode: 1700-1970 (wereld, Europa)
Gebruikte database: GLOBIO Reference Database; HYDE [10] - database met historische landgebruiksdata
Instrument: HYDE-GLOBIO [11]
Referenties: Klein Goldewijk et al., 2001; Alkemade et al., 2009

MSA periode: 1970-2010 (wereld, Europa)
Gebruikte database: GLOBIO Reference Database en basisdata uit OECD-FAO-statistieken; IMAGE [12] - veranderingen in landgebruik en milieudruk
Instrument: IMAGE-GLOBIO
Referenties: OESO 2008; Alkemade et al., 2009; Stehfest et al., 2014

MSA periode: 1900-2010 (Nederland)*
Gebruikte database:
- Voor Oppervlaktes: Referentiesituatie op basis van Bal et al., 2001; 1900 - HGN1900 [13]; 1950 - bodemstatistiek CBS/Alterra; 1990-2010 - BKN-FGR-arealen (Kramer et al 2007).
- Populatiegegevens soorten: Referentie - rapporten PGO's; 1990-2010 NEM monitoringsdata [14]
Instrument: Natuurwaarde 1.0 & 2.0
Referenties: Reijnen et al 2010; Ten Brink et al 2002; Van der Meij & Van Duuren 2000; PGO rapporten (zie Ten Brink et al., 2002); Smits & Schaminée 2002

*Vanaf 1990 is een betere, meer gedetailleerde berekening van de MSA voor Nederland mogelijk op basis van meetgegevens over het voorkomen van soorten uit het Netwerk Ecologische Monitoring. Een aantekening hierbij is dat voor het agrarisch en stedelijk gebied te weinig meetgegevens van alle relevante soorten beschikbaar zijn om de MSA vanaf 1990 in meer detail te berekenen. De kwaliteit van het agrarisch gebied is overgenomen uit het GLOBIO model. De bijdrage van het stedelijk gebied in Nederland is dusdanig laag verondersteld (ongeveer 0,5% landelijk op basis van gegevens uit GLOBIO) dat deze in de MSA-NL berekening op nul is gesteld.

Modelmatig karakter MSA

De MSA indicator kan gebaseerd worden op meetgegevens of modelberekeningen. Echter, meetreeksen zijn nooit compleet en modellen zijn per definitie abstracties van de werkelijkheid De volgende punten zijn van belang bij beschouwing van de MSA indicator:

- Het is onmogelijk om de populatieomvang van soorten en daarmee de MSA op alle plekken en tijdstippen daadwerkelijk te meten. Extrapolatie over ruimte en tijd is daarom noodzakelijk maar introduceert onzekerheid.
- Er zijn geen metingen van een historisch natuurlijke referentiesituatie voorhanden, d.w.z. het daadwerkelijke moment lang geleden waarop de mens geen enkele invloed had op de natuur. Er wordt daarom op pragmatische gronden gebruik gemaakt van kennis over huidige weinig verstoorde situaties met bijvoorbeeld een lage milieudruk.
- De MSA houdt geen rekening met soorten die niet van oorsprong voorkwamen in de ongestoorde situatie. Dit volgt uit de afspraak dat de MSA uitgaat van oorspronkelijke natuurlijkheid. Natuurlijkheid is hier expliciet opgevat als een situatie waarin geen sprake is van een verstorende menselijke invloed. Dit impliceert niet dat wordt uitgegaan van een statische referentiesituatie. Zo wordt steeds uitgegaan van het nu aanwezig ecosysteemtype (bos, natuurlijk grasland, moeras etc), dat wordt vergeleken met de referentie van datzelfde type. Natuurlijke veranderingen in de tijd door bijvoorbeeld successie worden hierdoor meegenomen. Dat geldt ook voor natuurontwikkeling. Bij berekening is bovendien uitgegaan van lijsten van inheemse soorten. Dergelijke lijsten kunnen veranderen in de tijd.
- De MSA is een relatieve, grove maat en geeft (per definitie) geen indicatie voor de 'hoeveelheid biodiversiteit' in absolute zin. De indicator is met name geschikt voor het beschrijven van veranderingen over langere perioden en het vergelijken van verschillende ruimtelijke eenheden zoals landen en werelddelen.
- De MSA doet geen uitspraken over 'de' biodiversiteit. Er zitten meerdere aspecten aan biodiversiteit die meerdere indicatoren behoeven voor uitspraken over de staat en ontwikkeling van biodiversiteit.

Geografisch verdeling

Nederland, Europa, wereld. Europa is ingevuld als de OECD landen in Europa. De wereld is exclusief Antarctica. De getoonde MSA heeft betrekking op terrestrische systemen.

Verschijningsfrequentie

Onregelmatig

Achtergrondliteratuur

Alkemade, J.R.M., M. Bakkenes, R. Bobbink, L. Miles, C. Nelleman, H. Simons en T. Tekelenburg (2006). GLOBIO 3: Framework for the assessment of global terrestrial biodiversity. In: Integrated modelling of global environmental change. An overview of IMAGE 2.4. (eds A.F. Bouwman, T. Kram en K. Klein Goldewijk), p. 171-186. Netherlands Environmental Assessment Agency (MNP), Bilthoven.

Bal, D., H.M. Beije, M. Fellinger, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal en F.J. van Zadelhoff (2001). Handboek Natuurdoeltypen, tweede geheel herziene editie. Expertisecentrum LNV, Wageningen.

Brink, B.J.E. ten, A. Hinsberg, M. de Heer, B. de Knegt, O. Knol, W. Ligtvoet, R. Rosenboom en R. Reijnen (2002). Technisch ontwerp Natuurwaarde 1.0 en toepassing in de Natuurverkenning 2. [5] Rapport nr. 408657007. RIVM, Bilthoven.

Klein Goldewijk, K. (2001). Estimating global land use change over the past 300 years - The HYDE database. Global Biogeochemical Cycles, 15 (2), (pp. 417-433) (17 p.).

Kramer, H., G.W. Hazeu en J. Clement (2007). Basiskaart Natuur 2004. Vervaardiging van een landsdekkend basisbestand terrestrische natuur in Nederland. WOt-werkdocument 40. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.

Meij, T. van der en L. van Duuren (2000). Veranderingen in oppervlakten van natuurtypen tussen 1950 en 1990. Kwartaalbericht Milieustatistieken 2000/2:10-15

OESO (2008). OECD Environmental Outlook to 2030. Rapport, OESO - Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling, Parijs.

PBL, 2016. The GLOBIO model. A technical description of version 3.5. PBL publicatie 2369. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, Den Haag.

Stehfest, E., D. van Vuuren, et al. (2014). Integrated Assessment of Global Environmental Change with IMAGE 3.0. Model description and policy applications. PBL Netherlands Environmental Assessment Agency, Den Haag: 336.

Smits, N.A.C. & J.H.J. Schaminée (2002). Referenties Landelijk Meetnet Flora. Alterra-rapport 547, Alterra, Wageningen.

Betrouwbaarheidscodering

Schatting, gebaseerd op een aantal metingen, expert judgement, een aantal relevante feiten of gepubliceerde bronnen terzake.

Referentie van deze webpagina

CBS, PBL, RIVM, WUR (2016). Verlies natuurlijkheid in Nederland, Europa en de wereld [15] (indicator 1440, versie 03 , 10 juni 2016). www.clo.nl. Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Den Haag; PBL Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag; RIVM Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu, Bilthoven; en Wageningen University and Research, Wageningen.

Bron-URL:https://www.clo.nl/indicatoren/nl144003

Links
[1] https://www.clo.nl/indicatoren/nl1440 [2] https://www.clo.nl/sites/default/files/infographics/1440_001g_clo_03_nl.png [3] https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1440-001g-clo-03-nl.ods [4] https://www.clo.nl/sites/default/files/datasets/c-1440-001g-clo-03-nl.xlsx [5] http://www.pbl.nl/publicaties/2002/Technisch_ontwerp_Natuurwaarde_1_0_en_toepassing_in_Natuurverkenning_2 [6] http://edepot.wur.nl/159006 [7] http://themasites.pbl.nl/balansvandeleefomgeving/2012/landelijk-gebied/natuurbeleid/biodiversiteit-en-oorzaken-van-verlies-in-europa [8] http://themasites.pbl.nl/balansvandeleefomgeving/2014/natuur [9] http://www.pbl.nl/nieuws/nieuwsberichten/2014/biodiversiteit-bekeken-hoe-evalueert-en-verkent-het-pbl-het-natuurbeleid [10] http://themasites.pbl.nl/tridion/en/themasites/hyde/ [11] http://www.globio.info/ [12] http://themasites.pbl.nl/models/image/index.php/Welcome_to_IMAGE_3.0_Documentation [13]
 http://www.milieuennatuurcompendium.nl/bestanden/nl/http://www.wageningenur.nl/nl/E

xpertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/Alterra/Faciliteiten-Producten/Kaarten-en-GISbestanden/Historisch-Grondgebruik-Nederland.htm [14] http://www.netwerkecologischemonitoring.nl/home [15] https://www.clo.nl/indicatoren/nl144003

DE VOGELS VAN DE VLOEIVELDEN BIJ HOOGKERK

Harm Jan Wight

De vloeivelden van de Centrale Suiker Unie liggen tussen het Hoendiep en de spoorlijn Groningen-Leeuwarden. Ze strekken zich in westelijke richting uit tot aan de strokartonfabriek 'De Halm' in Hoogkerk. Het totale terrein is ongeveer 15 ha. groot.
De indeling van de velden is als volgt.
Direkt achter de suikerfabriek bevinden zich de beluchtingsvijvers, waar gedurende het hele jaar het water in beweging is door grote pompen en rotoren. Aansluitend daaraan liggen de cascadevijvers, omgeven door met gras begroeide, lage dijkjes. Er omheen liggen hoge dijken, begroeid met Brandnetel. Klitten, distels zoals Kale jonker en Speerdistel en hier en daar een pluk Harig wilgenroosje.
De volgende vijver is de grootste en tevens diepste, omgeven door de hoogste dijken van het komplex. De oevers zijn begroeid met Pitrus, wat armetierig Riet, Brandnetel en de overalaanwezige distels en Wilgenroosjes.
Na deze vijver komt er een hoogvlakte. Dit is een volledig dichtgeslibd vloeiveld van 20 jaar oud, begroeid met grassen en hier en daar een klein struikje, stukjes moeras en verder veel Brandnetels en distels.
Aansluitend richting Hoendiep een volledig uitgebaggerd en schoon veld, dat nu met de nieuwe campagne gebruikt wordt. Links daarvan ligt dan het meest interessante veld. Het is praktisch leeg met veel strandjes waarop Moerasandijvie groeit. De vele plasjes vallen, door hun diepte, vrijwel nooit droog.
Tussen de laatste dijk en de fabriek 'De Halm' tenslotte ligt een veld met laag, dicht struikgewas van hoofdzakelijk Vlier en wilgen. Tussen de volkstuintjes en de vloeivelden staat dan nog een rij Eiken en Essen.

Het hele gebied wordt begraasd door schapen. Meestal loop ik ook over het, door de schapen gemaakte pad dat door de hoge en dichte distelvelden loopt.

Het waterpeil is buiten de campagne meestal zodanig dat er voor steltlopers en eendachtigen slibstrandjes beschikbaar zijn. De lage cascadevijvers bevatten in de nazomer zo veel water dat het een ideale slaapplaats is voor de grote steltlopers. In de trektijd wordt het hele terrein door veel vogels gebruikt als rustplaats, foerageergebied en slaapplaats.
In de broedtijd is het een broedplaats voor holenbroeders, eenden en steltlopers.

Ik zal gebinnen met een overzicht van de broedvogels.

Broedvogels

Wilde eend: broedt er in kleine aantallen. Dit jaar heb ik 14 paar gevonden, meestal bij de grote vijvers waar wat oeverbegroeiing is.

Kuifeend: er waren 3 broedparen met ruim 30 jongen dit voorjaar.

Bergeend: deze soort broedt er minstens met 6-8 paar. Door de vele konijnenholen is het er ideaal voor deze eenden met hun grote tomen jongen.

Patrijs: een paartje patrijzen heb ik dit voorjaar voor het eerst gezien; alhoewel ik geen nest heb kunnen vinden liepen er wel na enige tijd 8 jongen. Misschien hebben ze in de direkte omgeving gebroed.

Fazant: twee broedparen en één nest gevonden.

Waterhoen: deze soort wordt maar sporadisch waargenomen. Eén broedpaar heb ik vastgesteld: op een rechtop in het water staande balk lag het nest met 4 eieren.

Meerkoet: vijf broedparen; er zijn meestal tientallen exemplaren aanwezig het hele jaar door.

Scholekster: er waren dit jaar 7 broedparen.

Kievit: broedde dit jaar met 6 paren.

Kleine plevier: dit jaar waren er 3 broedparen (twee nesten met 1 ei en een nest met 2 eieren). Het zingen, baltsen en de schijngevechten waren een hele belevenis. Het zijn schitterende vogels waar je met plezier naar kijkt. Het broeden geschiedt meestal op de centrale hoogvlakte in een nest van wat steentjes en zand. De jongen zijn uiterst klein maar zeer snel.

Kluut: twee broedparen. Er werden 3 jongen gezien; meestal zijn er meer Kluten aanwezig gedurende de hele periode.

Kokmeeuw: er werden 7 broedparen vastgesteld maar waarschijnlijk waren er wel meer. In verband met verstoring werden de kleine dijkjes in de broedtijd niet bezocht.

Visdiefje: twee paren. Meestal vliegen ze met voer naar de laatste lage cascadevijvers.

Zilvermeeuw: waarschijnlijk broedde er één paar maar zeker is het niet.

Houtduif: 3 paar in de bomen aan de oostzijde, maar die vallen eigenlijk buiten het terrein.

Oeverzwaluw: er waren 31 bezette nesten. Hier heb ik vaak gezeten om deze soort te bewonderen: een enorme bedrijvigheid, vliegkunst en behendigheid, en hup... zonder aarzelen in het juiste nest.

Graspieper: 2 paren, nest gevonden.

Witte kwikstaart: 2 broedgevallen bij de fabriek.

Niet broedvogels

Ik heb de velden nu een jaar lang bezocht (van oktober 1978 tot oktober 1979), minstens 1 x per week, meestal vaker. Bij sommige soorten kun je nu al duidelijk zeggen: hier ligt de top van de trek. Maar laat ik het per soort afwerken.

Fuut: meestal 2 exemplaren gezien vanaf april tot half juli.

Geoorde fuut: deze soort werd waargenomen door Egbert Boekema op 6 juli, volledig in zomerkleed.

Dodaars: behalve in de maanden mei en juni ontbrak de soort het gehele jaar.

Blauwe reiger: altijd 1 of 2 exemplaren die lopen te jagen op muizen of wat rusten op de dijkjes.

Wilde eend: ruim vertegenwoordigd, het gehele jaar door.

Wintertaling: in voor- en najaar ruim 100 ex, in de zomermaanden 10-20.

Zomertaling: één maal gezien op 13 juni (2♂♂).

Krakeend: vrijwel het gehele jaar 1-10 exemplaren.

Smient: begin maart 65 ex. Eind april nog 2 ex. 1 Ex heeft overzomerd.

Slobeend: begin maart 60 ex. Eind april 8 ex gepaard. Half mei nog 4 ex. Daarna weer oplopend naar 80 ex.

Toppereend: op 24 juni (midden in de zomer!) 1 paartje waargenomen met J. de Jonge.

Kuifeend: in maart waren er ± 80, eind april afgenomen tot ± 14. Begin juni waren er al weer 32, toenemend tot 75 eind juli. Eind augustus echter slechts 10-20. Nu in oktober zijn er weer ruim 80. Misschien brengen ze de rui ergens anders door.

Tafeleend: het gehele jaar aanwezig met de top in half maart. Half mei waren er maar 3 ex. Begin juni waren er al weer 86, eind juli 126. Half augustus was het aantal gedaald tot 16 maar in oktober zijn er nu weer 50 ex. Het verloop is dus ongeveer gelijk aan dat van de Kuifeend.

Witoogeend: op 25 maart zwom er tussen de Tafeleenden een ex. in ♀-kleed.

Brilduiker: er waren weinig dit jaar: 2 ex. op 12 april en 16 april.

Bergeend: de grootste koncentratie valt van half maart tot eind april. Daarna blijven de broedparen over. Eind juni zijn er al weer meer, oplopend tot ± 30 in half augustus. In oktober zitten er nog ongeveer 10 exemplaren.

Knobbelzwaan: een enkele keer 3 of 4 ex. met jongen.

Buizerd: jaagt in de trektijd wel eens boven de velden.

Sperwer: behalve de maanden juni en juli in alle maande gezien; soms 2 ex.

Slechtvalk: heeft er gejaagd in de laatste strenge winter, gezien de prooiresten die er lagen.

Smelleken: op 16 maart 1 ex jagend gezien.

Boomvalk: moet in de buurt broeden. Vanaf juni (begin) regelmatig gezien tot eind september.

Torenvalk: bij alle bezoeken praktisch gezien.

Patrijs: 2 exemplaren.

Fazant: 3 of 4 exemplaren.

Waterhoen: zelden; nooit meer dan 5 exemplaren.

Meerkoet: begin maart 120 ex., half mei nog 40 ex., in oktober weer 130-150 exemplaren.

Scholekster: half maart waren er meer dan 200, eind mei nog slechts 16. Begin juni waren er 40, eind juli 16 en half augustus meer dan 250. Daarna vertrekken ze (eind september nog 1 ex.).

Kievit: gedurende het hele seizoen aanwezig, gebruikt de velden ook als slaapplaats.

Goudplevier: behalve overvliegende exemplaren waren er in de tweede helft van augustus 30-35 ex. die er foerageerden.

Bontbekplevier: komt meestal eind februari-begin maart. In de maanden juni en juli niet aanwezig. Kleine aantallen.

Kleine plevier: grootste aantal eind maart-begin april (17 ex.), daarna afnemend, maar eind augustus waren er weer 16 ex.

Steenloper: is er gezien door Egbert Boekema in 1978.

Watersnip: Hier wil ik even bij stilstaan.
Eind maart waren er 2 ex op de velden aanwezig; dit bleef zo tot eind juli. Vanaf toen een explosieve toename:

25 juli	17 ex
16 aug	136 ex
20 aug	250 ex
25 aug	300 ex
8 sept	500 ex
13 sept	800 ex

Daarna liep het aantal weer terug (21 sept: 600; 1o okt: 500 ex.).
Als je op de dijk ligt zitten de snippen een meter of 40 van je af. Ga je dan staan, dan vliegen de meeste snippen weg maar die het dichtst bij je staan steken hun snavel in het water, ongeveer tot aan hun ogen en blijven zo staan. Ik heb dit meermalen uitgeprobeerd en het was iedere keer hetzelfde.
Het gedrag van de snippen onderling is boeiend om te zien: altijd in beweging, schijngevechten, onderdanig aanbieden, lang uitgerekt tegen elkaat staan, met gespreide staart lopen en vaak schrikachtig opvliegen.
Voor ik deze vloeivelden bezocht en ik op een excursie een watersnip zag dan was een watersnip een watersnip; maar bij deze massa en van zo dicht bij is er geen snippenkleed hetzelfde.

Bokje: komt voor op het moerasachtige gedeelte van de velden in kleine aantallen, niet meer dan 2-3 ex.

Wulp: regelmatige gast van maart tot eind april en van eind juli tot half oktober.

Regenwulp: gebruikt de velden als slaapplaats. In mei 7 ex. Eind juli 26 ex, in augustus 31 ex, daarna afnemend.

Grutto: begin maart 120 ex, snel oplopend naar 240 ex eind maart. In mei nog 6 ex maar half juni al weer 150. Eind juli waren er 747 en begin augustus zelfs 1250 ex. Daarna neemt het snel af (half augustus 16 ex, op 5 september nog 3 ex.).

Witgatje: augustusmaand = witgatjesmaand. Op 3 aug 2 ex; op 12 aug 5 ex; op 19 aug 5 ex en op 2 sept 3 ex.

Bosruiter: een prachtig beest. Begin mei waren er 2, eind juli 3. Gedurende de augustusmaand liep het aantal op naar 16 ex. Half september was er geen een meer.

Oeverloper: de hele maandmei waren er 7 ex. In juni en juli 3, daarna oplopend tot meer dan 50 ex. Half augustus waren er 65, eind augustus 45, begin september 17 en half september nog 3.

Tureluut: vrij konstant aanwezig met uitzondering van de periode juni-half juli. Nooit meer dan 15-20 ex.

Zwarte ruiter: half mei waren er 4, begin juni nog 2. Half augustus was het aantal toegenomen tot 6 maar in oktober was er nog maar 1.

Groenpootruiter: Half mei waren er 6 exemplaren. De eerste terugtrekker was er op 27 juli. Eind september waren er 5, in oktober geen.

Kanoetstrandloper: op 26 augustus en 6 september werden 3 ex. gezien.

Temmincks strandloper: op 4 mei 2 ex, op 5 aug 1 ex en begin sept 2 ex.

Bonte strandloper: van half september tot begin oktober waren er 2, later 5, op 10 oktober 10 exemplaren.

Krombekstrandloper: eind augustus 2, eind september 2-6 exemplaren.

Kemphaan: een moeilijke steltloper, vooral de juveniele exemplaren; je denkt voortdurend aan mogelijke amerikaanse soorten. Half maart 19, eind mei 36, half juni 8, eind juni 86, eind augustus 210, daarna teruglopend naar 40 eind september. Op 10 oktober nog 14 exemplaren.

Kluut: het hoogste aantal was er op 12 augustus: 13 exemplaren.

Zilverplevier: trekt door in mei en oktober: 16 mei 2 ex., 6 okt 5 ex.

Kleine strandloper: in kleine aantallen aanwezig: 30 aug 2 ex., 25 sept 4 ex., 4 okt 3 ex., 10 okt 6 ex.

Grauwe franjepoot: de mooiste waarneming op de velden. Eind aug 1978 1 ex.

Grote mantelmeeuw: op 28 aug 1 ex.

Kleine mantelmeeuw: twee keer waargenomen; half mei en eind september.

Zilvermeeuw: komt voor in kleine aantallen.

Stormmeeuw: komt voor in kleine aantallen.

Kokmeeuw: soms meer dan 300 exemplaren.

Dwergmeeuw: regelmatige gast.

Zwarte stern: voor ze naar hun broedterrein vertrekken zijn ze regelmatig op de velden van april tot eind mei. Hoogste aantal: 26 ex.

Visdiefje: hoogste aantal buiten het broedseizoen: 30 ex.

Holenduif: op 3 juli 2 ex. en op 3 aug. 3 ex.

Houtduif: regelmatig aanwezig.

Turkse tortel: regelmatig aanwezig.

Koekoek: drie keer waargenomen.

Ransuil: twee keer waargenomen bij de bosjes van 'De Halm'.

Velduil: in de afgelopen strenge winter pendelden regelmatig 5 exemplaren tussen de vloeivelden en Vinkhuizen. Op een morgen waren er 4 ex. op de hoogvlakte aanwezig. De hele maand januari tot 5 maart zijn ze er geweest.

Gierzwaluw: foerageren boven de velden. Bizonderheid: op 29 augustus waren er nog 120, de volgende dag niets meer.

IJsvogel: half augustus 1 ex gezien, rustend bij de grote vijver.

Veldleeuwerik: behalve als broedvogel regelmatige gast; nooit meer dan 10 ex. gezien.

Boerenzwaluw: van 3 april tot 26 september gezien in vrij grote aantallen.

Oeverzwaluw: van de eerste week van april tot half september aanwezig.

Graspieper: grootste aantal 56 ex. (half april).

Oeverpieper: half maart 2 exemplaren.

Witte kwikstaart: 3 april 7 ex., hoogste aantal half april (38 ex.), half september nog 7 ex.

Gele kwikstaart: half maart 18 ex., half april 17 ex. Geen terugtrek op de velden waargenomen.

Noordse gele kwikstaart: op 9 mei 3 ♂♂ en 2 ♀♀ in een groep. Op 10 mei nog aanwezig, daarna vertrokken.

Winterkoning: 2 broedparen in de bosjes bij 'De Halm'.

Heggemus: regelmatig gezien in de struikachtige randen bij 'De Halm'.

Grote lijster: één maal waargenomen op 4 mei 2 ex. op de hoogvlakte.

Kramsvogel: eind februari 3 ex. op de dijk.

Zanglijster: regelmatige bezoeker.

Merel: regelmatige bezoeker.

Tapuit: half april 5 ex. en vanaf eind juli tot eind september met wisselende aantallen; nooit meer dan 10 ex.

Zwarte roodstaart: broedt op het fabrieksterrein waar ik het ♂ regelmatig hoorde zingen.

Kleine karekiet: regelmatig aanwezig op de grens van de vloeivelden met 'De Halm'.

Bosrietzanger: wel horen zingen, 2 à 3 ex op dezelfde grens van de vloeivelden met 'De Halm'.

Spotvogel: drie keer zang waargenomen.

Zwartkop: twee keer zang waargenomen.

Tuinfluiter: drie keer zang waargenomen.

Grasmus: twee keer zang waargenomen.

Braamsluiper: twee keer zang waargenomen.

Fitis: vijf keer zang waargenomen.

Tjiftjaf: zes keer zang waargenomen.

Grauwe vliegenvanger: twee keer zang waargenomen.

Rietgors: één broedgeval, verder van eind februari tot 10 oktober waargenomen.

Sneeuwgors: 2 ♀♀ waargenomen begin februari. Voor mij een van de mooiste waarnemingen dit jaar.

Groenling: regelmatige gast.

Putter: begin maart 5 ex tot half september. Onregelmatige gast. Eind september en in oktober 150 ex.! in groepen van 35-50 ex. Een prachtig gezicht.

Kneu: begin april 7 ex. daarna tot diep in oktober aanwezig, tenslotte met 10 exemplaren.

Vink: regelmatige gast.

Keep: half maart 2 ex. aanwezig op de hoogvlakte. Ze waren doodmoe.

Huismus: regelmatige gast.

Ringmus: regelmatige gast.

Spreeuw: altijd aanwezig; het grootste aantal was ± 1500 half augustus en begin september.

Zwarte kraai: iedere telling aanwezig.

Roek: onregelmatige gast.

Kauw: onregelmatige gast.

Ekster: onregelmatige gast.

Gaai: één maal waargenomen.

Door regelmatig 1 of 2 keer per week deze velden te bezoeken heb ik een decade-tabel kunnen maken. Deze is desgewenst in te zien door mensen die hiervoor belangstelling hebben.
De vloeivelden zijn absoluut VERBODEN GEBIED voor onbevoegden, vooral tijdens de campagnes wordt er regelmatig door het buitenpersoneel gekontroleerd. Eventuele exkursies naar deze vloeivelden zijn te regelen maar de groepjes moeten klein blijven.

Adres: Schelfhoutstraat 26
Hoogkerk
050-567533

DODE VOGELS UIT DE STRENGE WINTER

Jan Glas heeft bij preparateur E. Sonies te Norg navraag gedaan naar de aantallen ter preparatie binnengebrachte vogels (stootvogels, uilen en Roerdompen) van de periode 1 november 1978 tot 1 april 1979. Deze vogels komen uit de drie noordelijke provincien.

Sperwer	47
Buizerd	35
Ruigpootbuizerd	1
Torenvalk	31
Boomvalk	1
Smelleken	1
Havik	2
Kiekendief	2
Kerkuil	52
Ransuil	44
Velduil	6
Steenuil	4
Roerdomp	8
TOTAAL	234

Suikerzijde noord: verloren natuur

Bij de uitvoering van Suikerzijde noord gaat 42 ha zeer rijke natuur verloren, leefgebied van veel beschermde en niet beschermde soorten.

Compensatiegebied 1

Compensatiegebied 1, bruto oppervlak 15 ha

Compensatiegebied 2
Bestemmingsplan Hoogkerk-Gravenburg
onherroepelijk 23 januari 2013

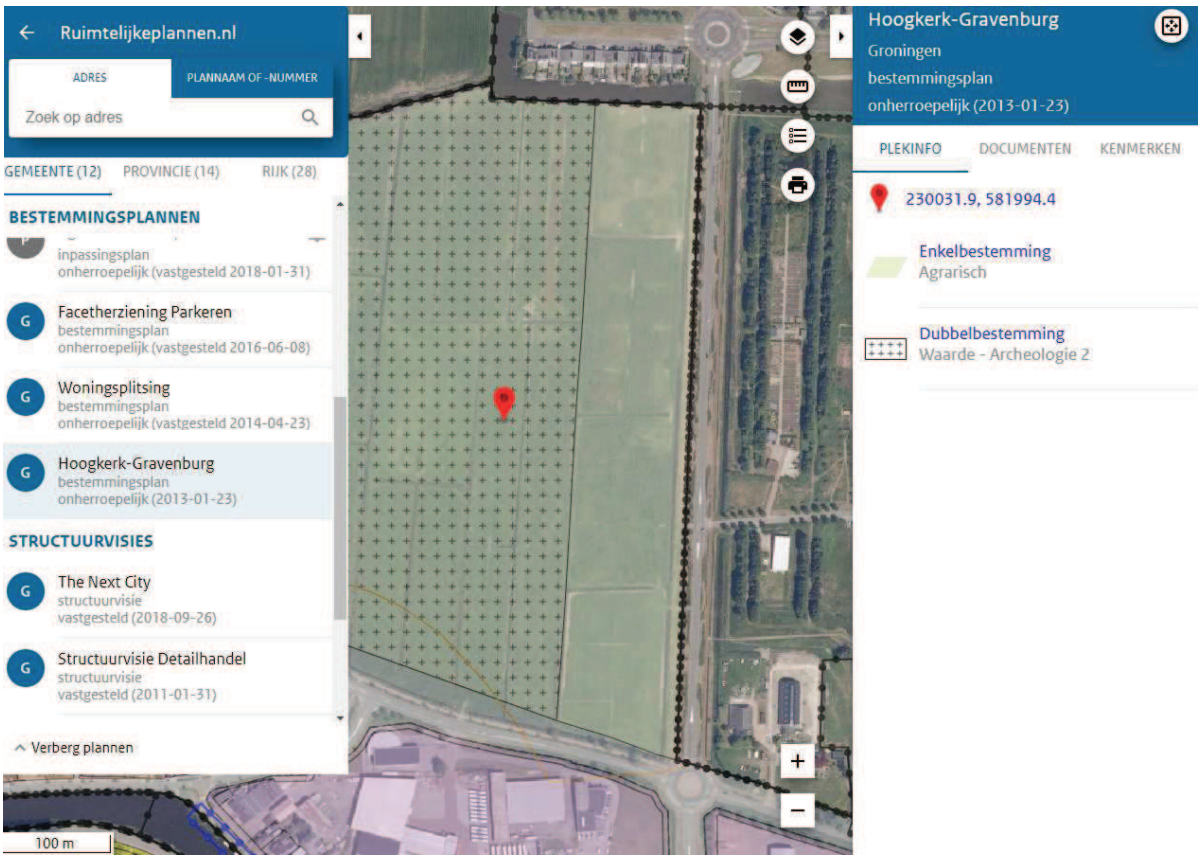

Bestemming: agrarisch;
dubbelbestemming (op deel van compensatiegebied) Waarde – Archeologie 2

Artikel 19 Waarde - Archeologie 2

19.1 Bestemmingsomschrijving

De voor 'Waarde - Archeologie 2' aangewezen gronden zijn, naast het bepaalde in de andere voor die gronden aangewezen bestemmingen, bestemd voor het behoud van archeologische waarden.

(...)

19.4 Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of werkzaamheden

19.4.1 Vergunningplicht

Het is verboden zonder of in afwijking van een schriftelijke vergunning van burgemeester en wethouders (omgevingsvergunning voor het uitvoeren van een werk, geen bouwwerk zijnde, of werkzaamheden) de volgende werken, geen bouwwerk zijnde, of werkzaamheden uit te voeren, zulks ongeacht het bepaalde in de regels bij de andere op deze gronden van toepassing zijnde bestemmingen:

a. het ontgronden, afgraven, egaliseren en ophogen van de gronden en/of het anderszins ingrijpend wijzigen van de bodemstructuur;

b. het verwijderen en/of aanbrengen van bomen en diepwortelende beplanting;
c. het aanleggen van ondergrondse of bovengrondse energie-, transport- en/of communicatieleidingen.

19.4.2 Uitzondering van de vergunningplicht
Het in lid 19.4.1 vervatte verbod is niet van toepassing op werken, geen bouwwerk zijnde, en werkzaamheden:

a. die het normale onderhoud betreffen;
b. die reeds in uitvoering zijn op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan;
c. tot een oppervlakte kleiner dan 200m^2 en een diepte kleiner dan 0,30 meter beneden maaiveld;
d. in het kader van archeologisch onderzoek en het doen van opgravingen, mits verricht door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg.

19.4.3 Voorwaarden voor vergunningverlening
De omgevingsvergunning wordt niet verleend dan nadat de aanvrager een rapport heeft overgelegd waarin, naar oordeel van burgemeester en wethouders:

a. de archeologische waarde van het terrein, dat blijkens de aanvraag zal worden verstoord, in voldoende mate is vastgesteld;
b. in voldoende mate is aangegeven op welke wijze de archeologische waarden worden bewaard en/of gedocumenteerd.

19.5 Wijzigingsbevoegdheid
Burgemeester en wethouders kunnen het plan wijzigen door de bestemming 'Waarde - Archeologie - 2' van de kaart te verwijderen indien op basis van archeologisch onderzoek door een deskundige op het terrein van de archeologische monumentenzorg is aangetoond dat ter plaatse geen archeologische waarden (meer) aanwezig zijn.

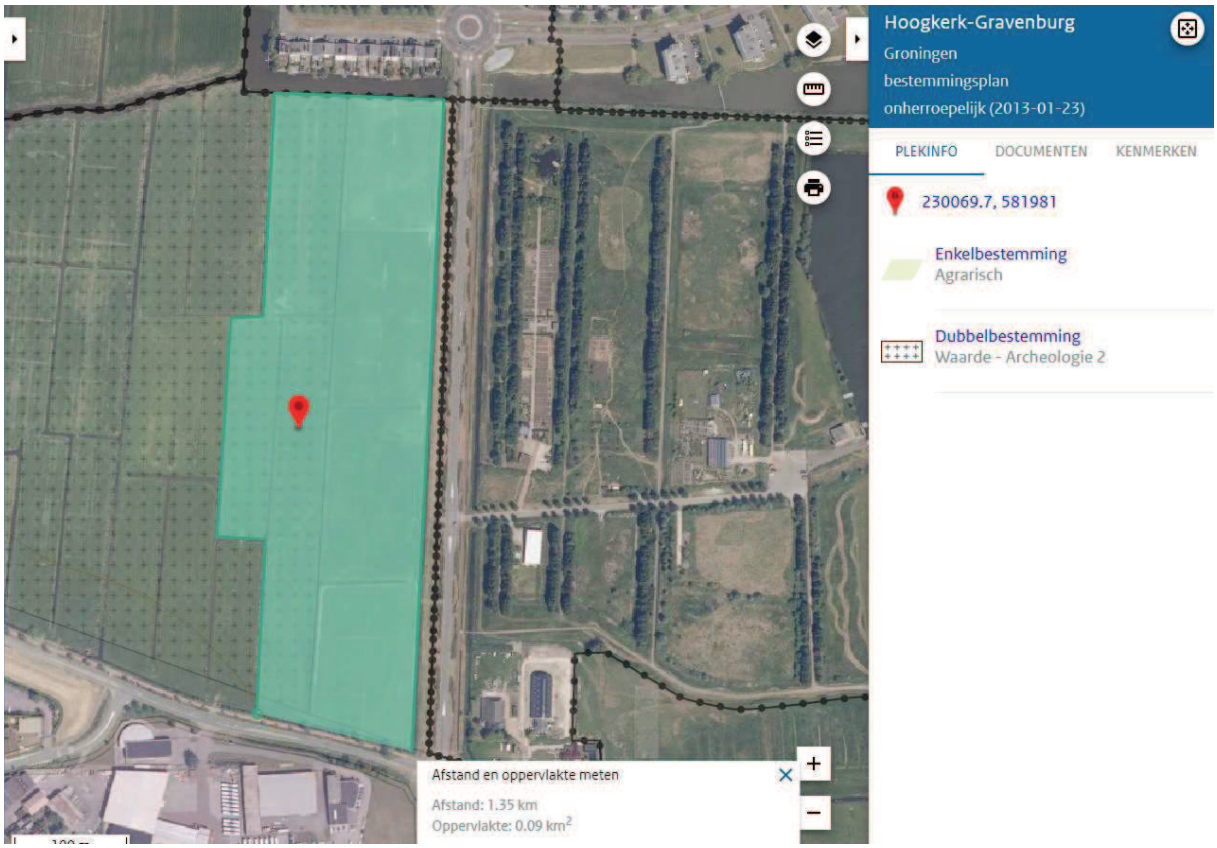

Bruto oppervlakte Compensatiegebied 2: 9 ha.